

การแทรกแซง และ บ่อนทำลาย นโยบายสาธารณะ ของ **บริษัทข้ามชาติ**

กรณีศึกษา นโยบายการควบคุม
การบริโภคยาสูบของไทย

ศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

การแทรกแซงและบ่อนทำลาย
นโยบายสาธารณะของบรรษัทข้ามชาติ

กรณีศึกษา

นโยบายการควบคุมการบริโภคยาสูบของไทย

โดย

ศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ

เลขาธิการมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

การแทรกแซงและบ่อนทำลายนโยบายสาธารณะของบริษัทข้ามชาติ
กรณีศึกษา นโยบายการควบคุมการบริโภคยาสูบของไทย

ศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ

ISBN 978-974-11-0901-2

จัดพิมพ์โดย ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)
วิทยาเขตราชวิถี มหาวิทยาลัยมหิดล
420/1 อาคารอเนกประสงค์ชั้น 5
ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2354-5346 <http://www.trc.or.th>
มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่
36/2 ซ.ประดิพัทธ์ 10 ถ.ประดิพัทธ์ สามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2278-1828

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
พิมพ์ที่ เจริญดีมั่นคงการพิมพ์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ
โทร. 0-2457-2593

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2551 จำนวน 1,000 เล่ม

บทคัดย่อ

การศึกษახอบบาทของบรรษัทข้ามชาติในการแทรกแซงขบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและการออกกฎหมาย กรณีศึกษานโยบายการควบคุมการบริโภคยาสูบของไทย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ว่า ธุรกิจของบรรษัทข้ามชาติมีปรัชญาการค้าเสรีที่มุ่งเน้นที่ผลกำไรสูงสุดของปัจเจกบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นย่อมมีแนวโน้มสูงที่จะขัดแย้งกับนโยบายสาธารณะที่ดีที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภคและส่วนรวม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมอยู่เหนือผลประโยชน์ของธุรกิจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้หลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การสำรวจเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม การสำรวจเอกสารด้วยการรวบรวมการวิจัยและข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์บุคคล/องค์กร/กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและเชื่อมโยงข้อมูลกับเหตุการณ์ต่างๆ

ผลการศึกษาเผยให้เห็นว่า การบริโภคยาสูบในรูปแบบของการสูบบุหรี่แพร่หลายในสังคมไทยมากกว่าสามร้อยปี จวบจนปัจจุบันยาสูบเป็นสินค้าถูกกฎหมายที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในรูปแบบของบุหรี่ซิการ์และแท่งและเป็นที่ล้าคัญของรัฐ ทำให้รัฐบาลไทยผูกขาดการผลิตและจำหน่ายสินค้ายาสูบตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ด้วยเหตุที่ยาสูบเป็นสินค้าที่มีอำนาจเสพติดสูงและทำลายสุขภาพของผู้เสพ ในต้นทศวรรษที่ 60 วงการแพทย์โลกประกาศว่าการสูบบุหรี่ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ หลายโรคและครึ่งหนึ่งของผู้ที่สูบบุหรี่ประจำและไม่สามารถหยุดสูบได้ จะเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ควันบุหรี่ยังเป็นอันตรายต่อผู้ที่ไม่สูบบุหรี่โดยทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่เกิดในผู้ที่สูบบุหรี่ ดังนั้นรัฐบาลต่าง ๆ ทั่วโลกจึงได้กำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบ อันรวมถึงการประชาสัมพันธ์ถึงพิษภัยของการสูบบุหรี่ การกำหนดนโยบายและออกกฎหมายเพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เช่น การห้ามโฆษณา การพิมพ์คำเตือน การห้ามขายแก่

เยาวชน และคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ โดยการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การกำหนดนโยบายด้านราคาและภาษี และมาตรการช่วยให้ผู้สูบบุหรี่เลิกสูบ

เนื่องเพราะยาสูบเป็นธุรกิจที่เป็นแหล่งรายได้ภาษีสรรพสามิตที่สำคัญของประเทศกำลังพัฒนา และเป็นธุรกิจที่ทำกำไรมหาศาล จึงเกิดธุรกิจผูกขาดการค้ายาสูบในประเทศไทยมีผูกขาดการผลิตและการค้ายาสูบโดยโรงงานยาสูบไทย ส่วนในตลาดนานาชาติตกอยู่ในกำมือของบริษัทข้ามชาติเพียงไม่กี่บริษัท การตระหนักถึงพิษภัยที่ส่งผลให้รัฐบาลมีการกำหนดมาตรการควบคุมยาสูบนั้นพบว่า โรงงานยาสูบไทยก็ได้ออกมาคัดค้านมาตรการควบคุมยาสูบ และพยายามแทรกแซงการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศ ธุรกิจยาสูบข้ามชาติต่างก็มีความพยายามในการแทรกแซงทั้งที่กระทำอย่างเปิดเผยและอย่างลับ ๆ กรณีประเทศไทยพบว่า ปลายศตวรรษที่ 80 บริษัทข้ามชาติได้พยายามเจรจากับโรงงานยาสูบ และกระทรวงการคลังเพื่อให้รัฐบาลไทยเปิดให้มีการนำเข้าหรืออย่างเสรี แต่ไม่ประสบความสำเร็จ อันนำมาซึ่งการที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติอาศัยกฎหมายการค้ามาตรา 301 เพื่อให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาเจรจาให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่และให้ยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ของไทย การเจรจาแบบทวิภาคีไม่สามารถบรรลุข้อตกลงในการเปิดตลาด ทำให้คู่กรณีส่งเรื่องต่อไปยังเวทีที่เป็นกลาง คือ ที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีและศุลกากร(แกตต์ ซึ่งปัจจุบันคือ WTO หรือองค์การค้าโลก) เป็นผู้ชี้ขาด ภายหลังจากการเปิดตลาดไทยสำเร็จ บริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้เข้าแทรกแซงขบวนการกำหนดนโยบายและการออกกฎหมายเพื่อควบคุมยาสูบของรัฐบาลไทยอย่างต่อเนื่อง บริษัทบุหรี่ข้ามชาติมีอิทธิพลและเงินทุนมหาศาลและได้ยึดจุดยืนตามตัวบทกฎหมายถึงการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ในการค้ายาสูบ โดยไม่ให้พิจารณาถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดขึ้น

จากหลักฐานที่ปรากฏในเอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่ได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชน จากการที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติแพ้คดีที่อัยการสหรัฐอเมริกาฟ้องร้องบริษัทบุหรี่ในสหรัฐอเมริกา ทำให้เผยโฉมหน้าให้เห็นว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้

แทรกแซงการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศต่างๆ ทั่วโลก และรวมทั้งประเทศไทยด้านการควบคุมยาสูบ กล่าวคือ การแทรกแซงโดยผ่านนักการเมืองระดับสูง ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.....มาตรา 11 จากร่างเดิมที่เป็นประกาศกระทรวงมาเป็นกฎกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นการโอนอำนาจการออกประกาศจากรัฐมนตรีสาธารณสุขมาเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ เพื่อให้การออกกฎระเบียบทำได้ยากขึ้น ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น และเปิดโอกาสให้ธุรกิจเข้าแทรกแซงได้ง่ายขึ้น และท้ายที่สุดบริษัทบุหรี่ข้ามชาติประสบความสำเร็จในการแทรกแซงระดับรัฐบาลจนประกาศกฎกระทรวงมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 ซึ่งเกี่ยวกับการเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้การผลิตบุหรี่เป็นกฎหมายที่ไร้ประโยชน์โดยสิ้นเชิง เนื่องจากเมื่อกระทรวงสาธารณสุขได้รับรายงานจากบริษัทบุหรี่แล้วต้องเก็บข้อมูลทั้งหมดเป็นความลับ ไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

นอกจากนี้ ยังพบว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้แทรกแซงสถาบันการศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ไทยเพื่อให้สร้างควมสับสนทางวิชาการในประเด็นอันตรายของควันบุหรี่มือสองเพื่อหักล้างกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะของไทย ด้วยการว่าจ้างอาจารย์มหาวิทยาลัยไทยเป็นนักวิจัยและจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับปัญหามลพิษอากาศภายในอาคาร ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อสร้างควมสับสนให้แก่สังคมไทยรวมทั้งในภูมิภาคเอเชียเกี่ยวกับอันตรายของการสูบบุหรี่มือสอง

ปัจจุบันประเทศไทยได้เปิดเสรีทางการค้ากับนานาประเทศอย่างกว้างขวาง มีบริษัทข้ามชาติเข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก การแทรกแซงขบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ ของประเทศไทยโดยธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจข้ามชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ และภาคประชาชนคนจำเป็นต้องตื่นตัวและร่วมมือกันในการเฝ้าระวัง รู้เท่าทัน ร่วมกันแสวงหาและดำเนินแนวทางการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบจากการแทรกแซงของธุรกิจต่อการ

กำหนดนโยบายสาธารณะและการออกกฎหมายควบคุมการบริโภคยาสูบของไทย โดยมีข้อเสนอแนะแนวทางในการรับมือกับบริษัทยาสูบ ดังนี้ การเพิ่มความจริงจังในการรณรงค์พิชภัยของการสูบบุหรี่และควันบุหรี่มือสอง การมีระบบเฝ้าระวังธุรกิจยาสูบที่มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ การเปิดโปงกลยุทธ์ทางการตลาดของบริษัทบุหรี่ การเปิดโปงนักการเมือง นักธุรกิจ นักวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจยาสูบ การประสานงานกับเครือข่ายรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก การทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายการควบคุมยาสูบเป็นประเด็นสาธารณะ การรู้เท่าทันบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ การป้องกันไม่ให้โรงงานยาสูบไทยเป็นแนวร่วมกับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ และการป้องกันไม่ให้เกิดการแปรรูปโรงงานยาสูบ เป็นต้น

ABSTRACT

This study examines the role of the transnational tobacco industry in interference with the legislative process and public policy determinations of importance to Thai tobacco control policy. The study is based in the industry's profit maximizing trade philosophy which seeks the greatest profits possible for themselves and their allied groups. Thus, it is diametrically opposed to good public policies which aim to protect consumers' interests and favors public well-being over business profits. Data for the study were collected using several methods: a quantitative survey by questionnaire; documentary research from previous studies; and interviews with individuals/organizations/relevant groups. The data were analyzed and related to various policy-related events.

Tobacco consumption through smoking has been popular in Thailand for more than 300 years. At present, tobacco is a legal product and has become such an important source of income that the Thai government monopolized the production and sale of tobacco beginning after the World War II. Because of its powerful addictiveness and harmfulness to smokers' health, in the early 1960s medical organizations throughout the world announced that smoking causes several diseases; and later found that half of regular smokers who do not quit die prematurely from smoking-related diseases. Moreover, cigarette smoke is also harmful to non-smokers, causing many of the same diseases as in smokers. Therefore, tobacco consumption control measures have become important government priorities for countries throughout the world. These measures include providing public education about the dangers of smoking; establishing policies and regulations to control tobacco products through prohibiting tobacco advertisement and sales to minors, health warnings, smoke-free environments, tobacco taxation, and providing smoking cessation services.

The tobacco business has served as a vital source of tax revenue and profit for some governments in developing countries. As a

result, many national tobacco monopolies have been established. In Thailand, the Thai Tobacco Monopoly (TTM) has long controlled the production and sales of tobacco; whereas primarily a few transnational tobacco companies dominate international markets. Being aware of the disease and death from tobacco, the Government has instituted many tobacco control measures. In this area, the TTM has opposed effective measures and has tried to interfere with the nation's development of such public policy. The transnational tobacco companies have also tried to interfere openly and secretly. In the late 1980s, the transnational tobacco companies tried to convince the TTM and the Ministry of Finance to import foreign brand cigarettes, but failed. This resulted in the 301 trade case where the transnational tobacco companies, through the US Trade Representative, tried to force the Thai government to open its market to foreign cigarettes and discontinue the law banning advertising. The case could not be concluded bilaterally and as a result, was forwarded to a mediating organization, GATT (presently the World Trade Organization, WTO), for a final decision. After successfully accessing the Thai market, the transnational tobacco companies have continuously hampered the government in its legal and policy processes for tobacco control. The transnational tobacco companies have great influence and financial resources, and have asserted all legal options for tobacco trade without considering the known adverse health effects.

The evidence from the tobacco industry's own internal documents, as revealed in the 2006 judgment in US versus Philip Morris and others which the tobacco industry lost, reveals that the transnational tobacco companies have interfered with tobacco control policies in many countries worldwide, including in Thailand. The interference involved high ranking politicians and resulted in changes to Article 11 in the Draft of the Tobacco Product Control Act, B.E. 2535. The previous draft under the responsibility of the Minister of Public Health was shifted to be under the cabinet. Hence, the development of the regulation involved more prolonged discussion. This allowed more room for tobacco industry interference. Finally, the industry

succeeded in weakening Article 11 of the Tobacco Product Control Act, B.E 2535 regarding ingredient disclosure. In consequence, tobacco industry reports of ingredients submitted to the Ministry of Public Health have to be confidential, and are not available to the public.

Furthermore, tobacco companies have interfered with Thai educational institutions and scientists to create confusion regarding the detrimental health effects of secondhand smoke and to subvert the law on smoke free public places. In this regard, they hired university professors to do research and organize conferences on indoor air pollution to cause confusion among the public in Thailand and throughout Asia on the harms of second hand smoke.

Now that Thailand has made free trade agreements with other countries, there are many more transnational companies in Thailand and interference by these businesses in the process of public policy can be anticipated any time. It is important for politicians, government officials, academics, and civil society to be awake to and aware of this problem, and to monitor, counter, and advocate against the tobacco industries. Preventive measures must be instituted to mitigate the effects from interference with tobacco control laws, regulations, and public policies. The methods proposed to counteract tobacco industries include: strengthening anti-smoking and second hand smoke campaigns; development of a more effective monitoring system; disclosing tobacco industry's marketing strategies; disclosing involvement by politicians, businessmen and academics with the tobacco industry; coordinating with the no-smoking campaign network worldwide; publicizing tobacco control policy processes; counteracting transnational tobacco companies; preventing the TTM from working with transnational tobacco companies; and preventing the privatization of the TTM.

กิตติกรรมประกาศ

การที่ผู้นิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาที่บรรษัทบุหรีข้ามชาติมีความพยายามในการแทรกแซงนโยบายสาธารณะเพื่อการควบคุมการบริโภคนยาสูบของไทย และได้มีส่วนร่วมในการต่อต้านคัดค้านการแทรกแซงมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้นิพนธ์เห็นความสำคัญที่ต้องมีการศึกษา รวบรวมและบันทึกเหตุการณ์และหลักฐานไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นบทเรียนให้คนรุ่นหลังที่สนใจงานด้านการควบคุมยาสูบได้ศึกษาและเข้าใจขบวนการแทรกแซงดังกล่าว ซึ่งไม่เพียงแต่จะเกิดประโยชน์ในทางวิชาการแล้ว ผู้นิพนธ์ยังหวังอีกว่า จะช่วยสร้างหรือทำให้พวกเราคนไทยรู้เท่าทันและเกิดสำนึกต่อสาธารณะในการปกป้องสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนไทยทั้งหมด ให้พ้นจากอำนาจของทุนนิยมเสรีที่มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการค้าจนขาดจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

การศึกษาต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก หากแต่สำเร็จลงได้เป็นอย่างดีด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายฝ่าย ผู้นิพนธ์ใคร่ขอขอบคุณที่มงานจากมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการค้าไม่สูบบุหรี่และนักวิชาการจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ที่มีส่วนสนับสนุนการค้นคว้าข้อมูล และจัดเตรียมเอกสารวิชาการส่วนบุคคลประกอบด้วย คุณสถาพร จิรตานานนท์ รศ. ดร. เนาวรัตน์ เจริญคำ ดร. Stephen Hamann ผศ. กรองจิต วาที่สาธกกิจ คุณชวลา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม และคุณยาใจ เกิดพิทักษ์ ขอขอบคุณฝ่ายสนับสนุนการจัดพิมพ์และงานศิลป์ ประกอบด้วยทีมงานจากมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการค้าไม่สูบบุหรี่ ได้แก่ คุณแสงเดือน สุวรรณรัตน์ และคุณเพ็ญประภา ชีระกุล และคุณสาโรจน์ นาคจุ จากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

นอกจากนี้ขอขอบคุณ ผศ.ดร.มณฑา เก่งการพานิช ที่ช่วยอ่าน ตรวจสอบแก้ไข และเรียบเรียงเป็นครั้งสุดท้าย และ ผศ.ดร.ลักษณา เต็มศิริกุลชัย ผู้อำนวยการ ศจย. ที่สนับสนุนการจัดพิมพ์เผยแพร่ จนกลายเป็นเอกสารประวัติศาสตร์อีกเล่มหนึ่งของ สังคมไทย

ผู้นิพนธ์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คุณค่าของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แก่สังคมไทยในการทำงานควบคุมยาสูบต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	I
กิตติกรรมประกาศ	VIII
สารบัญ	X
บทที่ 1 สถานการณ์การบริโภคยาสูบและระบบการค้ายาสูบของไทย ก่อนเปิดตลาดเสรี	1
• ความนำ	1
• สถานการณ์การบริโภคยาสูบก่อนเปิดตลาดเสรี พ.ศ.2531	3
• ระบบการค้ายาสูบ	5
• การตลาดยาสูบของไทยในยุคแรก	6
• มาตรการควบคุมยาสูบของไทยก่อนเปิดตลาดเสรี	7
• สรุปการเกิดนโยบายสาธารณะในการควบคุมยาสูบก่อนเปิด ตลาดเสรี	13
บทที่ 2 การแทรกแซงนโยบายสาธารณะของธุรกิจบุหรี่ในประเทศ ต่างๆ	17
• การเปิดตลาดบุหรี่ในต่างประเทศ โดยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ	18
• บริษัทบุหรี่ชั้นนำของโลก	19
• การแทรกแซงนโยบายสาธารณะโดยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติของ ประเทศต่างๆ	22
• ประเด็นจริยธรรม: การแทรกแซงนโยบายสาธารณะของธุรกิจ ยาสูบ	42

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การแทรกแซงนโยบายสาธารณะของประเทศไทยโดยบริษัท บุหรี่ยักษ์ชาติ	45
• การแทรกแซงการเปิดตลาดบุหรี่ยักษ์ชาติของประเทศไทยโดยสำนัก ผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา	48
• บทเรียนจากกรณีการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ยักษ์ชาติของไทย	53
• ลำดับเหตุการณ์ : สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ใช้กฎหมาย การค้ามาตรา 301 เพื่อเจรจาให้ไทยเปิดตลาดยาสูบ	54
• การแทรกแซงนโยบายสาธารณะของไทยภายหลังการเปิดตลาด บุหรี่ยักษ์ชาติ	57
บทที่ 4 สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ	97
• การแทรกแซงนโยบายสาธารณะกรณีของประเทศไทย	98
• แนวทางรับมือกับบริษัทยาสูบในประเทศไทย	99
เอกสารอ้างอิง	102
ภาคผนวก	105
ประวัติผู้เขียน	121

บทที่ 1

สถานการณ์การบริโภคนยาสูบ และระบบการค้ายาสูบของไทยก่อนเปิดตลาดเสรี

ความนำ

ยาสูบเป็นพืชพื้นเมืองที่ปลูกโดยชาวอินเดียนแดงของทวีปอเมริกาเหนือ เดิมใช้เป็นยาฆ่าแมลง ต่อมาชาวพื้นเมืองนำมาสูบโดยใช้กัลปังห่อแล้วจุดไฟให้เป็นควันสูบในพิธีกรรมต่างๆ ในปี พ.ศ.2035 นักเดินเรือชาวโปรตุเกสชื่อ นายคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส เป็นผู้นำยาสูบมาสู่แผ่นดินยุโรป โดยนำเข้ามาที่ประเทศโปรตุเกส ในปี พ.ศ.2091 มีการปลูกยาสูบในประเทศบราซิลซึ่งเป็นอาณานิคมของประเทศโปรตุเกส ทำให้ยาสูบมีการแพร่หลายไปถึงสเปน ในปี พ.ศ.2103 นายฌอง นิโกต์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศโปรตุเกส ได้ส่งเมล็ดยาสูบมายังราชสำนักฝรั่งเศส ซึ่งอายนนิโกต์จึงเป็นที่มาของสารนิโคตินที่มีอยู่ในยาสูบและเป็นสารที่ทำให้ผู้สูบเสพติด ยาสูบได้แพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวางจนมีการปลูกเชิงพาณิชย์ในประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ.2155 ชาวยุโรปได้นำยาสูบเข้ามาในประเทศอินโดนีเซียเมื่อประมาณ 400 ปีก่อนประเทศสเปนเข้ายึดครองฟิลิปปินส์ เมื่อต้นศตวรรษที่ 16 และนำยาสูบเข้าสู่ฟิลิปปินส์ และยาสูบก็แพร่หลายไปทั่วเอเชียและทั่วโลก (ประภคิต วาทีสาธกกิจและกรรองจิต วาทีสาธกกิจ, 2547)

สำหรับประเทศไทย มีการใช้ยาสูบมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีหลักฐานปรากฏในจดหมายเหตุของเมอร์ซีเออร์ เดอลาลูแบร์ อัครราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางมาประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2230) ได้เขียนเรื่องประเทศสยามว่า คนไทยชอบใช้ยาสูบอย่างจนทั้งผู้หญิงและผู้ชาย โดยได้ยาสูบมาจากเมืองมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ จากประเทศจีน และที่ปลูกเองในประเทศ ในรัชสมัย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสิงหนากราชดุรงค์ฤทธิ์ ได้ทรงประดิษฐ์บุหรี่กันบ้านขึ้นเพื่อสูดควันและอมยาสูบหมากพร้อมกัน ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการผลิตบุหรี่โดยบริษัทบุหรี่ที่มีชาวอังกฤษเป็นเจ้าของ โดยมวนด้วยมือ ต่อมายุคสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการนำเครื่องจักรเข้ามาจากประเทศเยอรมันนี และทำการผลิตหรือออกมาหลายยี่ห้อ การสูบบุหรี่จึงแพร่หลายมากขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ.2482 รัฐบาลจึงจัดตั้งโรงงานยาสูบขึ้นโดยซื้อกิจการมาจากห้างหุ้นส่วนบุรพาทยาสูบจำกัด และให้อยู่ภายใต้การควบคุมของกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง

เป็นเรื่องที่พิสูจน์และยอมรับกันแล้วว่าบุหรี่ปิษภัยต่อสุขภาพของคนทั่วโลก ปัจจุบันการสูบบุหรี่ทำให้คนทั่วโลก 1 ในทุก 10 คนสูญเสียชีวิต ภายในปี พ.ศ.2573 หรืออาจเร็วกว่านั้น หากไม่มีการควบคุมที่ดี สัดส่วนการเสียชีวิตจะเป็น 1 ในทุก 6 คน ซึ่งเท่ากับว่า จะมีคน 10 ล้านคนเสียชีวิตเพราะบุหรี่ในปีหนึ่งๆ มากกว่าการเสียชีวิตด้วยสาเหตุอื่นๆ และในทุกๆ 10 คนที่เสียชีวิตด้วยสาเหตุจากบุหรี่ จะมี 7 คนที่อาศัยอยู่ในประเทศที่มีรายได้น้อยและปานกลาง (*ประภาพรรณ เทวกุลฯ, 2543*)

แม้ว่าเรื่องพิษภัยของบุหรี่ต่อสุขภาพเป็นที่รับทราบอย่างแพร่หลาย และบริษัทบุหรี่ปิษภัยคิดว่าวันบุหรี่ปิษภัยเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งของคนสูบและคนไม่สูบที่ได้รับควัน มีการผลิตยาและกาไรซีนโคตินทดแทน ตลอดจนโครงการเลิกบุหรี่ปิษภัยวิธีต่างๆ มากมาย เพื่อช่วยให้คนเลิกบุหรี่ แต่คนที่ติดบุหรี่ปิษภัยที่จะเลิกได้เพราะฤทธิ์การเสพติดนิโคตินมีความรุนแรงมาก เมื่อพยายามเลิกจะเกิดอาการขาดสารนิโคตินขึ้นจนทำให้ต้องกลับไปสูบอีก คนสูบบุหรี่กว่าร้อยละ 80 อยากริษภัยเลิกสูบบุหรี่ แต่มีเพียงร้อยละ 30 ที่ลงมือเลิก จะเลิกได้สำเร็จต่ำกว่าร้อยละ 10 บริษัทบุหรี่ปิษภัยรู้ดีถึงอานุภาพของการเสพติด และจะไม่ให้ความสนใจกับผู้ที่ติดบุหรี่ปิษภัยแล้วเพราะรู้ว่าเลิกยาก (อายุต่ำสุดที่พบคือ 8 ปี) การสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า อายุเฉลี่ยของคนไทยที่เริ่มเสพติดบุหรี่ปิษภัยเท่ากับ 18 ปี อายุเฉลี่ยที่เลิกได้เท่ากับ 41 ปี จึงกล่าวได้ว่า ในคนไทยที่เลิกสูบบุหรี่ได้ โดยเฉลี่ยจะสูบบุหรี่

เป็นเวลานานถึง 23 ปี บริษัทบุหรี่จึงให้ความสนใจกับคนที่ยังไม่สูบบุหรี่ โดยจะหาหนทางที่จะทำให้คนที่ยังไม่สูบบุหรี่โดยเฉพาะเด็กให้เริ่มสูบบุหรี่ยี่ห้อของเขา และจะหาทางขัดขวางมาตรการใดๆ ที่จะทำให้คนอยากเลิกสูบบุหรี่หรือไม่อยากสูบบุหรี่ เช่น การห้ามโฆษณา การพิมพ์คำเตือน การขึ้นภาษี และการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

โรงงานยาสูบเคยผูกขาดการค้าบุหรี่แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย จนถึง พ.ศ. 2532 เมื่อมีการเปิดตลาดการค้าเสรีให้บุหรี่ จึงเปิดโอกาสให้บริษัทบุหรี่ข้ามชาติเข้ามาแทรกแซงการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการควบคุมยาสูบของไทย แม้สังคมไทยจะมีความตื่นตัวถึงพิษภัยของการสูบบุหรี่สูง และหลายฝ่ายร่วมกันผลักดันจนมีกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ที่เข้มแข็งแล้วก็ตาม กระนั้นก็ยังไม่พ้นจากเล่ห์เหลี่ยมมากมายของบริษัทบุหรี่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สถานการณ์การบริโภคยาสูบก่อนเปิดตลาดเสรี พ.ศ.2531

จากการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งทำการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคยาสูบของคนไทยทั่วทั้งประเทศพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 ถึง พ.ศ.2531 การขยายตัวของ การสูบบุหรี่ในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ดังจะเห็นได้จากปี พ.ศ.2519 มีผู้สูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 30.1 ของประชากรทั้งหมดที่มีอายุมากกว่า 11 ปี แต่ในปี พ.ศ. 2524 ลดเหลือร้อยละ 27.8 และลดลงเหลือร้อยละ 25 ในปี พ.ศ.2531 ดังตารางที่ 1, 2 และ 3 และแผนภาพ 1(Chitanondh H, 1990: 43-53)

ตารางที่ 1 แสดงสถานการณ์การสูบบุหรี่ของคนไทยจำแนกตามเพศ พ.ศ.2519-2531

ปี	อัตราการสูบบุหรี่ (รวม)	อัตราการสูบบุหรี่จำแนกตามเพศ		จำนวนผู้สูบบุหรี่ (ล้านคน)
		ชาย	หญิง	
2519	30.1	54.7	6.1	8.0
2524	27.8	51.2	4.4	9.7
2529	27.4	50.4	4.2	10.3
2531	25.0	46.7	3.5	10.1

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 2 แสดงอัตราการสูบบุหรี่ของหญิงไทย พ.ศ.2524-2531

อายุ(ปี)	2524	2529	2531
11-14	0.1	0.3	-
15-19	0.7	0.8	0.4
20-24	1.6	1.7	1.3
25-29	3.0	3.0	1.4
30-34	5.0	4.0	3.2
35-39	6.1	5.8	5.1
40-49	11.3	8.8	7.6
50-59	12.0	10.5	9.4
60 ปีขึ้นไป	9.2	8.7	7.0
รวมทุกอายุ	4.4	4.1	3.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 3 แสดงอัตราการสูบบุหรี่ของชายไทย พ.ศ.2524-2531

อายุ (ปี)	2524	2529	2531
11-14	0.9	0.7	0.8
15-19	27.4	23.6	19.2
20-24	61.9	54.2	48.2
25-29	69.4	65.3	59.5
30-34	73.3	66.6	62.3
35-39	74.6	69.6	63.9
40-49	78.3	71.7	66.5
50-59	78.1	75.5	68.9
60 ปีขึ้นไป	74.0	67.3	59.7
รวมทุกอายุ	51.2	48.8	46.6

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ระบบการค้ายาสูบ

การผลิตบุหรี่ในประเทศไทย เริ่มต้นโดยบริษัทชาวจีน และบริษัทบริติชอเมริกัน โทแบคโค (BAT) โดยใช้ใบยาบ่มไอร้อนจากต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2478 บริษัท BAT ได้ทดลองผลิตใบยาสูบในประเทศไทยและได้ผลดี จึงมีการผลิตใบยาบ่มไอร้อนเพื่อผลิตบุหรี่

ในปี พ.ศ.2482 รัฐบาลนำนโยบายผูกขาดกิจการยาสูบมาใช้ และได้ซื้อกิจการยาสูบของเอกชนเริ่มจากห้างหุ้นส่วนบูรพายาสูบ จำกัด มาบริหารเอง โดยถือวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2482 เป็นวันสถาปนาโรงงานยาสูบ ต่อมาในปี พ.ศ.2484 ได้รับซื้อกิจการของ บริษัททวงฮก และบริษัทฮอฟฟีน รวมทั้งของ BAT และรวมเรียกว่า “โรงงานยาสูบกรมสรรพสามิต” ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Thailand Tobacco Monopoly (TTM) โดยมี

การประกาศใช้พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2486 ให้การประกอบอุตสาหกรรม ซิกาเรต เป็นอุตสาหกรรมผูกขาดของรัฐ และดำเนินการผลิตและจำหน่ายบุหรี่ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยมีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศบ้างเล็กน้อย จนกระทั่งวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2520 กระทรวงการคลังซึ่งกำกับดูแลโรงงานยาสูบ ได้สั่งห้ามนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศ แต่ให้โรงงานยาสูบผลิตบุหรี่ที่มีรสชาติคล้ายกับบุหรี่ต่างประเทศขึ้นมาแทน

การตลาดยาสูบของไทยในยุคแรก

โรงงานยาสูบไทยผูกขาดตลาดบุหรี่ไทย โดยกรมสรรพสามิตไม่อนุญาตให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย แต่บุหรี่ต่างประเทศก็มีวางขายอยู่ตามแผงลอยข้างถนนทั่วไป มีข่าวการจับกุมบุหรี่เถื่อนเป็นระยะๆ

โรงงานยาสูบไม่ได้มีการดำเนินการโฆษณาและส่งเสริมการขายมากนัก โดยปรากฏหลักฐานว่า งบโฆษณาของโรงงานยาสูบไม่ถึงหนึ่งล้านบาทต่อปี แม้ว่าจะยังไม่มีความหมายห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขายบุหรี่

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญก็คือ โรงงานยาสูบไม่ได้มีการผลิตบุหรี่เพื่อเจาะตลาดผู้สูบบุหรี่ที่เป็นเพศหญิงเป็นการเฉพาะ จึงเป็นเรื่องโชคดีที่แม้อัตราการสูบบุหรี่ของชายไทยจะสูงมากถึงร้อยละ 70 แต่อัตราการสูบบุหรี่ของหญิงไทยต่ำเพียงร้อยละ 4 – 5 เท่านั้น

อีกปรากฏการณ์หนึ่งคือ คุณภาพบุหรี่ไทย รวมทั้งซองบุหรี่จัดได้ว่าไม่มีการพัฒนา คือบุหรี่ยี่ห้อชาติแรง ซองบุหรี่ไม่สวย จึงเป็นที่น่าสนใจว่า แม้จะไม่มีการโฆษณาและทำการตลาด แต่อัตราการสูบบุหรี่ของชายไทยก็สูงมาก

วิเคราะห์กันดูว่า น่าจะเป็นผลมาจากความตื่นตัวของพิษภัยของการสูบบุหรี่ยังคงมีน้อย อำนาจการเสพติดของบุหรี่ที่สูง และค่านิยมของสังคมที่ยอมรับและเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องโก้เก๋

แม้ว่าโรงงานยาสูบจะไม่มีการโฆษณาหรือทำการตลาดมากนัก แต่ค่านิยมของการสูบบุหรี่ก็เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมและการโฆษณาที่แอบแฝงมากับแหล่งอื่นๆ

โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์จากต่างประเทศที่มีโฆษณาบุหรี่ทั่วไป ภาพยนตร์ฮอลลีวูดจะมีฉากสูบบุหรี่เต็มไปหมด ทั้งผู้แสดงนำที่เป็นตัวร้ายและตัวดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีส่วนทำให้การสูบบุหรี่แพร่หลายในทุกๆ สังคม รวมทั้งสังคมไทย

มาตรการควบคุมยาสูบของไทยก่อนเปิดตลาดเสรี

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2486 ที่ให้การประกอบการอุตสาหกรรมบุหรี่ยาสูบเป็นอุตสาหกรรมผูกขาดของรัฐ และเริ่มดำเนินการผลิตและจำหน่ายบุหรี่ยุติงตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในขณะนั้นไม่มีมาตรการทางกฎหมายใดๆ เกิดขึ้นเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสมัยนั้นเป็นที่ยอมรับของสังคม ค่านิยมในการสูบบุหรี่ถูกสร้างขึ้นพร้อมๆ กับมีการโฆษณาบุหรี่อย่างแพร่หลายทางสื่อต่างๆ ไม่แต่เฉพาะบุหรี่ยี่ห้อที่ผลิตโดยโรงงานยาสูบเท่านั้น แต่ยังมีมีการโฆษณาบุหรี่ต่างประเทศด้วย แม้ว่าจะยังไม่มี การอนุญาตให้นำเข้า บุหรี่ต่างประเทศอย่างถูกกฎหมายก็ตาม

ในปี พ.ศ.2509 มีพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ.2509 ที่มุ่งเน้นไปที่การควบคุมกระบวนการผลิตบุหรี่ยาสูบและจำหน่ายยาสูบเสียมากกว่า เริ่มตั้งแต่การเพาะปลูกต้นยาสูบไปจนถึงกระบวนการผลิตและการจำหน่าย

- จุดเริ่มต้นของการควบคุมการสูบบุหรี่

ภายหลังจากการแพร่ระบาดของการสูบบุหรี่ในปลายทศวรรษที่ 19 ต้นทศวรรษที่ 20 วงการแพทย์เริ่มพบว่า มะเร็งปอดมีสถิติเพิ่มขึ้นๆ จากในอดีตที่เป็นโรคที่พบได้ยาก แพทย์และนักวิทยาศาสตร์สงสัยว่า มะเร็งปอดเป็นผลจากการสูบบุหรี่ แต่กว่าจะพิสูจน์ได้ก็ต้องใช้เวลาอีกหลายสิบปี เนื่องจากธุรกิจยาสูบได้แย่งผลการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์อย่างแข็งขัน ในขณะที่เอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ยาสูบพบว่าการสูบบุหรี่สัมพันธ์กับการเกิดมะเร็ง อันเป็นรายงานจากการวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ของบริษัท บุหรี่ยาสูบเอง

หลักฐานการสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอดเพิ่มมากขึ้นทุกทีๆ จนถึงทศวรรษที่ 50 ราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งสหราชอาณาจักรทำการวิเคราะห์ วิจัยและประกาศอย่างเป็นทางการว่า การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอดและโรคอื่นๆ ในปี พ.ศ.2505 นำมาซึ่งประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี แต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญขึ้นเพื่อศึกษาเรื่องนี้ และในปี พ.ศ.2507 นายแพทย์ใหญ่กระทรวงสาธารณสุข สหรัฐอเมริกาก็ประกาศอย่างเป็นทางการว่า การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอดและโรคเรื้อรังอื่นๆ เช่นเดียวกับที่ประกาศโดยราชวิทยาลัยอายุรแพทย์แห่งลอนดอน (*U.S Department of Health, Education and Welfare, 1964*)

การประกาศของคณะผู้เชี่ยวชาญที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีเคนเนดี ส่งผลกระทบต่อธุรกิจยาสูบ ผลกระทบจากรายงานของคณะกรรมการทำให้สภาkongเกรสกำหนดให้กระทรวงสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกา ต้องดำเนินการให้มีการควบคุมและต้องรายงานผลให้สภาkongเกรสทราบถึงความคืบหน้าของการดำเนินงานในแต่ละปีและเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสควบคุมยาสูบที่ต่อมาแพร่ขยายไปทั่วโลก

- **ปว.294 ห้ามขายบุหรี่แก่เด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี**

ในปี พ.ศ.2516 รัฐบาลไทยได้ออกประกาศ ปว. 294 ห้ามขายบุหรี่และสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์และไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง เพราะแม้แต่คนที่ทำงานรณรงค์ไม่สูบบุหรี่เองก็ไม่ทราบว่ามีกฎหมายฉบับนี้

- **การพิมพ์คำเตือนบนซองบุหรี่**

จนกระทั่งปีพ.ศ. 2517 แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดย นพ.สงคราม ทรัพย์เจริญ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเป็นเลขาธิการสมาคมฯ ได้ทำจดหมายถึงรัฐบาลเพื่อชี้แจงถึงอันตรายของการสูบบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพ ภายหลังจากกลับจากรับเชิญเข้าร่วมการประชุมบุหรี่หรือสุขภาพของโลก ครั้งที่ 1 ที่

นิวยอร์ก ซึ่งจัดโดยสมาคมต่อต้านมะเร็งแห่งชาติสหรัฐอเมริกา และขอให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมยาสูบ โดยมีข้อเรียกร้องดังนี้ (ชูชัย ศุภวงศ์และสุภกร บัวสาย, 2540)

1. ขอให้โรงงานยาสูบงดการโฆษณาขายบุหรี่
2. ขอให้บังคับให้โรงงานยาสูบพิมพ์ค่าเตือนระบุอันตรายจากการสูบบุหรี่ต่อสุขภาพบนซองบุหรี่
3. ขอให้ห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่แออัด ที่อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เช่น ในโรงพยาบาลนตรี รถโดยสาร ห้องประชุม เป็นต้น
4. ขอให้หาทางป้องกันเยาวชน อย่าให้ตั้งต้นสูบบุหรี่
5. ขอให้สื่อมวลชน และทางราชการให้สุศึกษาเรื่องอันตรายของการสูบบุหรี่ และแนะนำวิธีการป้องกันอันตรายจากการสูบบุหรี่

จากข้อเสนอดังกล่าว มีเพียงเรื่องเดียวที่รัฐบาลได้ดำเนินการในเวลาต่อมา คือ โรงงานยาสูบต้องพิมพ์ค่าเตือนบนซองบุหรี่ ด้วยการผลักดันผ่านทางคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจากที่แพทยสมาคมเสนอ คือ “การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” ในที่สุดโรงงานยาสูบก็ยอมพิมพ์คำว่า “การสูบบุหรี่**อาจ**เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” โดยพิมพ์ที่ข้างซองบุหรี่ ด้วยตัวอักษรขนาดเล็กและใช้สีที่กลมกลืนไปกับซองบุหรี่จนแทบจะมองไม่เห็นคำเตือน และแม้จะมองเห็นแต่คำว่า “อาจ” ก็ทำให้รู้สึกว่าการสูบบุหรี่ไม่อันตรายเท่าใด ที่สำคัญตามหลักวิชาการแล้ว การพิมพ์คำเตือนที่ใช้ภาษาที่อ่อนหรือกำกวม ดังเช่นคำว่า “อาจ” สร้างความสับสน ไม่มีการพิมพ์คำเตือนเสียเลยจะดีกว่า ดังนั้นจึงแทบจะไม่มีผลในการลดจำนวนผู้สูบบุหรี่

- **ข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2519 ห้ามสูบบุหรี่ในโรงภาพยนตร์**

กรุงเทพมหานครได้ออก ข้อบัญญัติเรื่อง “ควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยในโรงภาพยนตร์และรถประจำทาง พ.ศ. 2519”

โดยมีสาระสำคัญ คือ การห้ามมิให้ผู้ใดสูบบุหรี่ในโรงภาพยนตร์ และรถประจำทาง เนื่องจากมีการสูบบุหรี่ในโรงภาพยนตร์กันมากและร้องผู้ว่าราชการฝ่ายสาธารณสุขในสมัยนั้น คือ นพ.โอภาส ธรรมวานิช ได้พิจารณาเห็นความสำคัญ และได้เสนอให้ตราข้อบัญญัติขึ้นมาเป็นกฎหมาย ซึ่งผู้ฝ่าฝืนมีโทษทั้งจำและปรับ นับว่าเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ฉบับแรก

พ.ศ.2529 กระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวง โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 ห้ามสูบบุหรี่ในรถโดยสารขนส่งประจำทางผู้ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

- **มติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการควบคุมการสูบบุหรี่**

เดือนมกราคม พ.ศ. 2531 โรงงานยาสูบได้เสนอโครงการที่จะซื้อเครื่องจักรผลิตบุหรี่ใหม่ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตต่อคณะรัฐมนตรี เนื่องจากเครื่องจักรที่มีอยู่มีสภาพเก่า และกำลังการผลิตไม่เพียงพอ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติงบประมาณหนึ่งพันกว่าล้านบาท กลุ่มบรรณรักษ์ไม่สูบบุหรี่รวมทั้งนักศึกษาแพทย์ ได้ทำการประท้วงผ่านสื่อต่างๆ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีการประชุม และเปลี่ยนมติเป็นอนุมัติให้โรงงานยาสูบเปลี่ยนเครื่องจักรผลิตบุหรี่ พร้อมๆ กันก็มีมติให้กระทรวงสาธารณสุขร่างแผนการควบคุมยาสูบเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี

เดือนเมษายน พ.ศ.2531 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนการควบคุมยาสูบที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอไม่ให้สูบบุหรี่ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี และห้ามสูบบุหรี่ในที่

ประชุมทำเนียบรัฐบาล และสถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะทั่วประเทศ และห้ามโฆษณาบุหรี่ทางสื่อมวลชนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Vateesatokit P., 2003)

ก่อนหน้านี้เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายห้ามโฆษณา การโฆษณานูหรีจึงปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป โดยส่วนใหญ่เป็นการโฆษณานูหรีต่างประเทศของบริษัทนูหรีข้ามชาติ ซึ่งจะโฆษณานูหรียี่ห้อต่างๆ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเทศทั้งหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร นอกจากนี้ยี่ห้อและตราสัญลักษณ์นูหรียังปรากฏตามสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เช่น หมวก เสื้อ กางเกง กระปุกออมสิน ต่างหู ว่าว ปกสมุดนักเรียน นาฬิกา ปฏิทิน สติกเกอร์ติดรถยนต์ พวงกุญแจ และบิลบอร์ดขนาดใหญ่ตามถนนสายต่างๆ ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ที่น่าสนใจคือ ในเวลานั้นยังไม่มีการนำเข้านูหรีต่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย แต่นูหรีต่างประเทศมีวางขายเคลื่อนที่ตามตู้ต่างๆ โดยที่ไม่มีการค้าเนินการจับกุมผู้ขายปลีก อีกทั้งยังมีการจับกุมรถขนนูหรีเถื่อนต่างประเทศปรากฏเป็นข่าวเป็นครั้งคราว

ภายหลังจากที่คณะรัฐมนตรีมีมติห้ามโฆษณานูหรีทุกรูปแบบ โรงงานยาสูบไทยได้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี โดยการลดป้ายโฆษณานูหรีลงหมด แต่บริษัทนูหรีต่างประเทศไม่ยุติการโฆษณา และไม่เก็บสื่อโฆษณาตามมติคณะรัฐมนตรี โดยอ้างว่ามติคณะรัฐมนตรีเป็นคำสั่งการปกครอง มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐบาลเท่านั้น เอกชนไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม

กลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรีได้ไว้วางใจและประท้วงการกระทำของบริษัทนูหรีข้ามชาติ แต่ไม่มีปฏิกิริยาจากรัฐบาล

จนเวลาผ่านไป 6 เดือน โรงงานยาสูบได้ร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังว่า เป็นการไม่ยุติธรรมที่รัฐบาลปล่อยให้บริษัทนูหรีต่างประเทศทำการโฆษณาได้ ในขณะที่ห้ามโรงงานยาสูบโฆษณา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงได้นำเรื่องนี้เข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งที่ประชุมมีมติให้นูหรีต่างประเทศยุติการโฆษณา

ด้วย หากฝ่าฝืนจะมีโทษปรับ และมีคำสั่งให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคไปศึกษา เพื่อให้มีมาตรการทางกฎหมายรองรับมติคณะรัฐมนตรี ที่ห้ามโฆษณาบุหรี่ทุกรูปแบบต่อไป

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีมติเห็นชอบตามร่างประกาศของ คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก เรื่องกำหนดให้บุหรี่เป็นสินค้าควบคุมฉลาก และร่าง ประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา เรื่องการห้ามโฆษณาบุหรี่ ซึ่งได้เสนอให้ คณะรัฐมนตรีรับทราบก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไปเมื่อต้นปี พ.ศ.2532

การผลักดันมาตรการควบคุมยาสูบ โดยฝ่ายสุขภาพและกระทรวงสาธารณสุข ไทย ในยุคก่อนเปิดตลาดเสรีที่โรงงานยาสูบไทยผูกขาดตลาดบุหรี่ไทยแต่เพียงผู้เดียว ก็ เชื่อว่าโรงงานยาสูบจะไม่คัดค้านมาตรการควบคุมยาสูบที่มีผู้เสนอผ่านกระทรวง สาธารณสุขหรือรัฐบาล ดังเช่นกรณีที่แพทยสมาคมพยายามผลักดันให้มีการพิมพ์คำ เตือนบนซองบุหรี่ไทย ต้องใช้เวลาหลายปีกว่าที่โรงงานยาสูบจะปฏิบัติตาม แต่ก็ได้ใช้ ถ้อยคำที่อ่อนลง หรือกรณีที่มีการเสนอให้ขึ้นภาษีบุหรี่ โรงงานยาสูบก็คัดค้าน

นักวิชาการด้านการควบคุมยาสูบมีความเห็นว่า โรงงานยาสูบ (หรือ อุตสาหกรรมยาสูบของแต่ละประเทศ) เปรียบแล้วก็เป็นเสมือน “the lesser of the two evils” เมื่อเทียบกับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า โรงงานยาสูบของ แต่ละประเทศเป็นหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารกิจการจึงเป็นพนักงานของรัฐ การขัดขืน นโยบายที่เสนอหรือกำหนดโดยรัฐบาล หรือหน่วยงานอื่นของรัฐบาลจึงมีความรุนแรง น้อยกว่า เมื่อเทียบกับปฏิกิริยาที่เกิดจากบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

สรุปการเกิดนโยบายสาธารณะในการควบคุมยาสูบก่อนเปิดตลาดเสรี

ตั้งแต่เริ่มตั้งโรงงานยาสูบไทย ในปี พ.ศ.2482 จนถึง พ.ศ.2507 ที่กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกา ประกาศอย่างเป็นทางการว่า การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด ประเทศไทยไม่ได้มีนโยบายหรือมาตรการใดๆ เพื่อการควบคุมยาสูบ ในกระทรวงสาธารณสุขไทย ก็ไม่มีหน่วยงานใดที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบ

แพทยสมาคมเป็นองค์กรที่วิ่งเต้นผลักดันให้รัฐบาลไทยสั่งการให้กระทรวงการคลัง สั่งการให้โรงงานยาสูบไทยพิมพ์ค่าเดือนข้างของบุหรี่เป็นผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2517 แต่การปฏิบัติตามของโรงงานยาสูบก็เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งทางบริหาร ไม่ใช่โดยอาศัยอำนาจกฎหมายใด

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2519 ที่ห้ามสูบบุหรี่ในโรงภาพยนตร์และรถประจำทางในกรุงเทพฯ นับเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดที่สูบบุหรี่ฉบับแรกของประเทศไทย แต่ก็มีลักษณะเป็นกฎหมายของท้องถิ่น

ในปี พ.ศ.2519 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการสำรวจสถิติการสูบบุหรี่ของคนไทยทั่วประเทศเป็นครั้งแรก

การห้ามสูบบุหรี่ในโรงภาพยนตร์และรถประจำทางใน กทม. และการสำรวจสถิติการสูบบุหรี่ของคนไทย เป็นผลสืบเนื่องจากข้อเสนอของแพทยสมาคม

หลังจากนั้นก็ไม่มีนโยบายสาธารณะจากหน่วยงานใดๆ ของรัฐออกมาอีกเป็นเวลา 10 ปี เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบ

ในปี พ.ศ.2523 องค์การอนามัยโลกกำหนดให้ในปีแห่งการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก การผลักดันนโยบายควบคุมการสูบบุหรี่เกิดขึ้นอีกครั้ง โดยสมาคมอูเรเวชซ์ สมาคมปราบวัณโรค และสมาคมโรคหัวใจ ได้เสนอมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมยาสูบต่อรัฐบาล รวมทั้งผลักดันให้โรงงานยาสูบเปลี่ยนค่าเดือนข้างของบุหรี่ จาก “การสูบบุหรี่

อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ” เป็น “การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ” เป็นผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามไม่มีมาตรการอื่นๆ ที่เสนอแล้วได้รับการนำไปปฏิบัติ

ในปีพ.ศ.2529 กลุ่มแพทย์อาวุโสได้ริเริ่มจัดตั้งองค์กรเอกชน เพื่อรณรงค์ให้มีการควบคุมยาสูบขึ้นเป็นการเฉพาะในชื่อ “โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่” มูลนิธิหมอชาวบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์หลักๆ คือ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงพิษภัยของการสูบบุหรี่ และสร้างกระแสผลักดันให้รัฐบาลมีมาตรการทั้งนโยบายและกฎหมายเพื่อควบคุมการสูบบุหรี่ ในปี พ.ศ.2530 ชมรมแพทย์ชนบทได้เป็นแกนนำในการจัดวางรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่จากทุกภาคของประเทศเข้าสู่กรุงเทพมหานคร พร้อมรวบรวมรายชื่อประชาชนที่เห็นด้วยกับการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ได้ 6 ล้านชื่อ เสนอต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้มีการผลักดันกฎหมายเพื่อควบคุมยาสูบ (ประกิจ วาทีสาภักกิจ, 2549)

ในปีต่อมาเมื่อโรงงานยาสูบเสนอแผนการขยายกำลังผลิตบุหรี่ต่อคณะรัฐมนตรี จึงมีกระแสคัดค้านจากฝ่ายต่างๆ มากมายจนคณะรัฐมนตรีมีมติให้กระทรวงสาธารณสุขร่างแผนควบคุมยาสูบที่ครบวงจรเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งต่อมากลุ่มรัฐมนตรีได้เห็นชอบตามแผนที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอในปี พ.ศ.2531 นำไปสู่การที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนดให้บุหรี่เป็นสินค้าควบคุมฉลาก และห้ามโฆษณาทุกรูปแบบในปี พ.ศ.2532 ในขณะเดียวกัน การบินไทยก็ได้ห้ามสูบบุหรี่ในสายการบินที่บินภายในประเทศ

กล่าวได้ว่าโรงงานยาสูบมีส่วนทำให้คณะรัฐมนตรีเริ่มกำหนดนโยบายควบคุมการสูบบุหรี่ จากการเสนอแผนการขยายโรงงานยาสูบ เนื่องจากมีกระแสคัดค้านจากสังคมสูง การแสดงบทบาทรัฐบาลในทางหนึ่งอนุมัติให้โรงงานยาสูบปรับปรุงเครื่องจักรเพื่อเพิ่มกำลังผลิต ในอีกทางหนึ่งเห็นชอบมาตรการควบคุมยาสูบตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ

โรงงานยาสูบเอง จากที่ในอดีตคัดค้านมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่มาโดยตลอด เพราะเกรงส่งผลกระทบต่อธุรกิจของตน แต่เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้มีการควบคุมการสูบบุหรี่ โรงงานยาสูบก็จำใจที่จะต้องปฏิบัติตามแต่โดยดี ซึ่งในบทที่จะกล่าวต่อไป ในเอกสารวิชาการนี้ จะเห็นว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติมีกลยุทธ์ในการคัดค้านนโยบาย และมาตรการควบคุมยาสูบที่รัฐบาลต่างๆ จะเสนอ หรือเตรียมจะเสนออย่างแยบยล

บทที่ 2

การแทรกแซงนโยบาย สาธารณสุขโดยธุรกิจยาสูบของต่างประเทศ

พฤติกรรมของโรงงานยาสูบไทยแตกต่างจากบริษัทบุหรี่ต่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นมาตรการทางการตลาด ธุรกิจยาสูบในสหรัฐอเมริกาเป็นของเอกชน มาตั้งแต่ต้น และเริ่มเป็นอุตสาหกรรมเมื่อปลายศตวรรษที่ 19 ภายหลังจากที่มีการใช้เครื่องจักรผลิตบุหรี่ การใช้เครื่องจักรผลิต สำหรับธุรกิจบุหรี่เป็นจุดหักเหสำคัญของการระบาดของสินค้านุหรี่ไปทั่วโลก เนื่องจากสามารถผลิตบุหรี่ได้ครั้งละมากๆ จึงเกิดอุตสาหกรรมยาสูบ และพัฒนาเป็นบริษัทบุหรี่ยักษ์ชาติ และเนื่องจากธุรกิจยาสูบเป็นธุรกิจที่มีกำไรสูงมาก การแข่งขันกันทางการตลาดจึงรุนแรงมาก

นอกจากเครื่องจักรผลิตบุหรี่แล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่มีการสูบบุหรี่แพร่หลายไปทั่วโลก น่าจะเป็นอิทธิพลของหนังฮอลลีวูดที่ส่งออกไปฉายทั่วโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ภาพยนตร์ทุกเรื่องโดยเฉพาะหนังความอยุ่ ตัวแสดงน่าจะสูบบุหรี่

การโฆษณาบุหรี่จึงมีส่วนทำให้เกิดการระบาดของการสูบบุหรี่เป็นไปอย่างแพร่หลาย ท่ามกลางความไม่รู้ถึงพิษภัยของการสูบบุหรี่ แม้แต่แพทย์ยังถูกใช้เป็นพรีเซนเตอร์บุหรี่ยี่ห้อต่างๆ

การค้ายาสูบและการตลาดยาสูบขยายตัวอย่างอิสระ โดยไม่มีมาตรการควบคุมใดๆ เป็นเวลาหลายสิบปี ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จนถึง พ.ศ.2507 ที่นายแพทย์ใหญ่กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกาประกาศอย่างเป็นทางการว่า การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และสภาคองเกรสเริ่มกำหนดมาตรการควบคุมยาสูบ

จุดนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นที่ธุรกิจยาสูบในสหรัฐอเมริกา เริ่มมองหาตลาดบุนหรือนอกประเทศเพื่อรองรับตลาดในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เล็งว่าจะลดลง หากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาสามารถควบคุมการสูบบุหรี่ของชาวอเมริกันได้ผล

การเปิดตลาดบุนหรือในต่างประเทศ โดยบริษัทบุนหรือข้ามชาติ

ก่อนหน้านั้นตลาดบุนหรือในอเมริกาใต้ เป็นของกิจการยาสูบของแต่ละประเทศ เช่นเดียวกับของประเทศไทย ตลาดบุนหรือที่ผูกขาดจะมีลักษณะที่เหมือนกันหลายข้อ คือ

- ผลิตบุนหรือที่มีคุณภาพต่ำ รสชาติบุนหรือจะฉุน
- มาตรการทางการตลาดมีน้อยถึงไม่มีเลย ไม่มีการเจาะตลาดบุนหรือผู้หญิง
- การบริหารจะขาดประสิทธิภาพตามธรรมชาติของกิจการที่เป็นของรัฐ
- อัตราการสูบบุหรี่ของผู้ชายจะสูงมาก ในขณะที่อัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงจะต่ำ มาตรการควบคุมยาสูบจะมีน้อยมากถึงไม่มี

เนื่องจากประเทศต่างๆ ในอเมริกาใต้ อยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ค่อนข้างมาก ประเทศเหล่านี้จึงกลายเป็นเป้าหมายแรกที่บริษัทบุนหรือข้ามชาติในอเมริกา รุกเข้าไปเปิดตลาดบุนหรือ ทำให้เกิดการค้านหรืออย่างเสรีขึ้น โดยบริษัทบุนหรือข้ามชาติเข้าไปร่วมกิจการกับบริษัทยาสูบท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น ร่วมลงทุน การให้ใบอนุญาตในการผลิต การเข้าไปตั้งโรงงานผลิตบุนหรือ การเข้าไปเปิดตลาดบุนหรือในอเมริกาใต้ทำให้เกิดการแข่งขันกันทางตลาดมีการโฆษณาแข่งขันกัน มีการเจาะตลาดบุนหรือผู้หญิง ภายใตเวลาไม่กี่ปี บริษัทบุนหรือข้ามชาติก็สามารถยึดกิจการยาสูบของประเทศต่างๆ ในอเมริกาใต้ไว้ได้ทั้งหมด ในขณะที่อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในหมู่ผู้หญิง สำหรับธุรกิจบุนหรือแล้ว การทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะคงไว้ซึ่งการขายผลิตภัณฑ์บุนหรือให้ได้มากที่สุด คือ เป้าหมายสูงสุดที่ธุรกิจนี้คำนึงถึง บริษัทบุนหรือข้ามชาติจะใช้กลยุทธ์ต่างๆ ในการส่งเสริมการขายสินค้าของตน รวมทั้งการแทรกแซงไม่ให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ กำหนดนโยบาย หรือผ่านร่างระเบียบกฎหมายที่จะส่งผลต่อการบริโภคยาสูบ

บริษัทบุหรี่ชั้นนำของโลก

ปัจจุบันทั่วโลกมีบริษัทบุหรี่ขนาดใหญ่ตามจำนวนการผลิตจำนวน 15 บริษัท หลายบริษัทเป็นบริษัทบุหรี่ของรัฐบาลเอง ในขณะที่บางแห่งเป็นของเอกชนและหลายบริษัทเป็นธุรกิจข้ามชาติ

ตารางที่ 4 แสดงรายชื่อบริษัทบุหรี่ทั่วโลก ส่วนแบ่งทางการตลาดและยอดจำหน่าย

บริษัท	ส่วนแบ่งทางการตลาด Global Market Share (%)	ยอดจำหน่ายปี 2542 (พันล้านดอลลาร์)
1. China National Tobacco Co. (CNTC)	32.7	0.023
2. Altria Group, Inc. (USA.)	17.3	47
3. British American Tobacco PLC (BAT, UK)	16.0	30.4
4. Japan Tobacco	9.0	29.9
5. R.J.Reynolds Tobacco (USA)	2.0	7.6
6. Reemtsma (Germany)	2.0	
7. Altadis (France and Spain)	2.0	
8. PT Gudang Garam (Indonesia)	1.4	
9. TEKEL (Turkey)	1.3	
10. ITC (India)	1.0	
11. Fortune Tobacco Co. (Philippine)	0.9	
12. Eastern Company (Egypt)	0.8	
13. Thailand Tobacco Monopoly	0.8	
14. Lorillard Tobacco Co. (USA)	0.7	
15. ITC (Iranian Tobacco Monopoly Company)	0.5	

ที่มา : http://en.wikipedia.org/wiki/tobacco_industry (2000, Euromonitor, Tara ParkePop)

บริษัทบุหรี่ที่มีส่วนแบ่งทางการตลาด 5 อันดับแรกของโลก คือ

1. China National Tobacco Co. (CNT)

เป็นบริษัทบุหรี่ที่ครองส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุดของโลก เนื่องจากเป็นบริษัทบุหรี่ยิ่งของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งมีประชากรสูบบุหรี่มากที่สุดในโลกประมาณการว่า เพียงจีนประเทศเดียวมีปริมาณการบริโภคบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 30 ของปริมาณการบริโภคบุหรี่ทั่วโลก คนจีนสูบบุหรี่ถึง 350 ล้านคน

CNT ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2525 ผลิตและจำหน่ายบุหรี่ภายใต้การควบคุมของ State Tobacco Monopoly Administration หรือ STMA ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะดูแลบริษัทบุหรี่ยิ่งของรัฐบาลจีนทุกแห่ง ที่ผลิตบุหรี่เพื่อตอบสนององการบริโภคบุหรี่ของคนจีน ถึงปีละ 1.7 ล้านล้านมวน ปัจจุบันพบว่าจีนมีโรงงานผลิตบุหรี่ยิ่งจำนวน 130 แห่ง ลดลงจากปี พ.ศ.2541 ที่มี 180 แห่ง และผลิตบุหรี่ยิ่งมากกว่า 900 ยี่ห้อ

อย่างไรก็ตาม CNT แม้จะเป็นบริษัทผลิตบุหรี่ยิ่งที่ใหญ่ที่สุดของโลก แต่ก็ผลิตบุหรี่ยิ่งเพื่อการบริโภคภายในประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ จึงยังไม่ถูกจัดให้เป็นบริษัทบุหรี่ยิ่งข้ามชาติ

2. Phillip Morris Company

ฟิลลิป มอริส เป็นบริษัทบุหรี่ยิ่งสัญชาติอเมริกัน ที่เริ่มจำหน่ายบุหรี่ยิ่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 ปัจจุบันเป็นบริษัทบุหรี่ยิ่งที่มีรายได้จากการจำหน่ายบุหรี่ยิ่งสูงที่สุดในโลก โดยมีบุหรี่ยิ่งห่อมาร์ลโบโร ที่เป็นที่ยอมรับไปทั่วโลกและทำรายได้สู่บริษัทเป็นหลัก นอกจากนี้ก็มียี่ห้ออื่นๆ เช่น Parliament, Virginia Slims, Benson&Hedges และ L&M

ปัจจุบันบริษัทฟิลลิป มอริสอยู่ภายใต้การบริหารของกลุ่ม Altria นอกจากนี้จะมีบริษัทฟิลลิป มอริส ซึ่งขายบุหรี่ยิ่งในมือแล้ว ยังคงมีสินค้าและผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร Kraft Foods Inc. และ เบียร์ Miller

สำหรับบุหรี่ยี่ห้อมาร์ลโบโร นั้นวางจำหน่ายครั้งแรกในปี พ.ศ.2467 หลังจากนั้นอีก 25 ปี คือในปี พ.ศ.2493 มาร์ลโบโรก็เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก และมีบุหรี่ยี่ห้ออื่นที่วางจำหน่ายทั่วโลกที่ผลิตโดยบริษัทฟิลลิป มอริริส

ฟิลลิป มอริริส มีโรงงานผลิตกระจายอยู่ทั่วโลกทั้งในและนอกสหรัฐอเมริกา เฉพาะในอาเซียนมีโรงงานผลิตใน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

3. British American Tobacco Plc. (BAT)

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2445 โดยความร่วมมือของบริษัทบุหรี่สัญชาติอังกฤษ บริษัททอมพีเรียล โทแบคโค และบริษัททออเมริกัน โทแบคโค ของสหรัฐฯ ได้ตกลงร่วมกัน จัดตั้งบริษัทผลิตและจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อที่มุ่งเน้นตีตลาดในประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่อเมริกาและอังกฤษ ซึ่งได้แก่ แคนาดา จีน เยอรมัน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

บุหรี่ยี่ห้อที่เป็นที่รู้จักของ BAT ได้แก่ Lucky Strike, Dunhill, Kent, 555, Rothmans และ Pall Mall เป็นต้น

4. Japan Tobacco Inc. (JTI)

เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.2532 ปัจจุบันรัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นถือหุ้นในบริษัทนี้ ร้อยละ 50 โดยมีบริษัทลูกคือ JT International (JTI) ซึ่งเคยเป็นของบริษัท R .J. Reynolds มาก่อน โดยรับผิดชอบดูแลจำหน่ายบุหรี่ยี่ห้อในตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ยกเว้นอเมริกา โดยมียี่ห้อที่เป็นที่รู้จัก คือ Camel, Salem และ Winston

ปัจจุบัน JT ผลิตบุหรี่ยี่ห้อมากถึง 20 ยี่ห้อ ซึ่งรวมถึง Mild Seven ด้วย และมีส่วนแบ่งการตลาดในประเทศญี่ปุ่นมากกว่า ร้อยละ 70

5. R.J. Reynolds Tobacco Company (RJR)

เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2417 และเป็นธุรกิจบุหรี่ยี่ห้อชาติอเมริกันที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ และของโลก (รองจากกลุ่ม Altria ซึ่งบริหารบริษัทฟิลลิป มอริริส)

RJR ผลิตและจำหน่ายบุหรี่หลายยี่ห้อ แต่ที่เป็นที่รู้จักคือ Camel โดยมีตัวการ์ตูนที่เป็นอูฐ ชื่อ Joe Camel เป็นตัวทำตลาดที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมี Kool, Winston และ Salem เป็นต้น โดยพบว่าบุหรี่ 5 ยี่ห้อของ RJR จำหน่ายได้สูงสุดอยู่ใน 10 อันดับแรกของบุหรี่ที่จำหน่ายในอเมริกา

ในบริษัทบุหรี่ที่ใหญ่ที่สุดของโลก 5 บริษัทนี้ บริษัทบุหรี่ของรัฐบาลจีนผลิตบุหรี่เพื่อป้อนตลาดจีนเป็นหลัก ส่วนอีก 4 บริษัทที่เหลือเป็นบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่ครองตลาดบุหรี่นานาชาติไว้เกือบทั้งหมด

การแทรกแซงนโยบายสาธารณะโดยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติของประเทศต่างๆ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการดำเนินการทั้งในที่เปิดเผยและในทางลับ เพื่อแทรกแซงนโยบายสาธารณะของรัฐบาลในประเทศต่างๆ ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทบุหรี่ ทั้งนี้โดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อยแยกตามประเด็นที่บริษัทบุหรี่เข้าไปแทรกแซงเพื่อหวังผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะให้เป็นประโยชน์ต่อบริษัทบุหรี่หรือทำให้บริษัทบุหรี่เสียผลประโยชน์น้อยที่สุด ข้อมูลเหล่านี้เป็นเอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ ซึ่งถูกเปิดเผยเมื่ออุตสาหกรรมบุหรี่แพ้คดีต่อศาลในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ.2542 และศาลบังคับให้บริษัทบุหรี่ข้ามชาติทั้ง 5 บริษัทในอเมริกา ต้องเปิดเผยเอกสารภายในของบริษัทต่อสาธารณะ รอส แฮมมอนด์ และ แอนดี โรเวลล์ ได้รวบรวมนำมาพิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่ (Hammond and Rowell, 2001:2-52) โดยมีหัวข้อต่างๆ ที่นำมายกเป็นตัวอย่าง ดังนี้

- การลอบบี้ เพื่อขัดขวาง หน่วยงานนโยบายการควบคุมยาสูบ
- การกำหนดกลยุทธ์การทำธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนา
- การคัดค้านการออกกฎหมายห้ามโฆษณา
- การใช้ชาวไร่ยาสูบเป็นเครื่องมือ
- เศรษฐศาสตร์ ภาษี และการค้า
- การคัดค้านการพิมพ์ค่าเตือนบนซองบุหรี่

- การสนับสนุนบุหรี่เถื่อน
- การนำเยาวชนมาเป็นประเด็นสร้างภาพ

และเพื่อเพิ่มความน่าสนใจของข้อมูล ผู้นิพนธ์ขอแปลบันทึกเอกสารลับของบริษัทบุหรี่ที่เห็นว่าสำคัญเป็นภาษาไทย นำมาบันทึกไว้โดยไม่ได้ตัดตอนเนื้อหา

● **การลอบบี้เพื่อขัดขวาง หน่วยงานนโยบายควบคุมยาสูบ** (*Hammond and Rowell, 2001:27-29*)

การลอบบี้ของอุตสาหกรรมบุหรี่อาจดำเนินการโดยบริษัทเองหรือผ่านบุคคลภายนอกเพื่อปกปิดความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมบุหรี่ กลยุทธ์ส่วนใหญ่เกิดจากการประสานงานโดยบริษัทบุหรี่ผ่านองค์กรระหว่างประเทศที่อุตสาหกรรมบุหรี่ให้ทุนสนับสนุน เช่น สภาระหว่างประเทศว่าด้วยปัญหาการสูบบุหรี่ (International Council on Smoking Issues) และศูนย์ข้อมูลยาสูบระหว่างประเทศ (International Tobacco Information Centre) หรือ INFOTAB

อุตสาหกรรมบุหรี่ได้รับแรงค์คัดค้านองค์การสหประชาชาติและโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การอนามัยโลกมานานถึง 20 ปี แล้ว ทั้งนี้เพื่อขัดขวางนโยบายต่างๆ ที่มุ่งควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ การลอบบี้เหล่านี้เป็นไปอย่างกว้างขวาง INFOTAB ได้ประสานงานการเคลื่อนไหวลอบบี้ใน 38 ประเทศที่อุตสาหกรรมยาสูบเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยได้ประสานผ่านบริษัทบุหรี่ที่เป็นสมาชิกสมาคมยาสูบระดับประเทศ และผู้ค้าใบยาสูบ

ตัวอย่างบันทึกของผู้บริหารบริษัทหนึ่งหรือดังนี้

“ผมเป็นผู้ประสานงานการลอบบี้ในเรื่องนี้ผ่านหอการค้าระหว่างประเทศแห่งหนึ่ง กิจกรรมลอบบี้ดังกล่าวมีเป้าหมายโน้มน้าวผู้แทนระดับประเทศที่จะเข้าร่วมประชุมสมัชชาสุขภาพโลก (World Health Assembly) ให้คัดค้านข้อเสนอในการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เข้มงวดเกินไป จนถึงขณะนี้บราซิล เม็กซิโก และซิมบับเวเป็นสามประเทศที่มีบทบาทแข็งขันมากที่สุดในการคัดค้านแทนเรา”

บริษัท อาร์ เจ เรย์โนลด์ ปี พ.ศ.2529

“อุตสาหกรรมบุหรี่ยุคใหม่ในสหรัฐอเมริกา มีเป้าหมายที่จะหาช่องทางที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ในการติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานของเราในกรุงวอชิงตันกับหน่วยงานที่จัดสรรเงินช่วยเหลือให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในต่างประเทศเพื่อทำให้เงินช่วยเหลือดังกล่าวตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการเมืองของบริษัทได้ตรงเป้าหมายขึ้น นอกจากนี้มีข้ออาชีพในกรุงวอชิงตันควรพัฒนาการสำรวจหาผู้ที่สมควรได้รับ และเงื่อนไขของการได้รับเงินช่วยเหลือดังกล่าว ตลอดจนศึกษาว่าการให้เงินช่วยเหลือจะสนับสนุนสิ่งที่เราดำเนินการอยู่ได้อย่างไร”

สถาบันยาสูบ ปี พ.ศ.2525

“สำรวจหาสมาชิกรัฐสภาที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้นำ ในรัฐสภารุ่นต่อไปจากเงื่อนไขของความอาวุโสและตำแหน่ง เราควรปรับแผนงานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ละเอียดขึ้น เพื่อเสริมฐานะของเราในสายตาของสมาชิกรัฐสภากลุ่มนี้ให้ดีขึ้น เช่น แผนจัดเลี้ยงอาหารเย็นและการรณรงค์หาทุน ตลอดจนการตอบสนองของความ ต้องการของสมาชิกรัฐสภาที่จะจัดหาเงินทุนในกรณีพิเศษ”

สถาบันยาสูบ ปี พ.ศ.2525

“กลยุทธ์เชือดไก่ให้ลิงดู: สื่อสารให้นักการเมืองได้รู้ถึงผลไม่พึงประสงค์จากการเคลื่อนไหวต่อต้านการสูบบุหรี่โดยชี้ตัวอย่างของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนการควบคุมยาสูบที่ง่ายต่อการจัดการให้แพ้ในการเลือกตั้ง ซึ่งก็ถูกจัดการให้สออตกในการเลือกตั้งจริง ๆ แล้วส่งสัญญาณให้นักการเมืองคนอื่นเข้าใจว่าความพ่ายแพ้ันั้นเป็นผลงานของเรา”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2530

“บริษัท ฟิลลิป มอริสมีบทบาทนำในหอการค้าแห่งฟิลิปปินส์ ...เราได้ช่วยเหลือทำให้การเยือนสหรัฐอเมริกา ของประธานาธิบดีคิลินประสบความสำเร็จอย่างสูง ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของบริษัทฟิลลิป มอริสอินเตอร์เนชันแนลดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในองค์กรระหว่างประเทศหลากหลายประเภทหลายองค์กร สามารถช่วยเราได้ในอนาคต”

บริษัทฟิลลิป มอริส

“ในปี พ.ศ.2528 นี้ เรากำลังปรับปรุงการทำงานของเรา ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ แผนงานของเรามีสาม ส่วน ส่วนแรก เราจะคัดสรรคนทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นจำนวนมากขึ้นโดยจะจ่ายค่าตอบแทนสูงขึ้นในกรณีจำเป็น เมืองใหญ่ ๆ และประเทศที่เราจะเสริมความเข้มแข็งของกิจกรรมองค์กรของเรา ได้แก่ **บาร์เรน สต็อคโฮล์ม ลอนดอน มอนทรีออล ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น** ส่วนที่สอง เราจะใช้กลยุทธ์ที่เป็นระบบยิ่งขึ้นในการรับสมัครคนทำงานที่เหมาะสม จนถึงบัดนี้เราอาจจะทำงานสะเปะสะปะไปบ้าง ส่วนที่สาม เราจะให้ความสนใจมากขึ้นกับการสร้างความสัมพันธ์กับข้าราชการประจำแทนที่จะเป็นผู้นำที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงสุดเท่านั้น”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2528

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมบุหรี่ยังได้จัดตั้งองค์กรและใช้เป็นเครื่องมือบังหน้า

“สมาคมการค้าของบริษัทผลิตบุหรี่ ซึ่งเป็นองค์กรบังหน้าที่ดีที่สุดของเรา กำลังได้รับการเสริมสร้างให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นในหลาย ๆ ประเทศที่มีการริเริ่มดำเนินกิจกรรมอย่างจริงจัง สมาคมระดับประเทศหลาย ๆ สมาคมก็กำลังได้รับการจัดตั้งขึ้น เช่น ในบราซิล”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2522

- การกำหนดกลยุทธ์การทำธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนา (Hammond and Rowell, 2001:16-18)

เช่นเดียวกับจุดยืนของอุตสาหกรรมบุหรี่ในประเทศพัฒนาแล้ว อุตสาหกรรมบุหรี่ยังบ่อนทำลายความเคลื่อนไหวที่จะให้มีมาตรการควบคุมยาสูบในประเทศกำลังพัฒนาเช่นกัน

“คงไม่ปลอดภัยแน่ที่จะคาดหวังการเติบโตอย่างมั่นคงและต่อเนื่องในประเทศกำลังพัฒนา ในภาวะที่องค์กรต่อต้านการสูญบุหรืกำลังสร้างแรงกดดันระดับสากลที่เข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็วต่อรัฐบาลและผู้บริโภคในประเทศเหล่านี้ ถ้าจะให้ธุรกิจของเราในประเทศกำลังพัฒนาเติบโตได้เต็มที่ในระยะยาว เราจะต้องพยายามทำให้กระแสดักดันของกลุ่มต่อต้านการสูญบุหรืมีน้ำหนักน้อยลงโดยทำให้ประชาชนในประเทศเหล่านี้มองบริษัทเราว่า

1. ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบ ท่ามกลางกระแสความคิดเห็นอย่างกว้างขวางที่ชี้ถึงผลเสียของบุหรืต่อสุขภาพ
2. มีการดำเนินกิจกรรมการตลาดที่แสดงให้ประชาชนเห็นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
3. เป็นแรกที่ประเทศเจ้าบ้านสมควรให้การต้อนรับ เพราะการเข้ามาดำเนินธุรกิจของเราจะนำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เป็นแก่นสารมาสู่ประเทศนั้น
4. มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมมิใช่มุ่งแสวงหาประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว

บริษัทบริติช อเมริกัน โทแบ็คโค ปี พ.ศ.2523

ช่วงปลายทศวรรษปี 2513-2522 บริษัทบุหรืข้ามชาติขนาดใหญ่กลุ่มหนึ่งได้จัดตั้งคณะทำงานว่าด้วยประเทศกำลังพัฒนาขึ้น เพื่อบรรเทาภัยคุกคามต่ออุตสาหกรรมบุหรืในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาให้เหลือน้อยที่สุด

“ภารกิจสำคัญประการหนึ่ง ที่คณะทำงานชุดนี้ได้รับมอบหมาย คือห่วงเหี่ยว ขัดขวาง หรือชะลอ ความพยายามของประเทศเหล่านี้ที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะในรายงานของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเรื่องบุหรืและสุขภาพขององค์การอนามัยโลก”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2523

“เราจะต้องพยายามหยุดยั้งการพัฒนาไปถึงจุดที่ กลุ่มประเทศในโลกที่สามมีเจตจำนงที่จะต่อต้านบุหรี่ เราจะต้องพยายามช่วงชิงประเทศโลกที่สามทั้งหมด หรืออย่างน้อยก็ส่วนใหญ่ให้หันมาปฏิบัติตามหลักการของเรา เราจะต้องพยายามโน้มน้าวกระบวนการวางนโยบายขององค์การอาหารและเกษตร และที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา ให้มีจุดยืนเข้าข้างอุตสาหกรรมบุหรี่ เราจะต้องพยายามการผลักดันให้องค์การอนามัยโลก มีจุดยืนที่เป็นกลางและไม่ถือเอาทัศนคติของตนเป็นเกณฑ์มากกว่าที่เป็นอยู่”

บริษัทบริติช อเมริกัน โทแบ็คโค ปี พ.ศ.2522

- การคัดค้านการออกกฎหมายห้ามโฆษณาพัฒนา (Hammond and Rowell, 200:8-11)

ด้วยเหตุที่การโฆษณามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตอย่างต่อเนื่องของธุรกิจบุหรี่ ในการที่จะได้มาซึ่งผู้สูบบุหรี่ใหม่ กระตุ้นให้ผู้ที่ไม่สูบบุหรี่อยู่แล้วไม่คิดที่จะเลิก และเป็นการคงไว้ซึ่งค่านิยมของการสูบบุหรี่ บริษัทบุหรี่จึงคัดค้านความพยายามที่จะจำกัดหรือห้ามการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบในทุก ๆ ทางเท่าที่จะทำได้

บริษัทฟิลลิป มอริส ซึ่งเป็นบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่ใหญ่ที่สุดในโลก เจ้าของบุหรี่ มาร์ลโบโร และ L&M ที่จำหน่ายในประเทศไทยระบุว่า

“เอกวาดอร์”ได้ออกกฎหมายห้ามการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่หลังจากมีการระดมพลังนักวารสารศาสตร์จากทั่วทั้งลาตินอเมริกาและจากองค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กรมาคัดค้านกฎหมายฉบับนี้ ปรากฏว่า ประธานาธิบดีได้ใช้สิทธิยับยั้งกฎหมายดังกล่าว”

“คอสตาริกา”กำลังดำเนินกระบวนการตรากฎหมายเพิ่มเติมเพื่อห้ามการโฆษณายาสูบ แต่เราเชื่อว่ากฎหมายฉบับนี้จะถูกคว่ำเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ขณะนี้เรายังเป็นสปอนเซอร์การแข่งขันกีฬาได้อยู่ รัฐบาลคอสตาริกาอนุมัติโดยปริยายให้เราเป็นสปอนเซอร์ได้ และขณะนี้เรากำลังเป็นสปอนเซอร์ของหลายกิจกรรมอยู่”

“เวเนซุเอลา” เราประสบความสำเร็จในการคว่ำจรรยาบรรณเกี่ยวกับการโฆษณาที่กำหนดให้บริษัทบุหรี่ควบคุมตนเองซึ่งจะเป็นผลเสียต่ออุตสาหกรรมยาสูบ และขณะนี้ก็กำลังเจรจาต่อรองเกี่ยวกับจรรยาบรรณฉบับใหม่ ในเซเนกัลการทำงานของเราส่งผลให้มีการออกกฎหมายฉบับใหม่เพื่อกลับคำสั่งห้ามการโฆษณายาสูบทุกรูปแบบ”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2529

บริษัทบุหรี่ใช้เส้นสายทางการเมืองเพื่อต่อต้านการห้ามโฆษณาในประเทศต่างๆ โดยใช้ความสัมพันธ์กับสมาคมสื่อมวลชนรวมกลุ่มอาหรับ

“เรากำลังลอบบี้ให้บริษัทตีฮามา (สำนักพิมพ์และตัวแทนโฆษณาขนาดใหญ่ในซาอุดีอาระเบีย) ต่อต้านข้อเสนอห้ามการโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบ เรากำลังให้บุคคลติดต่อสื่อมวลชนต้องการของฟิลลิป มอริสไปยังพันธมิตรของสมาคมฯ ในซาอุดีอาระเบียรวมทั้งบุคคลติดต่อพิเศษในซาอุดีอาระเบีย ที่มีสายสัมพันธ์อยู่กับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี 2528

“ปากีสถาน จะมีการกำหนดจรรยาบรรณการค้าของอุตสาหกรรมบุหรี่ เพื่อที่เราจะใช้เป็นทั้งเครื่องมือในการ ล็อบบี้ และเป็นเหตุผลในการคัดค้านการออกกฎหมายห้ามโฆษณา”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2537

สิ่งที่น่าสังเกตคือ เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งจะออกกฎหมายห้ามโฆษณาบริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะคัดค้านว่า ไม่มีความจำเป็นและวิ่งเต้นเสนอให้ประเทศต่างๆ ยอมรับ “การควบคุมการโฆษณาตนเอง” ของบริษัทบุหรี่ รวมถึงกำหนดจรรยาบรรณในการที่จะโฆษณานูหรี่กันเอง

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ เมื่อรัฐบาลไทยจะออกกฎหมายห้ามโฆษณาสินค้าสุราในปี พ.ศ.2549 บริษัทสุรากลุ่มข้ามชาติก็ออกมาคัดค้าน และเสนอว่าควรจะให้บริษัทสุราควบคุมกันเอง และปฏิบัติตามจรรยาบรรณที่บริษัทสุราร่วมกันกำหนด ซึ่งข้อเสนอทั้งหมดนี้ออกมาเป็นพิมพ์เดียวกันกับที่บริษัทบุหรี่ยข้ามชาติใช้ในการคัดค้านการออกกฎหมายห้ามโฆษณานูหรี่

ในระยะสองทศวรรษที่ผ่านมา บริษัทบุหรี่ยได้ใช้วิธี “ขยายตราหรือยี่ห้อของนูหรี่” ไปยังสินค้าอื่นเพื่อรับมือกับกระแสการจำกัดการโฆษณายาสูบที่มีมากขึ้น

“ทุกบริษัทควรศึกษาสำรวจหาสินค้าที่ไม่ใช่ยาสูบและบริการอื่นๆ ที่จะใช้ประโยชน์ได้ในการสื่อสารชื่อหรือตราของนูหรี่หรือชื่อของบริษัทนูหรี่ รวมทั้งเอกลักษณ์สำคัญที่มองเห็นได้ของนูหรี่และบริษัทนูหรี่นั้น ๆ กลยุทธ์นี้น่าจะดำเนินการในระยะยาวและคงต้องใช้ต้นทุนสูง แต่อย่างไรเสียหลักการก็ยังคงเป็นการจัดการให้ผลิตภัณฑ์นูหรี่ได้รับการเผยแพร่โฆษณาอย่างได้ผลในสถานการณ์ที่การโฆษณาโดยตรงทุกรูปแบบไม่สามารถทำได้”

บริษัทบริติช อเมริกัน โทแบ็คโค ปี พ.ศ.2522

สิ่งนี้ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่ก่อนที่รัฐบาลไทยจะออกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ และแม้เมื่อกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ทุกรูปแบบมีผลบังคับใช้แล้ว ยี่ห้อยี่ห้อและสัญลักษณ์บุหรี่ยังปรากฏอยู่ตามสินค้าชนิดต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ยากที่ทางการจะปราบปรามได้อย่างทั่วถึง

ที่สำคัญประชาชนที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ได้ซื้อสินค้าเหล่านี้มาใช้ เช่น ใส่เสื้อหรือสวมหมวกยี่ห้อบุหรี่ กลายเป็นสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ให้กับบุหรี่ยี่ห้อต่างๆ

ปัจจุบันบริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้ทุ่มโฆษณาในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ เช่น การสนับสนุนรายการกีฬาและบันเทิงนานาชาติ การโฆษณาทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้การควบคุมทำได้ยากยิ่งขึ้น

- **การใช้ชาวไร่ยาสูบเป็นเครื่องมือ** (Hammond and Rowell, 2001:12-15)

อุตสาหกรรมบุหรี่ยังได้พยายามมาหลายปีแล้วที่จะร่วมมือกับชาวไร่ยาสูบและประเทศที่ผลิตใบยาสูบ ในการขัดขวางการริเริ่มที่จะควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ กลยุทธ์นี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. พยายามเพิ่มความสำคัญทางเศรษฐกิจของใบยาสูบ และประชาสัมพันธ์ ผลกระทบของมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบที่จะมีต่อความต้องการใบยาสูบของแต่ละประเทศทั่วโลกให้เกินจริง
2. บิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเป้าหมายและแผนงานขององค์การอนามัยโลกในการควบคุมการบริโภคยาสูบ

เพื่อผลักดันกลยุทธ์ดังกล่าวให้บรรลุผล อุตสาหกรรมบุหรี่ยังได้ร่วมมือโดยตรงกับนักการเมืองและนักธุรกิจที่เห็นใจอุตสาหกรรมบุหรี่ยี่ห้อและเคลื่อนไหวโดยอ้อมผ่านองค์กรบังหน้าของบริษัทบุหรี่ยี่ห้อต่างๆ และให้ทุนสนับสนุน กลยุทธ์นี้โดยส่วนใหญ่แล้วบริษัทบุหรี่ยี่ห้อจะเป็นผู้ประสานงานผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น สภาว่าด้วยปัญหาการสูบบุหรี่ระหว่างประเทศ (International Council on Smoking Issues หรือ ICOSI) ศูนย์ข้อมูลยาสูบระหว่าง

ประเทศ (International Tobacco Information Centre หรือ INFOTAB) และหน่วยบริการเกษตรกรรมยาสูบ (Agro-Tobacco Services)

ช่วงปลายทศวรรษปี พ.ศ.2513-2522 อุตสาหกรรมบุหรี่ได้ชี้แจงว่า

“ควรมีการดำเนินการให้กลุ่มประเทศเป้าหมายเกิดความตระหนักถึง ภัยคุกคามต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในระยะยาวจากการใช้มาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เราควรทำงานกับผู้ที่อยู่ในกลุ่มประเทศผู้ปลูกใบยาสูบผ่านทางเครือข่ายการจัดซื้อใบยาสูบของเรา ไม่ใช่ผ่านทางบริษัทผลิตบุหรี่ของเราในประเทศอื่นที่ไม่ได้ปลูกยาสูบ วิธีนี้มีข้อได้เปรียบตรงที่ผู้ที่จะทำงานดังกล่าวคือ กลุ่มพลังในภาคเกษตรกรรมของแต่ละประเทศซึ่งล้วนเป็นประชาชนในกลุ่มประเทศโลกที่สามเอง ไม่ใช่บริษัทบุหรี่ที่กำลังถูกโจมตีอยู่และไม่ใช่อุตสาหกรรมข้ามชาติที่มุ่งแสวงหากำไรเกินควร”

บริษัทบริติชอเมริกันทอแบคโค ปี พ.ศ.2522

อุตสาหกรรมยาสูบระบุว่า” การระดมพลังในอุตสาหกรรมผลิตใบยาสูบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา นั้นเป็นหนึ่งใน จุดต่อสู้อที่มีประสิทธิภาพ สูงสุดสำหรับ การรับมือกับองค์การอนามัยโลก”

บริษัท อาร์ เจ เรย์โนลด์ ปี พ.ศ.2524

เพื่อรับมือกับการประชุมระดับโลกว่าด้วยการสูบบุหรี่กับสุขภาพครั้งที่ 4 อุตสาหกรรมยาสูบได้เสนอแผนปฏิบัติการฉบับหนึ่งเพื่อหวังจะชิงความได้เปรียบก่อนองค์การอนามัยโลก แผนปฏิบัติการนี้ระบุว่า

“จะดำเนินการติดต่อเป็นการลับหรือโดยอ้อมกับผู้แทนประจำองค์การอนามัยโลกที่มาจากกลุ่มประเทศโลกที่สาม เพื่อชี้แจงว่าจุดยืนขององค์การอนามัยโลกที่ต่อต้านการสูบบุหรี่อย่างเข้มงวดเกินไปอาจจะส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศของผู้แทนเหล่านั้นได้”

ICOSI ปี พ.ศ.2522

บริษัท ฟิลลิป มอริส สะท้อนความพอใจอย่างเห็นได้ชัดในผลลัพธ์ที่เกิดกับอุตสาหกรรมบุหรี่ ดังที่ว่า

“เรายังได้ช่วยจัดตั้งกลุ่มชาวไร่ยาสูบในหลาย ๆ ประเทศอีกด้วย ตัวอย่างเช่น พลังของชาวไร่ยาสูบได้ช่วยให้อุตสาหกรรมยาสูบมีบทบาทในการทำให้องค์การอาหารและเกษตร (FAO) **ไม่มีจุดยืนต่อต้านการปลูกใบยาสูบ** อันที่จริงจุดยืนในเรื่องนี้ขององค์การอาหารและเกษตร ได้กลับตาลปัตรเลยทีเดียว หลายประเทศที่เราได้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับชาวไร่ยาสูบและเป็นประเทศที่มีความสำคัญอย่างมากในการผลักดันให้องค์การ FAO เปลี่ยนจุดยืนดังกล่าว ได้แก่ มาลาวี ซิมบับเว อาร์เจนตินา และไทย”

บริษัท ฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2528

• เศรษฐศาสตร์ ภาษา และการค้า (Hammond and Rowell, 2001:19-21)

อุตสาหกรรมบุหรี่ตระหนักดีว่า การขึ้นภาษีผลิตภัณฑ์ยาสูบ เป็นส่วนหนึ่งของ ภัยคุกคามที่ร้ายแรงที่สุดต่อความอยู่รอดของตน ดังต่อไปนี้

“ในบรรดาข้อกังวลทั้งหมด มีอยู่ข้อหนึ่งที่เราหวาดหวั่นมากที่สุด นั่นคือการเก็บภาษีอากร แม้ว่ามาตรการจำกัดกิจกรรม การตลาด การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะและการสูดควันบุหรี่มือสอง ทำให้ยอดขายลดลงก็จริง แต่จากประสบการณ์ของเรา การเก็บภาษีอากรทำให้ยอดขายลดฮวบลงกว่านั้นได้มากทีเดียว ปัญหา การเก็บภาษีอากรจึงเป็นแกนกลางของกระบวนการคิดของเราต่อ ประเด็นการสูบบุหรี่กับสุขภาพ ภาษีผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นปัญหาที่ เราทุ่มทรัพยากรส่วนใหญ่เพื่อแก้ไขมาตลอด และผมคิดว่า สถานการณ์ที่น่ากังวลนี้จะคงมีอยู่ต่อไปอีกนานในเกือบทุก ประเทศ”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2528

“เหตุผล ในการคัดค้านการขึ้นภาษี) นั้นไม่ซับซ้อนเลยเพราะ ปัญหาของการเพิ่มภาษีอยู่ที่ว่า ภาษีที่เพิ่มขึ้นทำให้คนสูบบุหรี่ น้อยลง เหมือนกับที่ผู้ผลักดันให้มีการเพิ่มภาษีนี้นี้ต้องการจะให้ เกิดขึ้น”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2530

ยิ่งกว่านั้น บริษัทบุรี่ยังพยายามอย่างสุดความสามารถ ที่จะล้มข้อเสนอนี้ให้ เพิ่มภาษีผลิตภัณฑ์ยาสูบในประเทศ ต่าง ๆ ทั่วโลก

เนเธอร์แลนด์ : เป็นเพราะความพยายามของบริษัทฟิลลิป มอริส รัฐบาล ของเนเธอร์แลนด์จึงทบทวนระบบภาษี เพื่อลดช่องว่างของภาษีระหว่างบุหรี่ที่มวนเอง และบุหรี่จากโรงงาน ในตะวันออกเฉียงเมื่อเดือนตุลาคมที่ผ่านมามีการออกประกาศว่า

รัฐมนตรีกระทรวงการคลังของกลุ่มประเทศสมาคมความร่วมมือแห่งอ่าวเปอร์เซียจะเลื่อนกำหนดการเพิ่มภาษีบุหรี่ในกลุ่มประเทศดังกล่าวออกไปอย่างไม่มีกำหนด

ฮ่องกง : รัฐบาลฮ่องกงตอบสนองต่อแรงกดดันจากบริษัทฟิลลิป มอริสด้วยการลดส่วนต่างระหว่างอาคาร ใบยาสูบนำเข้ากับอาคารบุหรี่สำเร็จรูป อันเป็นประโยชน์อย่างสำคัญแก่บริษัทฟิลลิป มอริส

ออสเตรเลีย : มีการก่อตั้งคณะกรรมการเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นผู้แทนของบริษัทผลิตยาสูบและสถาบัน ยาสูบแห่งออสเตรเลีย คณะกรรมการชุดนี้ทำงานได้ผลในการจัดเตรียมข้อมูลเสนอผู้พิจารณาของรัฐบาลของรัฐและรัฐบาลกลาง ส่งผลให้มีการขึ้นภาษียาสูบในระดับรัฐบาลกลาง หรือในห้ารัฐจากทั้งหมดหกรัฐ

บราซิล : เราประสบความสำเร็จในการลดภาษีในระดับที่มีความหมายพอสมควร (บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2529)

ฟิลิปปินส์ : เราประสบความสำเร็จในการประวิงเวลาการผ่านกฎหมายระดับประเทศ และล่าสุดก็เป็นกฎหมายระดับท้องถิ่น นอกจากนี้บริษัท ฟิลลิป มอริส กำลังวิ่งเต้นให้มีการปฏิรูประบบภาษีเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อเครื่องหมายการค้าที่เป็นของต่างชาติ และให้มีการเปลี่ยนไปใช้โครงสร้างภาษีตามสภาพ (บริษัท ฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2532)

- **การคัดค้านการพิมพ์ค่าเดือนบนซองบุหรี่** (Hammond and Rowell, 2001:25 -26)

บริษัทบุหรี่ได้ต่อสู้อย่างแข็งขันในการคัดค้านการกำหนดให้มีค่าเดือนบนซองบุหรี่ หรือในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดเรื่องนี้อยู่แล้ว ก็คัดค้านการแก้ไขค่าเดือน เพื่อให้มีการใช้ค่าที่แรงมากกว่าที่เป็นอยู่

“จากความพยายามของบริษัทฟิลลิป มอริส คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญการศึกษาในห้องปฏิบัติการภายใต้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแห่งสภาความร่วมมือแห่งอ่าวเปอร์เซีย ได้ชะลอการกำหนดให้ของบุหรี่ต้องมีฉลากคำเตือนเรื่องสุขภาพ นอกจากนี้ข้อเสนอก็ให้มีฉลากคำเตือนอันตรายของบุหรี่ต่อสุขภาพในหลายข้อความ หมุนเวียนกันไป ก็ถูกล้มไป ..เราประสบความสำเร็จในการคัดค้านข้อเสนอของรัฐบาลสวีเดน ที่จะให้มีคำเตือนอันตรายต่อสุขภาพบนซองบุหรี่”

บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2519

ในนอเวย์ บริษัทฟิลลิป มอริสได้ใช้แผนการต่อสู้ทางกฎหมาย แผนการสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาล และแผนด้านสื่อมวลชนในการป้องกันไม่ให้การบังคับใช้ข้อความใหม่ในฉลากคำเตือนเรื่องสุขภาพ

“กลุ่มเป้าหมายหลักของการลอบบี้นี้จะต้องเป็นข้าราชการอาวุโส และข้าราชการการเมืองในกระทรวงสาธารณสุข เราจะต้องจัดตั้งบุคคลเพื่อการติดต่อลอบบี้ครั้งนี้ทั้งในกระทรวงการพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงอุตสาหกรรม กระตุ้นการเตรียมพร้อมของบุคคลติดต่อที่อยู่ข้างเราในวงการธุรกิจ รวมถึงในสมาคมการค้าและสหภาพแรงงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระตุ้นวงการอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภควงการอื่น ๆ ให้ระวังภัยคุกคาม ที่อาจจะมาถึงในอนาคต”

แผนด้านสื่อมวลชนนั้นประกอบด้วยการตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิหลังของการกำหนดให้มีฉลากคำเตือนแบบใหม่ หลักฐานสนับสนุนทางการแพทย์ ความเสี่ยงที่จะเกิดการกระทำผิดกฎหมายเครื่องหมายการค้าและประสบการณ์จากการใช้กฎหมายยาสูบฉบับปัจจุบัน หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล เช่น VG และ Dagens Naringsliv จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอมให้มีคำเตือนแบบใหม่ ด้วยความหวังว่าหนังสือพิมพ์เหล่านี้จะแสดงความคิดเห็นในบทบรรณาธิการและความคิดเห็นดังกล่าวคงจะเป็นประเด็นให้สื่อมวลชนอื่น ๆ หยิบยกขึ้นมาพิจารณาต่อไป ข้าราชการและ

นักการเมืองก็คงจะได้อ่านความคิดเห็นเหล่านั้น นอกจากนี้ยังป้อนข้อมูลให้แก่นิติสาร
ธุรกิจต่าง ๆ โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของข้อบังคับใหม่ต่อการดำเนินธุรกิจใน
อนาคต

สกัดกันไม่ให้เกิดการกำหนดค่าเตือนเรื่องสุขภาพ ด้วยข้อความที่ยอมรับไม่ได้
ไม่ให้ขยายไปสู่ประเทศอื่น และในกรณีที่มีเหตุผลสมควร ดำเนินการฟ้องร้อง สำหรับใน
กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก ให้จัดเตรียมข้อโต้แย้งและเตรียมการลอบบี้ไว้ให้พร้อม
(บริษัทฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2532)

- การสนับสนุนบุหรี่เถื่อน (Hammond and Rowell, 2001:34- 36)

บุหรี่เถื่อนเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่อุตสาหกรรมบุหรี่ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการ
ขยายตลาดและต่อรองกับรัฐบาลของประเทศต่างๆ ในการคัดค้านมาตรการขึ้นภาษี
บุหรี่ หลายปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมยาสูบได้ยกเอาปัญหาการลักลอบนำบุหรี่เข้า
ประเทศหรือบุหรี่เถื่อน บุหรี่หนีภาษีมาทำให้รัฐบาลของหลายประเทศต้องเปิดตลาดบุหรี่
รวมทั้งไม่กล้าขึ้นภาษียาสูบ อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีในศาลหลายคดีเมื่อไม่นานมานี้
ได้เผยให้เห็นว่า การลักลอบค้าบุหรี่ย้ามประเทศ (หรือการค้าบุหรี่หนีภาษี) ไม่ได้มีเหตุจูง
ใจมาจากปัจจัยความแตกต่างด้านราคา แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นผลงานของอุตสาหกรรม
บุหรี่เอง ซึ่งมีหลักฐานน่าเชื่อได้ว่าได้สมรู้ร่วมคิดในธุรกิจค้าบุหรี่หนีภาษีทั่วโลก บริษัทบุหรี่
ได้รับผลประโยชน์จากธุรกิจผิดกฎหมายนี้ดังต่อไปนี้

1. บริษัทบุหรี่ยังคงได้เงินจากการขายสินค้าที่ลักลอบส่งข้ามประเทศ ทั้งยัง
สามารถขายสินค้าที่ส่งเข้าเครือข่ายจัดจำหน่ายที่ผิดกฎหมายได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย
ทำให้ราคาบุหรี่ในตลาดโดยเฉลี่ยลดลงเนื่องจากมีบุหรี่หนีภาษีในตลาด แต่ยอดขาย
โดยรวมสูงขึ้น

2. ผู้สูบบุหรี่บางกลุ่ม (โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย) อาจจะยืดเวลาการตัดสินใจ
เลิกบุหรี่ออกไป เมื่อบุหรี่ยังมีราคาถูกอยู่

3. การลักลอบนำนุหรือเข้าประเทศ เป็นข้ออ้างสำหรับข้อเรียกร้องให้ลดภาษีสรรพสามิตลง หรือป้องกันการขึ้นภาษีเพิ่มขึ้นเพื่อให้ทุนที่มีราคาถูก ซึ่งจะทำให้ความต้องการในตลาดถูกกฎหมายมีมากขึ้น

4. ในเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ บริษัทนุหรือได้เลี่ยงการใช้คำเกี่ยวกับการลักลอบค้านุหรือข้ามประเทศด้วยการใช้คำต่าง ๆ ที่มีความหมายเป็นบวกแทน ในหลายกรณีคำที่เรียกนุหรือประเภทนี้คือ DNP (Duty Not Paid – สินค้าไม่เสียภาษี) หรือ General Trade หรือ Transit

ในหนังสือ “BAT in its own words” เว็บไซต์ของ BAT เปิดเผยแพร่รายละเอียดว่า “นุหรือเถื่อนหรือนุหรือลักลอบเป็นผลจากการที่กำหนดภาษีไว้สูง การควบคุมชายแดนที่ย่อนยานและการห้ามนำเข้านุหรือเพื่อป้องกันอุตสาหกรรมภายในของประเทศ ในขณะที่มีความต้องการสินค้าสูง” แต่ในปี พ.ศ.2543 เคนเนธ คลีก ยอมรับต่อหนังสือพิมพ์ The Guardian ว่า BAT ส่งสินค้าของตนไปยังจุดหมายที่ทั้งๆ รู้อยู่แล้วว่าจะกลายเป็นสินค้าในตลาดมืด คลีกกล่าวว่า “รัฐบาลประเทศไหนที่ไม่ดำเนินการ (เปิดตลาด) เรา จะดำเนินการภายในขอบเขตกฎหมาย บนพื้นฐานที่ว่า สินค้าตราของเราจะมีอยู่ในการแข่งขันกับคู่แข่งของเราทั้งในตลาดลักลอบและในตลาดที่ถูกกฎหมาย” (<http://www.guardian.co.uk/bat/article/0,,191286,00.html>)

เอกสารภายในของบริษัทบีเอทีอีกชิ้นหนึ่ง ระบุถึงแผนการตลาดปี พ.ศ.2537-2540 ไว้ ดังนี้ “เป้าหมายและกลยุทธ์ในตะวันออกไกล พ.ศ.2537-2540 กลยุทธ์หลักของเรายังคงเป็นการเสริมฐานะของเราในตลาดนำเข้าที่ถูกกฎหมายที่กำลังเติบโตพร้อมๆ กับการสานต่อความสำเร็จในส่วนของนุหรือหนีภาษีในภูมิภาคนี้” โดยเป้าหมายตลาดนุหรือหนีภาษีประกอบด้วย พม่า จีน บังคลาเทศ เวียดนาม ไทย และอัฟกานิสถาน (<http://www.ash.org.uk/smuggling/allsoocs.html> , 12-16)

- การนำเอาเวชชนมาเป็นประเด็นสร้างภาพ (Hammond and Rowell, 2001:42- 46)

เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดภาวะวิกฤตหนักขึ้นกับการมุ่งจับเอาเวชชนเป็นเป้าหมายการตลาด เมื่อไม่นานมานี้บริษัทบุหรีก็ได้ให้คำมั่นว่าจะดำเนินโครงการต่อต้านไม่ให้เอาเวชชนสูบบุหรี และจะแสดงบทบาทในการช่วยลดปัญหาเอาเวชชนสูบบุหรี ด้วยการคิดค้นและให้เงินสนับสนุนโครงการป้องกันเอาเวชชนสูบบุหรีหลายโครงการด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม หลักฐานจากเอกสารภายในของบริษัทบุหรีกลับชี้ไปในทางที่ว่าบริษัทบุหรีเหล่านี้ ได้คิดค้นโครงการดังกล่าว ตลอดจนควักเงินขับเคลื่อนโครงการเหล่านี้ เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ด้วยต้องการสกัดกั้นการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบบมากกว่า ดังปรากฏในบันทึกต่อไปนี้

“โครงการป้องปรามวัยรุ่นไม่ให้สูบบุหรี ซึ่งเน้นว่าการสูบบุหรีหรือไม่เป็นการตัดสินใจของผู้ใหญ่ อาจจะช่วยสกัดกั้นหรือประวิงเวลาการออกกฎระเบียบควบคุมอุตสาหกรรมยาสูบเพิ่มเติมไว้ได้”

สถาบันยาสูบ ปี พ.ศ.2525

“จากที่เราถกเถียงกันมา เป็นอันว่าวิธีการขั้นสุดท้ายสุดที่จะใช้ตัดสินความสำเร็จของโครงการป้องกันมิให้เอาเวชชนสูบบุหรี ที่เราสนับสนุนนี้ได้แก่

1. การลดการยับยั้งบัญญัติกฎหมายและลดการยับยั้งผ่านกฎหมายที่ส่งผลจำกัดหรือห้ามการขายและกิจกรรมการตลาดของสินค้าของเรา

2. การผ่านบทบัญญัติกฎหมายที่เป็นคุณ (ไม่กระทบต่อธุรกิจ) แก่บริษัทบุหรี

3. กระแสสนับสนุนบริษัทของเราที่เข้มแข็งยิ่งขึ้นจากกลุ่มธุรกิจ กลุ่มผู้ปกครองและครูต่างๆ”

บริษัท ฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2534

บันทึกช่วยจำของบริษัท ฟิลลิป มอริส สาขาภูมิภาคลาตินอเมริกาฉบับหนึ่งที่ยื่นขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2537 ชี้ชัดเจจนถึงเหตุจูงใจที่ทำให้อุตสาหกรรมบุหรี่ยุคแรกเริ่มโครงการป้องกันเยาวชนสูบบุหรี่

“แรงกดดันที่เพิ่มขึ้นจากกลุ่มพลังต่อต้านการสูบบุหรี่ในลาตินอเมริกา ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาทางเลือกหลากหลาย เพื่อรับมือกับกระแสการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ที่ส่งผลกระทบต่อเรา...หากคำนี้ถึงบรรยากาศด้านกฎหมายที่ส่งผลเสียต่อเราซึ่งเริ่มปรากฏชัดในขณะนี้ เรายังมีโอกาสที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อุตสาหกรรมบุหรี่ยุคแรกเริ่มด้วยการเปิดตัวโครงการรณรงค์ป้องปรามไม่ให้เยาวชนสูบบุหรี่”

บริษัท ฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2537

ไม่ต้องสงสัยว่าบริษัทบุหรี่ยุคแรกเริ่มอย่างยิ่ง กับการเลือกประเภทของโครงการป้องกันเยาวชนสูบบุหรี่ที่ตนจะให้การสนับสนุนและประเภทที่จะไม่สนับสนุน

“บริษัทบราวน์แอนด์วิลเลียมสัน จะไม่สนับสนุนโครงการป้องกันเยาวชนสูบบุหรี่ ที่ชักจูงให้เยาวชนเลิกสูบ”

สถาบันยาสูบ ปี พ.ศ.2526

แผนการดำเนินงานของบริษัทฟิลลิป มอริส แห่งออสเตรเลียเมื่อปี พ.ศ.2535 แผนหนึ่งระบุว่า โครงการป้องกันเยาวชนสูบบุหรี่เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการต่อต้านขบวนการรณรงค์ควบคุมการสูบบุหรี่ในออสเตรเลีย แผนดังกล่าวต้องการจะพลิกกลับแนวโน้มของขบวนการต่อต้านการสูบบุหรี่ และทำให้เห็นว่าบริษัทฟิลลิป มอริส เป็นบริษัทบุหรี่ยุคแรกเริ่มที่มีความรับผิดชอบ ดังนั้นจึงเสนอข้อเรียกร้องให้บริษัทตนดำเนินการให้หนักการเมือง กำหนดให้บริษัทบุหรี่ยุคแรกเริ่มทำกิจกรรมผ่านการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในหมู่เยาวชน”

บริษัท ฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2525

บันทึกช่วยจำของสถาบันยาสูบฉบับหนึ่ง ที่เขียนในปี พ.ศ.2534 ให้ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นถึงเหตุจูงใจที่ทำให้บริษัทบุหรี่สนับสนุนโครงการดังกล่าว โครงการป้องกันเยาวชนสูบบุหรี่และองค์ประกอบแต่ละส่วนของโครงการนี้ สนับสนุนวัตถุประสงค์ของสถาบันยาสูบในการลดทอนและตัดทอนมาตรการจำกัดการโฆษณาบุหรี่ที่บริษัทบุหรี่อ้างว่าไม่เป็นธรรม และส่งผลไม่พึงประสงค์ต่อธุรกิจยาสูบที่ออกโดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลของมลรัฐ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้การสนับสนุนดังกล่าวเกิดขึ้นได้ด้วย

- ส่งเสริมความเชื่อที่ว่าอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนต่างหากที่เป็นสาเหตุทำให้เยาวชนเริ่มสูบบุหรี่หาใช่การโฆษณาบุหรี่ไม่
- ยึดกุมศูนย์อำนาจทางการเมืองและบีบให้นักการเมืองที่ต่อต้านการสูบบุหรี่ต้องทำในสิ่งที่ยากจะได้รับการยอมรับ

กลยุทธ์เพื่อการนี้ทำได้ง่าย ๆ คือ

1. บริษัทบุหรี่สนับสนุนโครงการป้องกันเยาวชนสูบบุหรี่อย่างเต็มที่
2. สร้างแนวร่วมเชื่อมโยงบริษัทบุหรี่เข้ากับแนวคิดการมองปัญหาเยาวชนสูบบุหรี่ในมิติที่กว้างขึ้น และมีรายละเอียดซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น แนวคิดที่เกี่ยวกับข้อบกพร่องของพ่อแม่ที่ไม่สามารถถ่วงดุลกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนได้
3. ทำงานร่วมมือกันและผ่านนักวิชาชีพด้านการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนรวมทั้งนักการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว
4. ยั่วยุให้กลุ่มพลังต่อต้านการสูบบุหรี่ออกมามีวิพากษ์วิจารณ์ความพยายามของบริษัทบุหรี่ในการป้องปรามเยาวชนไม่ให้สูบบุหรี่ แล้วดึงความสนใจของสื่อมวลชนไปที่แนวคิดและการกระทำแบบสุดขั้วของนักต่อต้านบุหรี่เหล่านี้ เตรียมตอบโต้และสลายประเด็นโต้แย้งที่มีน้ำหนักมากที่สุดของฝ่ายต่อต้านบุหรี่

5. สร้างภาพการรับรู้ว่าโครงการดังกล่าว กำลังขยายตัวและได้รับการตอบรับอย่างดี โดยส่งเสริมให้โครงการขนาดเล็กในระดับท้องถิ่นได้แพร่ขยายจำนวนออกไป และสร้างโครงการร่วมที่เหมาะสมกับพันธมิตรในอุตสาหกรรมบุหรี่ด้วยกัน ควรหลีกเลี่ยงการตั้งฟัฟงองค์กรพันธมิตรใดเพียงองค์กรเดียว (สถาบันยาสูบ ปี พ.ศ.2534)

ในความเป็นจริง มาตรการที่จะป้องกันไม่ให้เยาวชนเสพติดบุหรี่ ที่พิสูจน์แล้วว่าได้ผลจริงๆ คือ

- การห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขาย
- การขึ้นภาษี
- การห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ
- การจำกัดจุดขาย

ซึ่งมาตรการเหล่านี้ บริษัทบุหรี่คัดค้านทุกวิถีทางที่จะไม่ให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ดำเนินการ

ในขณะที่งานวิจัยพบว่า การรณรงค์ไม่ให้เยาวชนสูบบุหรี่ ไม่ส่งผลต่อการลดของอัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชน และในบางกรณีอาจจะทำให้เยาวชนสูบบุหรี่มากขึ้น เพราะอยากแสดงว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่แล้ว จากประเด็นการรณรงค์ที่บริษัทบุหรี่ใช้ที่ว่า “เด็กๆ ไม่ควรสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่เป็นเรื่องของผู้ใหญ่” “Children should not smoke, smoking is an adult matter”

จึงทำให้เรารู้ว่า บริษัทบุหรี่เป็นธุรกิจที่ไม่น่าเชื่อถือเพียงไร

ประเด็นจริยธรรม: การแทรกแซงนโยบายสาธารณะของธุรกิจยาสูบ

จากตัวอย่างข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้น จะเห็นรูปแบบการแทรกแซงการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยธุรกิจยาสูบข้ามชาติที่หลากหลายและแยบยล ข้อมูลเหล่านี้เดิมทีเป็นความลับ แต่ถูกเปิดเผยโดยคำสั่งศาลในสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติในสหรัฐอเมริกาแพ้คดีที่อัยการของรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาฟ้องเรียกร้องให้

บริษัทบุหรี่ชาติใช้ค่าเสียหายที่บริษัทบุหรี่เหล่านี้ ทำให้ชาวอเมริกันเจ็บป่วยและล้มตายปีละหลายแสนราย

ในความเป็นจริง ธุรกิจข้ามชาติทางการค้าด้านอื่นๆ ก็คงจะมีการวิ่งเต้นและแทรกแซงการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศต่างๆ เช่นกัน เพียงแต่ข้อมูลเหล่านั้นยังไม่ได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชนดังเช่นกรณีธุรกิจยาสูบ

อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของธุรกิจในการวิ่งเต้นขัดขวางนโยบายสาธารณะที่จะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจ เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ และสังคมก็ยอมรับได้ในระดับหนึ่ง

แต่เนื่องจากบุหรี่เป็นสินค้าพิเศษที่มีอำนาจเสพติดสูง และเป็นอันตรายต่อสุขภาพอย่างร้ายแรง การที่บริษัทบุหรี่ยพยายามคัดค้านมาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลแต่ละประเทศพยายามผลักดันเพื่อให้มีการควบคุมยาสูบ โดยเฉพาะมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าไปเสพติดบุหรี่ เช่น การห้ามโฆษณา การขึ้นภาษี และการจำกัดจุดขาย

ไม่เพียงแต่คัดค้านมาตรการที่มุ่งหวังที่จะป้องกันไม่ให้เยาวชนเสพติดบุหรี่ บริษัทบุหรี่ยกลับใช้กลยุทธ์ทุกรูปแบบในการล่อลวงให้เยาวชนเข้ามาเป็นลูกค้าของตน

ยิ่งกว่านั้น เอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ยระบุว่า นักวิทยาศาสตร์ของบริษัทรู้ว่า บุหรี่ยมีอำนาจเสพติดมานานแล้ว แต่กลับปกปิดเป็นความลับและปฏิเสธต่อประเด็นที่ว่า บุหรี่ยเป็นสิ่งเสพติด ยิ่งกว่านั้นบริษัทบุหรี่ยยังค้นคว้าวิจัย เพื่อทำให้อำนาจการเสพติดของ บุหรี่ยเพิ่มขึ้น จากการพันนิโคตินบนใบยาสูบ เพิ่มสารแอมโมเนียบนใบยาสูบ เพื่อทำให้นิโคตินถูกดูดซึมเข้าสู่สมองผู้สูบบุหรี่ยเร็วขึ้น

นอกจากปฏิเสธเรื่องการเสพติดแล้ว บริษัทบุหรี่ยยังได้แย่งรายงานของวงการแพทย์ และนักวิทยาศาสตร์ที่ประกาศว่า การสูบบุหรี่ยเป็นสาเหตุของโรคต่างๆ ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ของบริษัทบุหรี่ยเองก็รู้มานานแล้วว่า บุหรี่ยทำให้เกิดโรคหลากหลายชนิด

ในขณะที่เดียวกันบริษัทบุหรี่ยข้ามชาติเป็นธุรกิจที่มีอิทธิพลสูง มีเงินทุนมากมาย ที่ให้แก่นักการเมืองและข้าราชการประจำในการระงับหรือชะลอการออกกฎหมายควบคุมการสูบบุหรี่ย

จากพฤติกรรมของบริษัททุนหรือข้ามชาติที่ปรากฏต่อสาธารณชนมาโดยตลอด แม้ก่อนที่สังคมโลกจะรู้ถึงสิ่งที่บริษัททุนหรือทำ จากการเปิดเผยข้อมูลลับโดยศาลสหรัฐอเมริกา ภาพพจน์ของบริษัททุนหรือในสายตาของประชาคมโลกก็เป็นด้านลบ และเป็นธุรกิจที่ไม่น่าเชื่อถือ

แต่หลังจากเอกสารภายในของบริษัททุนหรือข้ามชาติได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณชน ธุรกิจยาสูบก็ไม่มี ความน่าเชื่อถือใดๆ เหลืออยู่อีก

ศาสตราจารย์ไซมอน แชปแมน แห่งมหาวิทยาลัยซิดนีย์ให้ข้อมูลว่า การสำรวจในออสเตรเลีย พบว่า ผู้บริหารธุรกิจยาสูบข้ามชาติ เป็นอาชีพที่ชาวออสเตรเลียเห็นว่า มีความน่าเชื่อถือน้อยที่สุดสำหรับธุรกิจทั้งหมด ในสหรัฐอเมริกาพนักงานที่ทำงานกับบริษัททุนหรือข้ามชาติ ต้องปกปิดว่าตนเองทำงานกับบริษัททุนหรือ

ในวงการวิชาการ วารสารวิชาการชั้นนำกำหนดเป็นเงื่อนไขว่า นักวิจัยที่จะเสนอผลงานวิจัยเพื่อลงพิมพ์ในวารสารวิชาการ จะต้องประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรว่า งานวิจัยชิ้นดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆ จากธุรกิจยาสูบ หรือองค์กรอื่นที่สนับสนุนโดยธุรกิจยาสูบ

ทั้งนี้ มีหลักฐานจากเอกสารภายในของบริษัททุนหรือที่กล่าวถึงในบทที่ 5 ว่า โครงการวิจัยที่บริษัททุนหรือสนับสนุน บริษัททุนหรือจะกำหนดทิศทางในการวิจัย และแทรกแซงผลการวิจัยที่จะได้รับการเปิดเผย ซึ่งผู้วิจัยจะต้องทำตามดังคำพูดที่ว่า “Whose bread I eat, his song I sing”

บทที่ 3

การแทรกแซงนโยบายสาธารณะ ของประเทศไทยโดยบริษัทบุหรี่ยข้ามชาติ

ธุรกิจยาสูบเป็นธุรกิจที่ทำกำไรมหาศาล ก่อนหน้า พ.ศ.2503 รัฐบาลของประเทศต่างๆ จะเป็นเจ้าของธุรกิจและผูกขาดกิจการยาสูบของแต่ละประเทศ โดยไม่อนุญาตให้มีการนำเข้าบุหรี่ยจากประเทศอื่นๆ เมื่อขบวนการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ยในสหรัฐอเมริกาเริ่มเข้มแข็งขึ้น บริษัทบุหรี่ยข้ามชาติในสหรัฐอเมริกาก็เริ่มหาทางขยายตลาดบุหรี่ยในต่างประเทศ โดยเริ่มต้นเปิดตลาดที่อเมริกาใต้และต่อมาในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก

การเปิดตลาดบุหรี่ยของประเทศต่างๆ บริษัทบุหรี่ยข้ามชาติจะดำเนินการติดต่อกับรัฐบาลของประเทศที่หมายตาว่จะเข้าไปเปิดตลาด โดยการวิ่งเต้น*ผ่านนักธุรกิจและนักการเมืองท้องถิ่น* นอกจากการวิ่งเต้นโดยบริษัทบุหรี่ยข้ามชาติเองแล้วบริษัทเหล่านี้ยังทำงานใกล้ชิดกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา (USTD) กระทรวงที่รับผิดชอบการค้าระหว่างประเทศ เป็นผู้เจรจาวิ่งเต้นและหรือกดดันให้ประเทศคู่ค้าเปิดตลาดบุหรี่ยให้แก่บริษัทบุหรี่ยข้ามชาติ ทั้งด้วยการหยิบยื่นผลประโยชน์และความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยน ไปจนถึงการกดดัน*ด้วยการใช้กฎหมายบังคับให้ประเทศคู่ค้าต้องนั่งเจรจากับสหรัฐอเมริกา*

โดยส่วนใหญ่แล้วการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ยจะประสบความสำเร็จและบริษัทบุหรี่ยข้ามชาติสามารถที่จะเข้าไปทำธุรกิจในประเทศต่างๆ รวมทั้งกลายเป็นเจ้าของธุรกิจและคุมตลาดหลักของประเทศที่เข้าไปทำธุรกิจได้ในเวลาอันสั้น แต่ก็มีหลายประเทศที่บริษัทบุหรี่ยข้ามชาติไม่ประสบความสำเร็จในการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ยด้วยตัวเอง แม้ว่า

จะได้พยายามอย่างถึงที่สุดแล้วก็ตาม ดังเช่นกับประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ และไทย

กรณีเช่นนี้ บริษัททุนหรือข้ามชาติจะขอให้ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาใช้อำนาจสั่งการให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 เพื่อเปิดการเจรจาอย่างเป็นทางการให้บริษัทผู้ค้าเปิดตลาดบุนหรี

มาตรา 301 ของกฎหมายการค้าสหรัฐอเมริกา พ.ศ.2517 ให้อำนาจประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในการสั่งการให้สำนักผู้แทนการค้า เปิดการเจรจากับประเทศที่บริษัทเอกชนสหรัฐอเมริการ้องเรียนว่า**มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐอเมริกา** สำนักผู้แทนการค้าจะทำการเจรจาเพื่อให้ประเทศคู่ค้ายุติการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมนั้น (*ประกิต วาทีสาธกกิจ, 2549*)

หากสำนักผู้แทนการค้าพิจารณาแล้วว่า ประเทศคู่ค้ามีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐอเมริกาจริง และประเทศคู่ค้าไม่ยุติการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้าสหรัฐอเมริกา รัฐบาลอเมริกาก็สามารถที่จะ**ตอบโต้ทางการค้า**โดยการตัดสิทธิพิเศษทางการค้าหรือจีเอสพี (GSP) ขึ้นภาษีสินค้าที่ประเทศคู่ค้าจะส่งไปขายยังสหรัฐอเมริกา จำกัดการนำเข้าหรือห้ามนำเข้าสินค้าบางประเภทหรือหลายประเภทเป็นระยะเวลาจนกว่าประเทศคู่ค้าที่ถูกกล่าวหาจะยุติการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมนั้น

การประกาศใช้มาตรา 301 เพื่อเจรจาเปิดตลาดเป็นที่เกรงกลัวมากของประเทศที่ค้าขายกับสหรัฐอเมริกา เพราะทันทีที่มีการประกาศใช้มาตรา 301 กับประเทศใด ธุรกิจต่างๆ ที่ส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในสหรัฐอเมริกา**จะเริ่มหวั่นไหวถึงผลกระทบ**ที่อาจจะเกิดขึ้น หากการเจรจาไม่สามารถบรรลุข้อตกลงได้โดยเร็ววัน ในขณะที่เดียวกัน นักธุรกิจโนอเมริกาที่ค้าขายกับประเทศคู่ค้าก็อาจจะชะลอการส่งสินค้าจากประเทศที่กำลังถูกไต่สวนด้วยกฎหมายการค้ามาตรา 301 เพราะหากการเจรจาล้มเหลวและรัฐบาลอเมริกาขึ้นภาษีสินค้าที่นำเข้า ธุรกิจอเมริกา ก็อาจจะเสียหายได้เช่นกัน

ธุรกิจเอกชนของประเทศที่ถูกไต่สวนโดยมาตรา 301 จะเคลื่อนไหวกดดันให้รัฐบาลของตนเองรีบเจรจาและทำการตกลงเพื่อยุติข้อขัดแย้ง เพื่อให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกายกเลิกการใช้มาตรา 301 โดยเร็วที่สุด เพื่อขจัดบรรยากาศทางการค้าที่ไม่แน่นอน และเพื่อหลีกเลี่ยงการตอบโต้ทางการค้า

บริษัทสหรัฐข้ามชาติสหรัฐอเมริกา ประสบความสำเร็จในการเรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 เพื่อเจรจาเปิดตลาดสหรัฐประเทศญี่ปุ่น พ.ศ.2529 ประเทศไต้หวัน พ.ศ.2530 และประเทศเกาหลีใต้ พ.ศ.2531 การเจรจาเปิดตลาดประสบความสำเร็จอย่างง่ายดายและบริษัทจากอเมริกาได้**เงื่อนไขการเปิดตลาด**ที่ดีมาก เช่นประเทศทั้งสามไม่สามารถเก็บภาษีอากรขาเข้า และเนื่องจากประเทศทั้งสามยังไม่มีกฎหมายห้ามโฆษณาบริษัท บริษัทสหรัฐข้ามชาติจึงสามารถที่จะโฆษณาและส่งเสริมการขายได้ทุกรูปแบบ

ที่สำคัญในข้อตกลงที่ประเทศทั้งสามทำไว้กับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา จะระบุว่า ภายหลังจากเปิดตลาดบริษัท หากต่อไปรัฐบาลของทั้งสามประเทศจะออกกฎระเบียบหรือกฎหมาย เพื่อควบคุมยาสูบจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักผู้แทนการค้าก่อนจึงจะทำได้ ซึ่งต่อมาก็พบว่าบริษัทสหรัฐข้ามชาติไม่เห็นด้วยกับที่สำนักผู้แทนการค้าจะอนุญาตให้ประเทศทั้งสามกำหนดนโยบายควบคุมยาสูบใดๆ โดยอ้างว่าสินค้าอเมริกายังเข้าถึงตลาดที่เปิดใหม่ไม่เพียงพอ การผลักดันกฎหมายควบคุมยาสูบของทั้งสามประเทศจึงประสบอุปสรรคและไม่ประสบความสำเร็จ

ภายหลังจากถูกบังคับให้เปิดตลาดบริษัทโดยกฎหมายการค้ามาตรา 301 **การแข่งขันทางตลาดเกิดขึ้นอย่างรุนแรง** ทั้งระหว่างบริษัทสหรัฐข้ามชาติกันเองและกับธุรกิจยาสูบผูกขาดของรัฐบาล การโฆษณาและส่งเสริมการขายบริษัทเพิ่มขึ้นอย่างมาก ผลคือภายในระยะเวลาไม่นานอัตราการสูบบุหรี่ของเยาวชนโดยเฉพาะเพศหญิง เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทั้งสามประเทศนี้ รวมทั้งส่วนแบ่งตลาดบริษัทต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การแทรกแซงการเปิดตลาดบุหรี่ของประเทศไทยโดยสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา

กรณีของประเทศไทย บริษัทบุหรี่ข้ามชาติสหรัฐอเมริกา (ฟิลลิป มอริส เจ้าของบุหรี่มาร์ลโบโรและอาร์เจย์ เรโนลด์ เจ้าของบุหรี่ชาเล็ม) และอังกฤษ (บีเอที เจ้าของบุหรี่ 555) ได้พยายามที่จะเปิดตลาดบุหรี่ไทยโดยในทางหนึ่งเจรจากับโรงงานยาสูบกระทรวงการคลังและกรมสรรพสามิตในอีกทางหนึ่งได้ใช้มาตรการ “เซาะตลาด” (market softening) โดยการปูพรมโฆษณาบุหรี่ต่างประเทศที่ยังเป็นสิ่งผิดกฎหมายในประเทศไทย แต่มีวางขายอยู่ทั่วไป

การเจรจากับโรงงานยาสูบไทยและกรมสรรพสามิต ทำท่าว่าจะบรรลุข้อตกลงในการเปิดตลาดให้แก่บุหรี่ต่างประเทศได้ แต่เมื่อข่าวการเตรียมการเปิดตลาดบุหรี่ปรากฏตามสื่อ ได้รับการคัดค้านจากกลุ่มมรณงค์ไม่สูบบุหรี่ของไทยและกระทรวงสาธารณสุข ทำให้คณะรัฐมนตรีมีมติไม่อนุญาตให้มีการนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศอย่างถูกกฎหมาย ด้วยเหตุผลว่าไม่ต้องการให้เกิดการแข่งขันกันทางการตลาดอันจะทำให้คนไทยโดยเฉพาะเยาวชนและผู้หญิงสูบบุหรี่มากขึ้น

กลางปี พ.ศ.2532 ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา นายจอร์จ บุช ซีเนียร์ ได้ลงนามในคำสั่งให้สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาใช้อำนาจกฎหมายการค้ามาตรา 301 เปิดการเจรจากับรัฐบาลไทยตามคำร้องเรียนของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติสหรัฐอเมริกา เพื่อให้จัดการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสินค้ายาสูบจากสหรัฐฯและเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่ได้อย่างเสรี

การประกาศใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 ของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาต่อรัฐบาลไทยก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงจากกลุ่มมรณงค์ไม่สูบบุหรี่ในประเทศไทยและจากนานาชาติรวมทั้งในสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากกรณีการใช้มาตรา 301 ในสามประเทศในเอเชียก่อนหน้านี้ เนื่องจากขบวนการมรณงค์ไม่สูบบุหรี่ของทั้งสามประเทศไม่เข้มแข็งขณะเกิดการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ และไม่ได้เป็นที่รับรู้ของ

องค์กรบรรณรงค์ไม่สูบบุหรี่หรืนานาชาติ องค์กรบรรณรงค์ไม่สูบบุหรี่หรืนานาชาติรวมทั้งองค์กร
อนามัยโลกแสดงจุดยืนคัดค้านการใช้กฎหมายการค้าเพื่อบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่

ในขณะที่รัฐบาลไทยก็ไม่สามารถบรรลุข้อตกลงในการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่กับ
สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาได้ เนื่องจากบริษัทบุหรี่ข้ามชาติเรียกร้องผ่านสำนัก
ผู้แทนการค้าขอให้ไทยยอมตามเงื่อนไข 4 ข้อสำหรับการเปิดตลาดบุหรี่ นั่นคือ

1. ให้อยกเลิกการห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ
2. ยกเลิกการเก็บภาษีอากรขาเข้าและปรับอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ไทย
และบุหรี่ต่างประเทศให้เท่ากัน
3. บริษัทบุหรี่ข้ามชาติขอทำการตลาดเองโดยไม่ต้องผ่านโรงงานยาสูบ
4. ขอลิทธิในการโฆษณาและส่งเสริมการขายทุกรูปแบบ

ประเด็นที่ตกลงกันไม่ได้คือข้อ 2 กับข้อ 4

โดยข้อ 2 นั้นไทยเก็บภาษีอากรขาเข้าสำหรับบุหรี่ต่างประเทศในอัตราร้อยละ
30 (หากมีการนำเข้าอย่างถูกกฎหมาย) ฝ่ายไทยถือว่าเรื่องนี้เป็นสิทธิอันชอบธรรมของ
ไทยตามกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับข้อ 4 ประเทศไทยมีกฎหมายห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขายบุหรี่ทุก
รูปแบบอยู่แล้ว หากให้สิทธิโฆษณาและส่งเสริมการขายสำหรับบุหรี่ต่างประเทศ ย่อม
หมายถึง**ไทยต้องยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณา** ซึ่งจะส่งผลให้เกิดสงครามการ
โฆษณาและจะทำให้คนไทยโดยเฉพาะเยาวชนสูบบุหรี่มากขึ้น

การกดดันให้รัฐบาลยกเลิกกฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ ซึ่งเป็นกฎหมายที่
มุ่งเน้นการป้องกันไม่ให้คนไทยโดยเฉพาะเยาวชนไทยสูบบุหรี่มากขึ้น จัดว่าเป็นการ
แทรกแซงนโยบายสาธารณะของประเทศไทยอย่างเอกอุ โดยเฉพาะการกดดันนี้
ดำเนินการผ่านสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่า

กระทรวงการค้าต่างประเทศ สังคมไทยรวมทั้งผู้ที่มิเข้าใจเป็นธรรมชาติทั่วโลกจึงยอมรับไม่ได้

ในขณะเดียวกันกลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ในอเมริกาได้ร่วมกับสมาชิกสภาของเกรสและรัฐสภาที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรา 301 ของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาเพื่อบังคับให้ไทยเปิดตลาดบุหรี่ได้เรียกร้องให้มี**การทำประชาพิจารณ์**นโยบายดังกล่าวของอเมริกา ผลการทำประชาพิจารณ์พบว่าฝ่ายที่สนับสนุนนโยบายส่งออกบุหรี่ของอเมริกามีเพียงธุรกิจบุหรี่ข้ามชาติ สมาคมชาวไร่ยาสูบและนักการเมืองจากรัฐที่ปลูกใบยาสูบในสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยมาจากหลากหลายวงการทั้งภายในและนอกสหรัฐอเมริกา

ภายหลังการทำประชาพิจารณ์และการเจรจาเป็นเวลา 6 เดือน ที่ยังไม่สามารถบรรลุข้อตกลงในการเปิดตลาดบุหรี่กันได้ ทั้งรัฐบาลไทยและสหรัฐเห็นพ้องตรงกันที่จะส่งกรณีขัดแย้งไปให้แกตต์ (GATT) หรือที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีและศุลกากรหรือองค์การค้าโลกในปัจจุบันเป็นผู้ตัดสิน

การเจรจาที่แกตต์ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐร้องขอให้แกตต์พิจารณาในสองประเด็น คือ การที่ไทยห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ และการที่ประเทศไทยกำหนดอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ไทยและบุหรี่ต่างประเทศไม่เท่ากัน ส่วนประเด็นระบบการตลาดและการโฆษณาและส่งเสริมการขายรวมทั้งการเก็บอากรขาเข้าไม่ได้อยู่ภายใต้กฎบัตรแกตต์ ซึ่งสามประเด็นหลังนี้ สำนักผู้แทนการค้าต้องเจรจากับฝ่ายไทยเองแบบทวิภาคีภายใต้กรอบกฎหมายการค้ามาตรา 301

ในระหว่างการเจรจาที่แกตต์ กรมสรรพสามิตได้ออกประกาศปรับอัตราภาษีสรรพสามิตบุหรี่ที่ขายในประเทศไทยให้เหลืออัตราเดียวทั้งบุหรี่ไทยและบุหรี่ต่างประเทศ ทำให้หนึ่งในสองข้อกล่าวหาของสำนักผู้แทนการค้าต่อรัฐบาลไทยตกไป

สุดท้ายแกตต์ตัดสินใจว่า ข้ออ้างของรัฐบาลไทยที่ไม่ต้องการให้มีกรนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสุขภาพของคนไทยไม่ให้สูบบุหรี่มากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดการแข่งขันกันทางตลาดฟุ้งไม่ขึ้น เนื่องจากรัฐบาลไทยเป็นเจ้าของธุรกิจโรงงานยาสูบและผูกขาดตลาดบุหรี่ไทย การคุ้มครองหรือลดปัญหาสุขภาพจากการสูบบุหรี่ของคนไทย รัฐบาลไทยสามารถจะกระทำได้โดยใช้มาตรการอื่นๆ เช่น การห้ามโฆษณา การขึ้นภาษี การพิมพ์คำเตือน การห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ โดยไม่ต้องห้ามนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศ

หลังจากการตัดสินใจของแกตต์ รัฐบาลไทยประกาศเปิดตลาดบุหรี่ และเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าตามกรอบกฎหมายมาตรา 301 ในประเด็นที่เหลือ สำนักผู้แทนการค้าพยายามเจรจาและกดดันให้รัฐบาลไทยยกเว้นภาษีอากรขาเข้าสำหรับบุหรี่สหรัฐ และขอสิทธิในการโฆษณาและส่งเสริมการขาย ซึ่งเป็นเงื่อนไขเดียวกับที่บริษัทบุหรี่สหรัฐอเมริกาได้รับจากการใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 ในการเปิดตลาดในประเทศญี่ปุ่น ได้วันและเกาหลีใต้

รัฐบาลไทยยื่นกรานปฏิเสฐ เพราะเชื่อมั่นว่าสหรัฐอเมริกา**ขาดความชอบธรรมทางจริยธรรม**ที่จะตอบโต้ทางการค้าต่อไทย เนื่องจาก**ไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่อแกตต์แล้ว** รวมทั้งบุหรี่เป็น**สินค้าเสพติดที่ทำลายสุขภาพ** และสังคมอเมริกาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลอเมริกาช่วยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติเปิดตลาดบุหรี่ในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

ที่สุดสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาประกาศยกเลิกการใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 กับไทย และบุหรี่ต่างประเทศเริ่มเข้ามาจำหน่ายอย่างถูกกฎหมายไม่นานหลังจากนั้น

ข้อขัดแย้งทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา เป็นครั้งแรกที่ **ประเด็นการค้าระหว่างประเทศ** เข้าสู่การพิจารณาของแกตต์หรือองค์การการค้าโลก (WTO) การตัดสินของแกตต์จึงเท่ากับเป็นการวาง **บรรทัดฐานการค้า** ระหว่างประเทศ

หลังจากกรณีของประเทศไทยแล้ว สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาไม่มีการใช้ มาตรา 301 ในการเปิดตลาดบุนหรีต่างประเทศให้กับบริษัทบุนหรีข้ามชาติในอเมริกาอีก

ในส่วนของประเทศไทย การฉีกกำลังระหว่างฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชนและรัฐบาลในการยื่นหยัดเจรจา กับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา เกือบสองปี ในทางหนึ่งการถกเถียงและข่าวประเด็นบุนหรีและสุขภาพที่ปรากฏ ตลอดเวลา ทำให้สังคมไทยตื่นตัวถึงพิษภัยของการสูบบุนหรีเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย พร้อมๆ กันฝ่ายไทยได้ถือโอกาสช่วงเวลากการเจรจาความนี้ เพิ่มมาตรการควบคุมยาสูบ ให้เข้มแข็งขึ้น ทั้งการปรับระดับภาษี การพิมพ์ค่าเตือนใหม่ และที่สำคัญที่สุด คือการที่ คณะรัฐมนตรีประกาศรับหลักการร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ..... และเห็นชอบให้มีการจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบขึ้นที่กระทรวงสาธารณสุข **เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดตลาดบุนหรี**

มาตรการควบคุมยาสูบที่ได้มาอันเป็นผลจากการที่รัฐบาลไทยถูกกดดันให้เปิด ตลาดบุนหรีด้วยกฎหมายการค้ามาตรา 301 เป็นสิ่งที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ในสภาวะปกติ ต้องนับว่าเป็นการ **“แปลงวิกฤตเป็นโอกาส”** ที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

แม้ไทยจะต้องเปิดตลาดตามคำตัดสินของแกตต์ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตอบโต้ ทางการค้าจากสหรัฐอเมริกา แต่เงื่อนไขการเปิดตลาดบุนหรีของไทยทำให้ไทยได้รับ ผลกระทบด้านลบจากการเปิดตลาดบุนหรีน้อยกว่าประเทศที่เคยถูกให้เปิดตลาดด้วย กฎหมายการค้ามาตรา 301 ในอดีตมาก

การที่ไทยสามารถรักษากฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ไว้ได้ส่งผลในทางหนึ่งคือลดปัจจัยกระตุ้นให้คนไทยโดยเฉพาะเยาวชนที่จะสูบบุหรี่มากขึ้น ในอีกทางหนึ่งเป็นการ **ตัดเครื่องมือในการขยายตลาด** บุหรี่ต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพที่สุด ทำให้บุหรี่ไทยไม่เสียส่วนแบ่งตลาดไปอย่างรวดเร็วเหมือนที่เกิดกับประเทศอื่น

การที่ไทยสามารถรักษาสีทิวในการเก็บภาษีอากรขาเข้าสำหรับบุหรี่ต่างประเทศนอกจากทำให้ **ไทยเก็บภาษีที่พึงได้เพิ่มขึ้น** แล้ว การที่บุหรี่ต่างประเทศต้องเสียภาษีอากรขาเข้าทำให้ภาระภาษีรวมของบุหรี่ต่างประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้ต้องขายบุหรี่ในราคาที่สูงขึ้นซึ่งก็เป็นอีกอุปสรรคหนึ่งในการแข่งขันของบุหรี่ต่างประเทศในไทย

บทเรียนจากกรณีการเจรจาเปิดตลาดบุหรี่ของไทย

จากการเจรจาเปิดตลาดสำหรับสินค้าต่างๆ บทเรียนที่สำคัญคือ ผู้ที่เป็นผู้แทนไทยต้องมีความจริงใจ มีความตั้งใจ มีความรู้ในเรื่องที่จะเจรจาอย่างแท้จริง มีการทำงานเป็นทีมในการวางแผนการเจรจา ต้องศึกษากลยุทธ์ของคู่กรณี ที่สำคัญที่สุดคือต้องยึดผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นที่ตั้ง เพื่อให้ได้เงื่อนไขการเปิดการค้าเสรีที่ดีที่สุดสำหรับประเทศไทย

ในขณะที่รัฐบาลไทยต้องสนับสนุนคณะผู้แทนไทยให้มีอิสระในการเจรจา ต้องมีความโปร่งใสและไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง ไม่นำผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศไปแลกเปลี่ยนเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาฟ้องหรือกลุ่มผลประโยชน์หนึ่งใด

หมายเหตุ ท่านที่สนใจรายละเอียดการเจรจาการเปิดตลาดบุหรี่ไทยภายใต้กฎหมายการคุ้มครอง 301 สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากหนังสือ “สงครามการค้ายาสูบ บันทึกรวบรวมไว้เป็นประวัติศาสตร์ 2” โดยศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประกิต วาทีสาธกกิจ สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน พฤศจิกายน 2549

**ลำดับเหตุการณ์ : สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ใช้กฎหมายการค้า
มาตรา 301 เพื่อเจรจาให้ไทยเปิดตลาดยาสูบ**

1. บริษัทบุหรี่ข้ามชาติพยายามที่จะเจรจากับกระทรวงการคลังและโรงงานยาสูบอย่างต่อเนื่องเพื่อขออนุญาตนำเข้ามายังจำหน่ายในประเทศไทย
2. พร้อมๆ กับการเจรจาเปิดตลาด บริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้บุพบรมิเชณานุหรีใน ประเทศไทยเพื่อเตรียมรับการเปิดตลาด รวมทั้งเป็นมาตรการ “เซาะตลาด” เพื่อสนับสนุนอำนาจการต่อรองในการเจรจาเปิดตลาดระหว่าง พ.ศ.2528 – 2531
3. ต้นปี พ.ศ.2532 มีข่าวระแคะระคายจากกระทรวงการคลังว่า ต้นปี พ.ศ.2532 จะมีการเปิดตลาดยาสูบให้แก่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ฝ่ายต่างๆ ได้คัดค้านการเปิดตลาดด้วยเหตุผลว่า จะทำให้เกิดการแข่งขัน อันจะมีผลทำให้คนสูบบุหรี่มากขึ้น การควบคุมยาสูบทำได้ยากขึ้น
4. เดือนมีนาคม พ.ศ.2532 คณะรัฐมนตรีมีมติไม่เห็นด้วยกับการเปิดตลาดบุหรี่ อันเนื่องมาจากความไม่เห็นด้วยของฝ่ายต่างๆ
5. วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2532 สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกายื่นคำร้องต่อ ประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ โดยขอให้รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้อำนาจกฎหมายการค้ามาตรา 301 เเจรจากับรัฐบาลไทยให้เปิดตลาด
6. วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2532 สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริการับคำฟ้องของ สมาคมผู้ส่งออกบุหรี่สหรัฐอเมริกา และประกาศจะใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 เเจรจากับรัฐบาลไทยเพื่อเปิดตลาดบุหรี่
7. ต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ.2532 องค์การอนามัยโลกได้จัดการประชุมที่ไทเปขึ้น ประเทศไต้หวัน เพื่อหาทางสนับสนุนประเทศไทยในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา โดยร่วมกันลงนามใน จดหมายถึง

- ประธานาธิบดีสหรัฐฯ ขอให้มีการทำประชาพิจารณ์กรณีการใช้กฎหมายการค้าบังคับให้มีการเปิดตลาดบุหรี่
8. ต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ.2532 มีการเจรจาครั้งแรกระหว่างคณะผู้แทนไทยกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ที่พัททยา ฝ่ายไทยได้นำประเด็นผลกระทบด้านสุขภาพที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดตลาดบุหรี่ มาเป็นข้อพิจารณาด้วย
 9. กลางเดือนกันยายน พ.ศ.2532 สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาจัดทำประชาพิจารณ์ กรณีการเปิดตลาดบุหรี่ไทยด้วยกฎหมายการค้ามาตรา 301 มีผู้แทนไทยเข้าร่วมให้การ โดยผู้แทนไทยชี้ประเด็นสุขภาพและจริยธรรมในการค้ายาสูบ
 10. กลางเดือนตุลาคม พ.ศ.2532 มีการเจรจาครั้งที่ 2 ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา แต่ไม่บรรลุข้อตกลงในการเปิดตลาดบุหรี่
 11. เดือนธันวาคม พ.ศ.2532 สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกาส่งกรณีขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรี่ไทย ไปให้ที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีและศุลกากร (แกตต์) หรือองค์การการค้าโลก (WTO) ในปัจจุบัน ให้เป็นผู้ตัดสินนับเป็นครั้งแรกที่กรณีขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรี่เข้าสู่เวทีแกตต์
 12. ต้นเดือนมกราคม พ.ศ.2533 องค์การนครงค์ไม่สูบบุหรี่ยานานาชาติ ได้จัดประชุมสัมมนาที่นครงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก เพื่อพิจารณากลุ่มสนับสนุนประเทศไทย ในการเจรจากับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ พร้อมทั้งเปิดตัวโครงการคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงเครือข่ายฝ่ายที่นครงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก เพื่อรับสถานการณ์ที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติมีเครือข่ายทั่วโลก
 13. เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2533 มีการเจรจาระหว่างคณะผู้แทนไทยกับสำนักผู้แทนการค้า ครั้งที่ 1 ภายใต้กติกาของแกตต์ ที่กรุงเจนีวา เพื่อกำหนดกรอบการเจรจา

14. ต้นเดือนเมษายน พ.ศ.2533 มีการประชุมบุนหรีและสุขภาพของโลก ครั้งที่ 7 ซึ่งมีการเรียกร้องให้แกตต์พิจารณากรณีการเปิดตลาดบุนหรี โดยพิจารณาผลกระทบด้านสุขภาพด้วย พร้อมทั้งประณามนโยบายของสหรัฐฯ ในการบังคับส่งออกบุนหรี
- 15.4 พฤษภาคม 2533 คณะกรรมาธิการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ ของวุฒิสภาสหรัฐฯ โดยนายเอดเวิร์ด เคนเนดี วุฒิสมาชิกรัฐแมซซาชูเซต เป็นประธานจัดให้มีการไต่สวน กรณีสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ใช้มาตรา 301 เจาะจำให้ไทยเปิดตลาด โดยมีผู้แทนไทยเข้าร่วมให้การ
- 16.17 พฤษภาคม พ.ศ.2533 คณะกรรมาธิการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ของสภาคองเกรส โดยนายเฮนรี แวกซ์แมน สมาชิกสภาคองเกรส รัฐแคลิฟอร์เนีย เป็นประธานจัดให้มีการไต่สวนกรณีการเปิดตลาดบุนหรี ผู้แทนไทยเข้าร่วมให้การ
- 17.เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2533 มีการเจรจาระหว่างผู้แทนไทยกับสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ ภายใต้กรอบของแกตต์ ครั้งที่ 2 และ 3 ที่กรุงเจนีวา โดยฝ่ายไทยอ้างเหตุผลด้านการปกป้องสุขภาพของคนไทยเพื่อต่อสู้ ผู้แทนองค์การอนามัยโลกให้การสนับสนุนประเทศไทย ขณะที่สหภาพยุโรปให้การสนับสนุนสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ
- 18.ฝ่ายไทยได้เตรียมการต่างๆ เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองบนโต๊ะเจรจาและเมื่อการจะต้องเปิดตลาด เช่น การปรับอัตราภาษีให้เท่ากันระหว่างบุนหรีไทยและเทศ (กรณีที่มีการนำเข้า) และการพิมพ์คำเตือนบนซองบุนหรี
19. ลูกขุนแกตต์ตัดสินว่า การห้ามนำเข้าบุนหรีต่างประเทศ ของไทยไม่สอดคล้องกับกฎบัตรของแกตต์ แต่ไทยสามารถที่จะควบคุมการสูบบุนหรีด้วยมาตรการต่างๆ ทั้งการห้ามโฆษณา การขึ้นภาษี และมาตรการอื่นๆ โดยปฏิบัติเท่าเทียมกันระหว่างสินค้าไทยกับสินค้านำเข้า

20. รัฐบาลไทยซึ่งประกาศเปิดตลาดบุหรี่ก่อนการตัดสินของสำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตอบโต้ทางการค้าจากสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายการค้ามาตรา 301 พร้อมๆ กับการเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. และอนุมัติให้มีการจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ ขึ้นที่กระทรวงสาธารณสุข ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2533
21. เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2533 สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ประกาศยุติการไต่สวนรัฐบาลไทยภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา 301
22. สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐอเมริกา ประกาศชัยชนะที่สามารถเปิดตลาดบุหรี่ไทยได้ ขณะที่ฝ่ายสุขภาพประกาศชัยชนะที่ไทยสามารถรักษากฎหมายห้ามโฆษณาบุหรี่ไว้ได้

การแทรกแซงนโยบายสาธารณะของไทยภายหลังการเปิดตลาดบุหรี่

ภายหลังจากการที่รัฐบาลไทยประกาศยกเลิกการห้ามนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศในปี พ.ศ.2533 บริษัทบุหรี่ข้ามชาติก็เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยในปีเดียวกัน

จากเหตุการณ์ที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนทางสื่อ และจากเอกสารลับของบริษัทบุหรี่ที่ได้รับการเปิดเผย เนื่องจากบริษัทบุหรี่ข้ามชาติแพ้คดีที่อัยการสหรัฐอเมริกาฟ้องร้อง ทำให้ได้รู้ว่า บริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทย หรือระหว่างเตรียมการเพื่อเข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทย ได้ใช้กลยุทธ์หลากหลายรูปแบบเพื่อลดทอนประสิทธิภาพของการควบคุมยาสูบของไทย กรณีที่เป็นประเด็นสำคัญๆ มีดังนี้

1. การวิ่งเต้นให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สินค้าบุหรี่ยุคทันสมัยขึ้น
2. การแทรกแซงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ
3. การแทรกแซงการออกกฎหมายให้เปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่
4. การสนับสนุนนักวิชาการไทยทำวิจัย เพื่อลดความสำคัญประเด็นควันบุหรี่มือสอง
5. การพาสื่อมวลชนไปทัวร์อเมริกาเพื่อให้เป็นกระบอกเสียงแทนธุรกิจยาสูบ

1. การวิ่งเต้นให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สินค้าบุหรี่ยุติสนับสนุนการแข่งขันกีฬาได้

การโฆษณาและส่งเสริมการขายสินค้าบุหรี่ยุติ เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2532 ตามประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่กำหนดให้สินค้ายาสูบเป็นสินค้าควบคุมฉลาก ห้ามโฆษณาและส่งเสริมการขายทุกรูปแบบ รวมทั้งการสนับสนุนทุนอุปถัมภ์การแข่งขันกีฬาและกิจกรรมอื่นๆ

ภายหลังการเปิดตลาดบุหรี่ยุติไทยได้ไม่นาน บริษัทบุหรี่ยุติข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทฟิลลิป มอริส ได้วิ่งเต้นผ่านบุคคลในวงการกีฬา และสื่อมวลชนสายกีฬา เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลไทยยกเลิกประกาศห้ามโฆษณา และส่งเสริมการขายของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้สินค้ายาสูบสามารถที่จะสนับสนุนการแข่งขันกีฬาได้

กรณีดังกล่าวเป็นข่าวปรากฏในสื่อมวลชนเป็นเวลาหลายสัปดาห์ โดยสื่อและคอลัมนิสต์ทางกีฬาได้เขียนบทความโจมตีรัฐบาลและกลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ว่า การห้ามสินค้าบุหรี่ยุติสนับสนุนการแข่งขันกีฬา จะทำให้การกีฬาไทยขาดแหล่งทุนอุปถัมภ์ที่สำคัญ การกีฬาไทยจะไม่พัฒนา โดยกระแสดูการโจมตีและเรียกร้องให้ยกเลิกการห้ามโฆษณาเป็นไปอย่างรุนแรงดังบทความบางส่วนต่อไปนี้ (โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ / มูลนิธิหมอชาวบ้าน, 2534)

- คอลัมนิสต์ชาวกีฬานิสพ.เดลินิวส์ เขียนสนับสนุนให้มีการอนุญาตให้บุหรี่ยุติเป็นสปอนเซอร์กีฬาได้ โดยยืนยันถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเช่นเดียวกับที่มาเลเซียและอินโดนีเซียปฏิบัติอยู่ และกล่าวถึงผลเสียจากการที่ไทยไม่อนุญาตให้บริษัทบุหรี่ยุติสนับสนุนกีฬาระดับโลกที่ผ่านมา รวมทั้งได้เสนอการแก้ไขปัญหากการสูบบุหรี่ว่า ควรแก้ที่ต้นเหตุ คือ หาทางผลิตบุหรี่ยุติให้น้อยลง

- ในวงการกีฬาโลก บุหรีเป็นสปอนเซอร์ตัวสำคัญและไม่เชื่อว่ารัฐบาลจะมีงบประมาณมาสนับสนุนการกีฬาแน่นอน
- ห้ามโฆษณาเหล้า/บุหรีในสนามกีฬาทำให้กีฬาไทยก็ไม่เจริญ...โดยเขียนว่าควรอนุญาตให้บุหรีโฆษณาส่งเสริมกีฬาหรือโฆษณาทาง นสพ. และนิตยสารหรือป้ายโฆษณาได้ เพราะจะทำให้ได้เงินงบประมาณในการส่งเสริมกีฬา
- เงินขอซื้อ-มัดชบบมากหรือไร กล่าวสนับสนุนการให้บุหรีเป็นสปอร์เซอร์กีฬาว่าเป็นเพราะผู้ผลิตบุหรีอยากจะได้เงินงบประมาณมาให้ ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร

ขณะที่ฝ่ายรณรงค์ไม่สูบบุหรี ได้ทำเอกสารเปิดผนึกชี้แจงถึงผลเสีย หากอนุญาตให้สินค้ายาสูบสนับสนุนการแข่งขันกีฬาได้

- แม่ของเด็กชาวไทย เสนอความเห็นในบทความ เรื่องกีฬาอย่าเป็นทาสบุหรี ว่า การโฆษณาบุหรีในการกีฬานั้น จะมีผลให้เด็กและเยาวชนรู้จักเคยชินกับบุหรี และคิดว่าการสูบบุหรีเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะรัฐบาล องค์การกีฬาและสื่อมวลชนยังยอมรับ หรืออาจอ้างสาเหตุที่จะลดลงสูบบุหรีต่อไปว่า เพื่อเป็นการส่งเสริมการกีฬาของไทย และให้ความเห็นว่า ปัญหาของวงการกีฬาไทยไม่ได้อยู่ที่เงินแต่อยู่ที่ระบบการบริหารงาน

- โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรีส่งจดหมายให้ข้อมูลเรื่องผลกระทบของการให้บุหรีเป็นสปอนเซอร์กีฬา ไปยัง ฯพณฯ รมต.กร ทักษะรังสี คุณอำนาจ ยศสุช คุณสันติภาพ เตชะวณิช คุณบางปะกง คุณได้ฝุ่น คอรัมนิสต์และนักข่าวข่าวกีฬาอื่นๆ น.พ.หทัย ชิตานนท์ เลขาธิการคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ (คยช.) ได้เปิดเผยถึงผลการประชุมสมาพันธ์องค์กรควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติพื้นเอเชียแปซิฟิก ที่ฮ่องกงว่า ที่ประชุมมีมติจะผลักดันให้การแข่งขันกีฬารายการใหญ่ๆ เป็นเขตปลอดบุหรี โดยเสนอให้ออกระเบียบห้ามการโฆษณาทุกรูปแบบภายในสนามกีฬา ไม่ให้รับการอุปถัมภ์จากบริษัทบุหรี ห้ามจำหน่ายบุหรีภายในบริเวณสนามกีฬาและห้ามสูบบุหรีภายในสนามกีฬาในร่มหรือสนามกีฬาที่อยู่ในห้องติดเครื่องปรับอากาศ

• ศ.น.พ.ประกิต วาทีสาธกกิจ เลขาธิการโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ได้ชี้แจงถึงผลกระทบของการโฆษณาและการส่งเสริมการขายโดยการที่บริษัทบุหรี่สนับสนุนการกีฬา ว่ามีการวิจัยแล้วพบว่า จะทำให้

1. เกิดการเปลี่ยนตราบุหรี่ในกลุ่มผู้ที่สูบบุหรี่อยู่แล้ว
2. มีผู้ติดบุหรี่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะวัยรุ่น
3. ผู้ที่ติดบุหรี่อยู่แล้วเลิกสูบบุหรี่ยากขึ้น
4. ผู้ที่สูบบุหรี่อยู่แล้วยิ่งสูบมากขึ้น
5. ทำให้ประชาชนสับสนประเด็นบุหรี่กับสุขภาพ

และกล่าวว่ากรณีของประเทศมาเลเซียที่อนุญาตให้บุหรี่มาริลโบโรเป็นสปอนเซอร์กีฬา นั้น มีผลให้ยอดขายบุหรี่มาริลโบโรขายดีเป็นอันดับหนึ่งภายในเวลา 2 ปีเท่านั้น และย้ำว่าทางออกของวงการกีฬา ก็คือ รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกีฬามากขึ้นหากว่ารัฐมีนโยบายที่จะส่งเสริมกีฬาจริงๆ”

ในความเป็นจริงในบรรดาช่องทางของการโฆษณาบุหรี่ทั้งหมด บริษัทบุหรี่จะให้ความสำคัญกับการโฆษณาผ่านการสนับสนุนการแข่งขันกีฬามากที่สุด เพราะคนดูกีฬาส่วนใหญ่จะเป็นคนวัยหนุ่มสาว ที่ชอบดูการแข่งขันและเกมที่ตื่นเต้น โดยเฉพาะกีฬาแข่งรถ การสนับสนุนการแข่งขันกีฬาจะทำให้โลโก้ของยี่ห้อบุหรี่ปรากฏอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ ทั้งที่เป็นรายการสดและเทปบันทึก

สำหรับเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของอุตสาหกรรมบุหรี่นั้น บริษัทบุหรี่จะพยายามใช้ทุกวิถีทางที่จะกระตุ้นให้วัยรุ่นสูบบุหรี่ ด้วยการเป็นสปอนเซอร์กิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกีฬา ซึ่งเข้ากับวัยรุ่นได้ดี ทั้งนี้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายการห้ามโฆษณาบุหรี่ในหลายประเทศ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งก็มีการจัดตั้งโครงการเพื่อป้องกันไม่ให้วัยรุ่นสูบบุหรี่ขึ้นบังหน้า

ในการเป็นสปอนเซอร์จัดการแข่งขันรถฟอร์มูล่าวันนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์แก่นักวิจัยตลาดกล่าวว่า (Hammond and Rowell, 2001: 44)

“การเป็นสปอนเซอร์นี้ ทำให้พวกเขาเชื่อว่า เบนสันแอนด์เฮดเจด เป็นบุรุษที่มีระดับอยู่ในแถวหน้า มีอิทธิพลมาก และพร้อมด้วยเงินทุน การเป็นสปอนเซอร์นี้ยังเชื่อมโยงมิติของความเป็นหนุ่มเป็นสาว ความเร็ว ความกระฉับกระเฉง ความเป็นผู้ใหญ่ ความตื่นเต้น และความใฝ่ฝันที่เป็นจริงได้ ล้วนเข้ากับบุรุษยี่ห้อดังกล่าว การเชื่อมโยงสิ่งดี ๆ เข้ากับสินค้าตัวนี้สอดคล้องกับการรับรู้ทุกอย่างที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีต่อบุรุษยี่ห้อนี้ ทั้งยังขยายขอบเขตการเชื่อมโยงให้กว้างขึ้นไปอีก ทำให้สินค้านี้มีภาพลักษณ์เยาว์วัยลง และมีพลังกระตือรือร้นและความน่าตื่นเต้นมากขึ้น”

Colquhoun Associates

ผู้ทำวิจัยการตลาดให้แก่บริษัทกาลลาเซอร์ ปี พ.ศ.2539

กอร์ดอน วัตสัน ผู้จัดการทั่วไปของบริษัท BAT ในฮ่องกง พูดถึงการทำบริษัท BAT เป็นสปอนเซอร์จัดการแข่งรถมาเก๊าครั้งที่สี่ว่า

“เราจะไม่มีวันที่จะเสียเงินไปเปล่าๆ โดยไม่ได้อะไรกลับมา เราวางแผนอย่างดีในการเป็นสปอนเซอร์ครั้งนี้ และการเผยแพร่โฆษณาโดยบริษัท JPS มีแกนกลางอยู่ที่กิจกรรมแข่งรถ ซึ่งเยาวชนรวมไปถึงผู้ยังมีหัวใจเป็นหนุ่มสาวล้วนมองว่าเป็นกีฬาทำความเร็วที่น่าตื่นเต้นและทันสมัย คนกลุ่มนี้แหละที่เรามุ่งจะจับในตลาดฮ่องกงนี้ และสัญญาณในระยะแรกก็ชี้ว่า เรามาถูกทางแล้ว”

คณะกรรมการโอลิมปิกสากลเป็นผู้จุดประกายถึงผลเสียของการให้สินค้ายาสูบอุปถัมภ์กีฬา และวางกฎเกณฑ์ให้การแข่งขันกีฬาโอลิมปิกทั้งฤดูร้อนและฤดูหนาวเป็นการแข่งขันกีฬาที่ปลอดจากการสนับสนุนโดยสินค้ายาสูบ ต่อมาการแข่งขันเอเชียนเกมส์และซีเกมส์ ก็ประกาศเป็นกีฬาปลอดบุหรี่ด้วย (World Health Forum, 1988)

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี กล่าวว่าการให้บุหรี่มาสปอนเซอร์กีฬาสวนทางกับการป้องกันการสูบบุหรี่ รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือในการสร้างนักกีฬาให้มีคุณภาพและสมรรถภาพ โดยเฉพาะการเป็นเจ้าของกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ในอีก 7 ปีข้างหน้าควรมีการเตรียมการสร้างนักกีฬาโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการโฆษณาบุหรี่ (มติชน, 2534)

กลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ได้เสนอให้รัฐบาลขึ้นภาษีบุหรี่ และนำเงินจากภาษีบุหรี่มาสนับสนุนวงการกีฬา สุดท้ายการเรียกร้องให้แก้กฎหมายเพื่อให้สินค้ายาสูบสนับสนุนการแข่งขันกีฬาได้ ก็มีกระแสลดลง เนื่องจากสังคมส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เกิดการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) เรื่องดังกล่าวจึงเงียบหายไป

2. การแทรกแซงการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.

คณะอนุกรรมการกฎหมายและคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ ได้ยกร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ... ในปี พ.ศ.2532–2533 ร่างกฎหมายดังกล่าว ครอบคลุมมาตรการต่างๆ อย่างครบถ้วน ตามเจตนารมณ์ที่จะให้คนไทยสูบบุหรี่น้อยลง ดังมีรายละเอียดดังนี้

- มาตรา 4 ห้ามจำหน่ายสินค้ายาสูบแก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี
- มาตรา 5 ห้ามจำหน่ายด้วยเครื่องขายอัตโนมัติ

มาตรา 6-10	เกี่ยวกับการห้ามโฆษณา ส่งเสริมการขาย และการอุปถัมภ์ รายการทุกรูปแบบ
มาตรา 11	การเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ยาสูบ
มาตรา 12	การพิมพ์คำเตือนบนซองยาสูบ

เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ได้มาจากการศึกษา
กฎหมายควบคุมยาสูบของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศแคนาดา ซึ่งในขณะนั้น
ได้รับการยอมรับว่าเป็นกฎหมายควบคุมยาสูบที่ดีที่สุดของโลก

คณะผู้กร่างกฎหมายได้รับข้อมูลจากเพื่อนชาวแคนาดาว่า บริษัทบุหรี่ข้าม
ชาติในอเมริกา ให้ความสำคัญและคัดค้านกฎหมายที่กำหนดให้บริษัทบุหรี่ต้องเปิดเผย
ส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ โดยอ้างว่าเป็นความลับทางการค้า เมื่อแคนาดา
ประกาศใช้กฎหมายนี้ บริษัทบุหรี่ข้ามชาติถอนสินค้าออกจากตลาดบุหรี่แคนาดา เพราะ
ไม่ต้องการเปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ให้แก่รัฐบาลและสาธารณสุขทราบ

การเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตบุหรี่เป็นประเด็นที่มีการต่อสู้กัน
ระหว่างกระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกา และบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่มีฐานอยู่ใน
สหรัฐอเมริกา โดยฝ่ายหนึ่งพยายามผลักดันให้มีการเปิดเผยส่วนประกอบและสารปรุง
แต่งที่บริษัทใช้ในกระบวนการผลิตบุหรี่ แต่บริษัทบุหรี่ก็ต่อสู้ทุกวิถีทาง

ข้อเท็จจริงคือ บริษัทได้ผสมสารเคมีนี้บ้อยชนิดในขั้นตอนต่างๆ ของการผลิต
บุหรี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสภาพใบยาสูบ เพื่อให้บุหรี่เก็บได้นาน ป้องกันแมลง
ชนิดต่างๆ รักษาระดับความชื้น ทำให้บุหรี่จืดแล้วไม่ดับ ลดการระคายคอและหลอดลม
เวลาสูบ มีกลิ่นหอมชวนสูบ และทำให้นิโคตินถูกดูดซึมเข้าสู่สมองได้เร็วขึ้นเพื่อเพิ่ม
อำนาจการเสพติด เป็นต้น

บริษัทบุหรี่ไม่ต้องการเปิดเผยสารเคมีนับร้อยชนิด ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ข้างต้น โดยการอ้างว่าเป็นความลับทางการค้า แต่เหตุผลที่สำคัญกว่า คือบริษัทบุหรี่ไม่ต้องการให้สาธารณชนรู้ถึงสารเคมีชนิดต่างๆ ที่ใช้ เพื่อป้องกันการถูกฟ้องเรียกกร้องค่าเสียหาย เพราะสารเคมีหลายชนิดก็รู้แล้วว่าเป็นอันตรายต่อร่างกายผู้สูบ สารเคมีที่ใช้จำนวนมากแม้จะยังไม่รู้ว่าเป็นอันตรายต่อร่างกายอย่างไร แต่ในอนาคตหากมีการพบว่าสารเคมีที่ใช้ในการผลิตบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพทางใดทางหนึ่งผู้บริโภคจะฟ้องศาลเรียกกร้องค่าเสียหายได้

ในประเทศที่มีการออกกฎหมายให้บริษัทบุหรี่เปิดเผยส่วนประกอบและสารปรุงแต่งกลิ่นรสได้สำเร็จ บริษัทบุหรี่ก็อาจจะไม่ส่งสินค้าของตนเข้าไปจำหน่าย หรือส่งสินค้าที่ปรับปรุงใหม่โดยการลดการใช้สารเคมีชนิดต่างๆ ลง อันส่งผลให้รสชาติบุหรี่เปลี่ยนไป ทำให้น่าสูบน้อยลง

การต่อสู้เรื่องกฎหมายเปิดเผยส่วนประกอบในสหรัฐอเมริกา จบลงที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติทั้ง 5 เป็นฝ่ายชนะ โดยบริษัททั้ง 5 แจ้งรายการสารเคมีต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตบุหรี่รวมกันเป็นรายการเดียวกันต่อกระทรวงสาธารณสุข รวมสารเคมีที่ใช้ทั้งหมดกว่า 600 ชนิด ทำให้ไม่รู้ว่าบุหรี่ของบริษัทใด ยี่ห้อใดใช้สารเคมีอะไรบ้าง กฎหมายการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบของสหรัฐอเมริกาจึงไม่มีประโยชน์เลย

จุดยืนของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่มีฐานในสหรัฐอเมริกา คือ

- ต่อสู้ทุกวิถีทาง เพื่อมิให้มีการออกกฎหมายเปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ ไม่ว่าในประเทศใดๆ ในโลก
- หากไม่สำเร็จต้องพยายามทุกวิถีทาง ไม่ให้มีการออกกฎหมายกำหนดให้มีการเปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่เป็นรายยี่ห้อ

กรณีร่างกฎหมายควบคุมยาสูบของไทย

มีหลักฐานว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ โดยเฉพาะบริษัทฟิลลิป มอริส ได้แทรกแซงกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ของไทย ตั้งแต่ขั้นตอนที่ร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2534 สมัยที่ คุณอนันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี มีรัฐมนตรีหลายท่าน รวมทั้งรองนายกฯ ได้อภิปราย ชักถามเกี่ยวกับมาตรา 11 ในร่างพระราชบัญญัติฯ ที่กำหนดให้ผู้ผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบต้องเปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่ ตามที่รัฐมนตรีสาธารณสุขกำหนดว่าจะเป็นการเปิดเผยความลับทางการค้าหรือไม่ (Chitanondh H., 2000)

ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ และ นพ.หทัย ชิตานนท์) ชี้แจงว่า เจตนารมณ์ของมาตรา 11 ต้องการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภครู้ว่า บุหรี่หรือยาสูบที่ตนบริโภคนั้นมีการผสมสารเคมีอะไรอยู่บ้าง เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะยังบริโภคสินค้าดังกล่าวต่อไปหรือไม่ ซึ่งเหมือนกับกฎหมายกำหนดให้เปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตอาหารชนิดต่างๆ

ประโยชน์อีกประการหนึ่งของกฎหมายนี้ คือ ในประเทศที่มีกฎหมายกำหนดให้บริษัทบุหรี่ต้องเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตยาสูบ บริษัทผู้ผลิตจะลดชนิดของสารเคมีที่ใช้ในการปรุงแต่งกลิ่น รสของบุหรี่ลง เพราะการที่ผู้บริโภครู้ว่ามีส่วนผสมอยู่ในบุหรี่ที่เขาสูบ อาจทำให้เขากังวลและอยากสูบน้อยลง อีกประการหนึ่งการลดจำนวนสารเคมีที่ใช้ในการผลิตบุหรี่ลง จะทำให้รสชาติของบุหรี่เปลี่ยนไป ไม่หอมหวานเหมือนเดิม ทำให้คนอยากสูบน้อยลง

ประเด็นสำคัญที่บริษัทบุหรี่ไม่ต้องการให้มีกฎหมายเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตบุหรี่ คือ ปัญหาการฟ้องร้องที่อาจเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบัน และอนาคตจากผู้บริโภค เช่น บริษัทบุหรี่ใช้สารเคมีชนิดหนึ่งในกระบวนการผลิตบุหรี่ ในอนาคตหากมีหลักฐานว่า สารเคมีชนิดนั้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ผู้บริโภคอาจจะฟ้องร้อง

บริษัทผู้ผลิตบุหรี่ได้ หรืออย่างน้อยที่สุดทางการรัฐบาลก็สามารถบังคับให้ ผู้ผลิตบุหรี่ เลิกใช้สารเคมีชนิดนั้นในการผลิตบุหรี่ได้

หลายประเทศมีกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ แม้จะแตกต่างกันรายละเอียด ในสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายนี้ แต่บริษัทบุหรี่ต่อสู้จนกฎหมายเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ไม่ค่อยมีประโยชน์ทางการคุ้มครองผู้บริโภคเท่าที่ควร โดยกระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะให้มีการเปิดเผยส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อบุหรี่ แต่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติทั้ง 5 ในอเมริกาต่อสู้จนเป็นฝ่ายชนะ โดยการแจ้งส่วนประกอบให้แก่รัฐบาลสหรัฐเป็นทางการ แจ้งชนิดของสารเคมีทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตบุหรี่รวมเป็นรายการเดียวทุกบริษัทรวม 600 กว่าชนิด โดยไม่รู้ว่ามีบริษัทใด ใช้สารเคมีตัวใดในบุหรี่แต่ละยี่ห้อ กฎหมายเปิดเผยส่วนประกอบของสหรัฐอเมริกาจึงแทบจะไม่มีประโยชน์เลย

ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีทั้งฝ่ายที่สนับสนุนการที่จะให้มีกฎหมายมาตรา 11 เพื่อให้บริษัทบุหรี่ต้องเปิดเผยส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตบุหรี่กับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย แต่เมื่อผู้แทนกระทรวงสาธารณสุขชี้แจงว่าประเทศอื่นๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกามีกฎหมายนี้ รัฐมนตรี 2 ท่านแสดงความคิดเห็นว่า “ถ้าอเมริกามีกฎหมายนี้ เราก็ต้องมี เราไม่ใช่เมืองขึ้นอเมริกา”

ภายหลังการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง รัฐมนตรีส่วนใหญ่เห็นชอบให้คงมาตรา 11 ไว้ แต่มีรองนายกฯ ท่านหนึ่งเสนอให้ปรับเปลี่ยนร่างกฎหมายเดิม จากที่ รัฐมนตรีสาธารณสุขมีอำนาจออก “ประกาศกระทรวง” เกี่ยวกับการแจ้งส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ มาเป็นมีอำนาจออก “กฎกระทรวง” เกี่ยวกับการแจ้งส่วนประกอบ

การเปลี่ยนจากการออก “ประกาศกระทรวง” มาเป็น “กฎกระทรวง” ทำให้ขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายมีเส้นทางยาวและออกยากขึ้น เพราะประกาศกระทรวงเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเพียงผู้เดียว ในขณะที่ “กฎกระทรวง” รัฐมนตรีสาธารณสุขต้องเสนอร่างกฎหมายให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบก่อนที่จะประกาศใช้

ในช่วงที่ระยะเวลาที่ร่าง พ.ร.บ.ควบคุมยาสูบอยู่ในระหว่างการพิจารณาบริษัทบุหรี่ได้มีการเคลื่อนไหวอย่างเอาเป็นเอาตาย

ความสำคัญของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ปรากฏในเอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ อาร์ เจ เรย์โนลด์ส ลงวันที่ 14 มกราคม 2535 ระหว่างที่ร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ... อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า (Marcotullio, 1992)(ภาคผนวก ก)

“...แม้ว่าสถานการณ์ในประเทศไทยจะซับซ้อนยิ่ง แต่ยังมีเรื่องที่น่าเป็นห่วงหากองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคนานาชาติ (IOCU: International Organization on Consumer Union) จะผลักดันการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ทั่วโลก นี่ยิ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่เราต้องคัดค้าน ความพยายามของประเทศไทยในการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ เราจะต้องวางแผนการปฏิบัติการเพื่อรับมือ ไม่เฉพาะสำหรับประเทศไทย แต่ต้องเตรียมพร้อมสำหรับที่อื่นๆ ที่จะพยายามให้มีการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์...”

ต่อมาเมื่อร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบเข้าสู่ที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีสมาชิกสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ขอแปรญัตติ เพื่อให้สภาติดตามตรา 4 ซึ่งห้ามขายบุหรี่แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และมาตรา 11 ที่เกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงให้ผู้ผลิตแจ้งส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่กระทรวงสาธารณสุขออกหนึ่งในผู้ขอแปรญัตติดังกล่าวคือ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ประธาน รสช.ในขณะนั้น

มีสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติท่านหนึ่ง แอบพาผู้จัดการบริษัทฟิลลิป มอร์ริส คือ นายไพฑูรย์ วิโรจน์โกศา เข้าไปภายในห้องประชุมคณะกรรมการสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ที่กำลังพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. วาระที่ 2 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานคณะกรรมการมาก่อนจึงถูกเชิญให้ออกจากที่ประชุม (Chitanondh H., 2000: 120-123)

กระแสดังกล่าวให้ตัดมาตรา 4 และมาตรา 11 ออกจากร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. รุนแรงมาก จนฝ่ายที่ผลักดันกฎหมายแทบจะสิ้นหวัง และพร้อมที่จะให้กฎหมายทิ้งฉบับตกไป หากมีการตัดมาตรา 11 ออกจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอ

สุดท้ายฝ่ายที่ผลักดันกฎหมายเข้าหาพลเอกสุจินดา คราประยูร รองประธานคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ เพื่อขอความสนับสนุนไม่ให้มีการแปรญัตติที่จะตัดมาตรา 11 ออก สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ขอแปรญัตติจึงได้ยุติการเคลื่อนไหว

หลังจากที่ร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบผ่านที่ประชุมสภาฯ ออกมาเป็นกฎหมายแล้ว รัฐมนตรีสาธารณสุข คือนายบุญพันธ์ุ แคว้นชนะ ได้มีความขัดแย้งกับข้าราชการที่รับผิดชอบงานควบคุมยาสูบในกระทรวงสาธารณสุข โดยฝ่ายบริหารของกระทรวงได้สั่งให้มีการย้ายสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ จากที่ตั้งสำนักงานปลัดกระทรวงไปอยู่ภายใต้สังกัดกรมการแพทย์ ซึ่งข้าราชการที่ทำงานด้านควบคุมยาสูบไม่เห็นด้วยและมีการคัดค้านอย่างรุนแรง

ที่น่าสนใจ คือ ฝ่ายบริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุขในขณะนั้นให้นโยบายแก่ข้าราชการว่า บทบาทด้านการควบคุมยาสูบของกระทรวงสาธารณสุขควรจะเป็นด้านการให้สุศึกษา และการประชาสัมพันธ์ให้คนเลิกสูบบุหรี่ ซึ่งทัศนะนั้นตรงกับทัศนคติของธุรกิจยาสูบ

เอกสารลับของบริษัทฟิลลิป มอริส ในช่วงเวลาเดียวกันปรากฏดังนี้

“ข้าพเจ้าเชื่อว่ารัฐมนตรีคนปัจจุบัน เปิดทางให้เราได้มีโอกาส แสดงแนวคิดของบริษัท และการที่เราจะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถให้ความรู้ในประเด็นดังกล่าวแก่รัฐมนตรีผู้นั้นและแผนกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้มากน้อยแค่ไหน โดยที่เราจะต้องไม่สร้างภาระแก่เขา ด้วยรายละเอียดต่างๆ ที่มากเกินไป ซึ่งอาจทำให้เขาหันไปหาคำอธิบายที่กระจ่างจากฝ่ายตรงกันข้ามได้”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากเอกสารของบริษัท ฟิลลิป มอริส จำกัด ที่ระบุ ว่าทางบริษัท มีความหวังที่จะให้ความรู้ แก่ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในปี 1992 (พ.ศ.2535)

(<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categories=29>)

3. การแทรกแซงการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการให้เปิดเผยส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่

แม้ว่าพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 จะได้ผ่านออกมาเป็นกฎหมายอย่างสมบูรณ์แล้ว แต่การดำเนินการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดให้บริษัทบุหรี่ ต้องแจ้งส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตบุหรี่ต่อกระทรวงสาธารณสุข ไม่ได้มีการดำเนินการในช่วงที่ นายบุญพันธ์ แว้วฒนะ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากนายบุญพันธ์ มีปัญหาขัดแย้งกับฝ่ายข้าราชการประจำของกระทรวงสาธารณสุข และเป็นช่วงที่มีการย้ายสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบหน่วยงานที่กำกับดูแลงานเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบ จากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ไปอยู่ที่กรมการแพทย์ ท่ามกลางการคัดค้านของกลุ่มข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ทำงานด้านควบคุมยาสูบอยู่เดิม จนกระทั่งนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ.2536 จึงได้มีการตั้ง

คณะกรรมการร่างกฎกระทรวงมาตรา 11 ขึ้น โดยมี ศ.นพ. ประกิต วาทีสาธกกิจ และ น.พ. สุภกร บัวสาย ร่วมยกร่างกับนิติกรรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

โดยกฎกระทรวงที่ยกร่างกำหนดให้บริษัทผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าบุหรี่ ที่จะจำหน่าย ในราชอาณาจักรไทย ต้องแจ้งส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตบุหรี่เป็นรายชื่อหือต่อ กระทรวงสาธารณสุข เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศแคนาดา

เมื่อร่างกฎกระทรวงอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา บริษัทบุหรี่ข้ามชาติแสดงเจตจำนงเป็นลายลักษณ์อักษร ขอเข้ามีส่วนร่วมในการ พิจารณาด้วย แต่ได้รับการปฏิเสธจากประธานคณะกรรมการกฤษฎีกาชุดที่พิจารณาร่าง กฎกระทรวงดังกล่าว

จากเอกสารภายในของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ แสดงให้เห็นถึงความกังวล หาก กฎกระทรวงเกี่ยวกับการแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบของไทย สามารถ ผ่านออกมาบังคับใช้ได้สำเร็จ เพราะจนถึงขณะนั้น กฎหมายให้เปิดเผยส่วนประกอบที่ ใช้ในการผลิตบุหรี่มีเพียงประเทศแคนาดา และบริษัทบุหรี่ข้ามชาติในอเมริกายุติการส่ง สินค้าบุหรี่เข้าไปจำหน่ายในตลาดแคนาดา เนื่องจากไม่ต้องการเปิดเผยส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ของบริษัท

ในช่วงเวลาเดียวกัน รัฐแมสซาชูเซต ได้ผ่านร่างกฎหมายกำหนดให้บริษัทบุหรี่ ต้องเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นรายชื่อหือ แต่ทันทีที่ผู้ว่าการรัฐแมสซาชูเซต ลงนามในร่างกฎหมายดังกล่าว บริษัทบุหรี่ข้ามชาติได้ยื่นฟ้องต่อศาลขอให้ระงับ การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยอ้างว่าเป็นการละเมิดความลับทางการค้าของธุรกิจ การฟ้องร้องดังกล่าวมีผลให้คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลแม้จนกระทั่ง ถึง พ.ศ.2550 คดีก็ยังไม่ยุติ และรัฐแมสซาชูเซตไม่สามารถบังคับให้ผู้ผลิตบุหรี่เปิดเผย ส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายชื่อหือได้

บริษัทบุหรี่ยี่ห้อข้ามชาติในอเมริกาตระหนักดีว่า หากปล่อยให้กฎหมายเปิดเผย ส่วนประกอบของรัฐแมสซาชูเซตส์ผ่านออกมาได้ จะเป็นแบบอย่างให้รัฐอื่นของ สหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศอื่นๆ ผ่านร่างกฎหมายในลักษณะเดียวกันได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจยาสูบข้ามชาติอย่างรุนแรง บริษัทบุหรี่ยี่ห้อข้ามชาติทั้งหมดจึงรวมตัวกัน ไม่ให้มีการผ่านร่างกฎหมายในลักษณะนี้ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา แต่รวมถึงประเทศอื่นๆ ทั่วโลก

กรณีของประเทศไทย หากสามารถผลักดันร่างกฎหมายดังกล่าวออกมาเป็น รายยี่ห้อได้สำเร็จ บริษัทบุหรี่ยี่ห้อต่างๆ ก็จะมีทางเลือกคือ ถอนสินค้าออกจากประเทศไทย หรือ ปฏิบัติตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงประเด็นที่ว่า หากไทยผ่านร่างกฎหมายนี้ได้ จะเป็นเยี่ยงอย่างให้แก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก และที่สำคัญที่สุดคือ จะเปิดโอกาสให้ร่าง กฎหมายในลักษณะเดียวกันมีโอกาสที่จะออกมาได้สำเร็จ ซึ่งจะเป็นจุดที่ทำให้ความเสียหายให้แก่ธุรกิจยาสูบในอเมริกาอย่างประมาณไม่ได้

บริษัทบุหรี่ยี่ห้อข้ามชาติ จึงต่อสู้ทุกวิถีทางที่จะไม่ให้กฎหมายกระทรวงของไทยออกมา เป็นรายยี่ห้อ หรือหากออกมาได้ ก็ต้องทำให้การบังคับใช้ไม่ได้ผล

บริษัทบุหรี่ยี่ห้อข้ามชาติทั้ง ฟิลลิป มอริส BAT และอาร์ เจ เรย์โนลด์ ได้ร่วมใน ขบวนการขัดขวางไม่ให้ประเทศไทยผ่านร่างกฎหมาย กำหนดให้ผู้นำเข้าบุหรี่ต้องแจ้ง รายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์บุหรี่ยี่ห้อเป็นรายยี่ห้อ

เอกสารติดต่อภายในของบริษัทจากนาย ดอน ฟอแมน ถึงนาย ดอน แอลเบิร์ต ลงวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ.2536 ความตอนหนึ่งว่า

“...เราต้องดำเนินนโยบายคัดค้านการออกกฎหมาย ที่จะทำให้ผู้ผลิตต้องแจ้ง รายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์บุหรี่ยี่ห้อเป็นรายยี่ห้อ ถ้าหากประเทศไทยผ่านร่างกฎหมาย นี้ได้สำเร็จ จะส่งผลกระทบต่อร้ายแรงไปทั่วโลก ... แม้ว่าสถานการณ์ประเทศไทยจะ แตกต่างจากที่อื่น แต่ก็ยังเป็นประเด็นปัญหาที่ธุรกิจยาสูบต้องเผชิญในอีกหลาย ๆ ตลาด

รวมถึงนิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเรื่องนี้เป็นวาระหนึ่งของการต่อต้านยาสูบ และคาดการณ์ได้ว่าเรื่องนี้จะได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังในอีกหลายๆ ประเทศในอนาคตอันใกล้... จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรของเรา และเราต้องทำทุกอย่างเพื่อป้องกันไม่ให้กฎหมายผ่านออกมาได้ในประเทศไทย” (Foreman D., 1993) (ภาคผนวก ข)

เอกสารอีกฉบับหนึ่งของบริษัทเดียวกันจากนายดอน ฟอแมน ถึงนายโจ ตามอน ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2538 ความตอนหนึ่งว่า

“ชาวที่ปรากฏในกรุงเทพฯ ระบุว่ารัฐบาลไทยกำลังจะออกกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตบุหรี่ต้องแจ้งรายงานส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อบุหรี่ เรื่องนี้มีความพยายามที่จะทำมานานแล้ว และอาจส่งผลให้ผู้นำเข้าถอนตัวจากตลาดไทย เรามั่นใจว่า เป้าหมายเบื้องต้นหลังการออกกฎหมายที่ให้แจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อ ก็เพื่อต้องการให้ผู้นำเข้าถอนตัวจากตลาดไทย...คุณจะสามารถทำให้สถานทูตในกรุงเทพฯ ทราบถึงเรื่องนี้ได้หรือไม่ เพื่อให้ทางสถานทูตขอให้มีการปรึกษากับฝ่ายไทยก่อนที่จะมีการออกประกาศ” (Foreman D., 1995) (ภาคผนวก ค)

ที่น่าสนใจคือ ท่าทีของโรงงานยาสูบไทยที่สนับสนุนการเปิดเผยส่วนประกอบเป็นรายยี่ห้อ โดยไม่มีการคัดค้านใดๆ และไม่มีคำอธิบายจากผู้บริหารโรงงานยาสูบ เป็นไปได้ว่า ลึกลงไปแล้วโรงงานยาสูบ อาจเข้าใจว่า หากกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตบุหรี่ต้องเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อจริง บริษัทบุหรี่ต่างประเทศอาจจะถอนสินค้าออกจากประเทศไทย ซึ่งจะทำให้โรงงานยาสูบหมดคู่แข่งในตลาดไทย

ในปี พ.ศ.2539 ช่วงที่นายมนตรี พงษ์พานิช เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ก็ได้ลงนามในกฎกระทรวงสาธารณสุข เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2540 กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าบุหรี่ต้องแจ้งรายการส่วนประกอบที่ใช้ในการผลิตยาสูบ

เป็นรายยี่ห้อม ให้แก่กระทรวงสาธารณสุข โดยใช้เวลา 180 วันที่จะให้บริษัทบุหรี่ดำเนินการ (กฎกระทรวงสาธารณสุข, 2540)(ภาคผนวก ง)

เอกสารภายในของนายมาร์ติน ริโอแดน บริษัท BAT ลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2541 ระบุว่า แนวนุ่ม คือ บริษัทบุหรี่ต้องเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ เป็นรายยี่ห้อม หลังจากทีกระทรวงสาธารณสุขยืนยันที่จะไม่ยอมถอยในเรื่องนี้ รัฐมนตรีสาธารณสุขมาจากพรรคร่วมรัฐบาลขนาดเล็ก คือ พรรค SAP และคงจะจำกันได้ว่า หัวหน้าพรรค นายมนตรี ลงนามในกฎกระทรวงนี้เมื่อเมษายนที่แล้ว ท่ามกลางข้อกล่าวหาและข่าวลือว่า เขาเรียกเงินห้าล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา” (Smith, 1998) (ภาคผนวก จ)

เหตุการณ์ต่อๆ มา กลายเป็นว่า ศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ และ น.พ.สุภกร บัวสาย แกนนำหลักในตลอดเส้นทางการร่างและผลักดันกฎกระทรวงมาตรา 11 เกี่ยวกับการแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่มีส่วนรับรู้กับกระบวนการที่บริษัทผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าบุหรี่ แจ้งรายการต่อกระทรวงสาธารณสุขอีก โดยไม่มีคำอธิบาย และทำให้ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

จนกระทั่งกลุ่มรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ของไทยมารู้ว่า บริษัทบุหรี่ข้ามชาติสหรัฐอเมริกา ได้มีการวิ่งเต้นกับรัฐบาลไทยจนตกลงกันได้ว่า แม้บริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะต้องแจ้งรายการส่วนประกอบในการผลิตบุหรี่แต่ละยี่ห้อม ให้กับกระทรวงสาธารณสุข แต่กระทรวงสาธารณสุขจะต้องเก็บเป็นความลับสุดยอด เป็นความลับถึงขนาดที่ว่าไม่มีใครรู้ว่า เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขคนไหน ได้มีโอกาสเห็นข้อมูลที่บริษัทบุหรี่แจ้งต่อกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่ เรื่องนี้ปรากฏในเอกสารของบริษัทบุหรื่อดังนี้ (<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categories=31>)

“อ้างถึง : ข้อตกลงที่เป็นความลับในประเทศไทยฉบับร่าง
ได้แนบข้อตกลงที่เป็นความลับในประเทศไทยฉบับร่างมาด้วย
โปรดแสดงความคิดเห็นภายใน วันที่ 24 ตุลาคม 1997 (พ.ศ.
2540)”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากบทความที่ปรากฏบนแผ่นปิดของเอกสารลับที่
จำหน่ายไว้ว่า “สำคัญมาก และลับเฉพาะ: การพูดคุยระหว่างทนายและลูกความ”
โดยที่เอกสารดังกล่าวได้กล่าวถึงขอบเขตของการนำเสนอส่วนประกอบของ
ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ที่บริษัทยาสูบต้องการให้ทางรัฐบาลไทยเก็บเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ
ไม่ให้นำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้จริงๆ บางคนอาจจะเกิดความ
สงสัย และต่อด้วยคำถามที่ว่า ตกลงอุตสาหกรรมบุหรี่ยกกฎบังคับรัฐบาลไทย หรือ
รัฐบาลเป็นผู้ออกกฎบังคับอุตสาหกรรมบุหรี่ยกกันแน่

เอกสารภายในของบริษัทบุหรี่อีกชิ้นหนึ่ง ตอกย้ำถึงจุดยืนของบริษัทบุหรี่ยุ
ต้องการรับมือกับกฎหมายเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ ที่ประเทศต่างๆ พยายาม
ผลักดัน (<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categories=29>)

“ในขอบเขตของอำนาจศาล ไม่ว่าที่ใดก็ตามที่กฎหมายมี
ศักยภาพเพียงพอ ที่จะทำให้เกิดความเสี่ยงต่อข้อมูลลับเกี่ยวกับ
สินค้าของเรา เราก็จะหาทางเจรจาต่อรองให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
(เช่นที่มลรัฐเท็กซัส) หรือหาวิธีการที่ปลอดภัยและเหมาะสม (เช่น
ในประเทศไทย) หรือทักท้วงความถูกต้องของกฎหมายนั้นในชั้น
ศาล (เช่นในมลรัฐแมสซาชูเซต)”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากเอกสารลับสุดยอดของบริษัท ฟิลลิป มอริส
จำกัด ระบุวันที่ 5 พฤษภาคม ปี ค.ศ.1999 (พ.ศ.2542) ซึ่งสรุปเกี่ยวกับแผนของ
บริษัทในการต่อต้านการเรียกร้องให้มีการเปิดเผยส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

เอกสารภายในของฝ่ายกฎหมายบริษัทฟิลลิป มอริส โดยนายมาร์ค พี พริตแมน ปี พ.ศ.2542 สรุปการต่อสู้ของบริษัทต่อกรณีการคัดค้านการออกกฎหมายแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยไว้ดังนี้ (Phillip Morris Worldwide Regulatory Affairs, 1999)

พ.ศ.2535	เริ่มมีความพยายามออกกฎหมายที่จะให้ผู้ผลิตบุหรี่ยี่ห้อแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อ
พ.ศ.2535 – 2540	การเจรจาต่อรองให้มีการแจ้งรายการส่วนประกอบโดยวิธีอื่น (ที่ไม่ใช่เป็นรายยี่ห้อ)
พ.ศ.2540	13 สิงหาคม กฎกระทรวงได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา
พ.ศ.2541	มีนาคม กฎกระทรวงมีผลบังคับใช้

- การเสนอร่างกฎหมายแจ้งส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อของประเทศไทยเป็นการริเริ่มครั้งแรกในโลก ก่อนกรณีของรัฐแมสซาชูเซต และบริติชโคลัมเบีย ในแคนาดา
- ความพยายามของเราในการป้องกันไม่ให้กฎหมายนี้ออกมาได้ ระหว่าง พ.ศ.2535 - 2540 ฝ่ายกิจกรรมองค์กรและฝ่ายประสานงานรัฐบาลที่วอชิงตัน ได้มีการติดต่อกันนับครั้งไม่ถ้วนกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย และผู้แทนของประเทศอื่นๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเพื่อเจรจาทางเลือกในการแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์เป็นรายยี่ห้อที่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายธุรกิจและรัฐบาลไทย
- สุดท้าย กฎกระทรวงเกี่ยวกับการแจ้งรายการส่วนประกอบ ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2540 และเรามีเวลา 180 วัน ที่จะทุ่มเทพลังของเราไปที่ขั้นตอนการปฏิบัติตามกฎหมาย

- ในการทำงานที่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงของไทย เราต้องชี้แจงน้ำหนักและค่านึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับที่อื่นๆ ในโลก โดยเฉพาะในการรักษาความลับทางการค้าของเรา และการฟ้องร้องที่อาจเกิดขึ้นที่อื่น เช่น กฎหมายเปิดเผย ส่วนประกอบที่กำลังจะออกในประเทศนิวซีแลนด์ และชิลี และต้องระวังการกระทำที่ส่งผลเสียต่อรูปคดีที่กำลังมีการฟ้องร้องที่รัฐแมสซาชูเซต
- เพื่อที่จะให้บรรลู่วัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว ฝ่ายกฎหมายของเราได้รวบรวมทีมงาน จากหลากหลายฝ่าย ประกอบด้วย ไพทิวรี ดอน ทอม และตัวผมเอง โรเจอร์ วิคเคน ที่นิวยอร์ก ดิค คอกซ์ และอลัน คอนเฟอร์ ที่ ริชมอนด์ สหรัฐอเมริกา เพื่อดูแลเรื่องนี้
- ขณะเดียวกัน เราได้ติดต่ออย่างใกล้ชิดกับบริษัทธุรกิจยาสูบอื่นๆ ในประเทศไทย
- ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่นำไปสู่ความสำเร็จของเรา คือ การประสานงานกับฝ่ายที่ออกกฎระเบียบตั้งแต่ต้น เราพุ่งเป้าไปที่การสร้างความสัมพันธ์กับกระทรวงสาธารณสุข จากการติดต่ออย่างสม่ำเสมอทำให้เรารู้แผนการและรายละเอียดการออกกฎกระทรวง
- เพื่อความปลอดภัยในการรักษาความลับของเรา สินค้าที่จะส่งไปขายในประเทศไทยทั้งหมดได้ย้ายไปผลิตที่ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย
- เราพบกับเจ้าหน้าที่สถานทูตในกรุงเทพฯ สม่ำเสมอ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของเราติดต่อกับสำนักผู้แทนการค้าอชิงตันและคู่แข่งของเราในยุโรปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการค้าของอียู
- จากผลของมาตรการทั้งหมดที่กล่าวแล้ว รัฐบาลไทยมีหนังสือรับรองอย่างเป็นทางการภายใน ต่อผู้แทนการค้าของสหรัฐอเมริกาและอียู ในอันที่จะรักษาความลับรายการส่วนประกอบที่บริษัทบุหรี่แจ๊จแก๊รรัฐบาลไทย
- หนังสือรับรองระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล สร้างความมั่นใจได้ระดับหนึ่งว่า ข้อมูลของเราจะถูกรักษาเป็นความลับ แม้ว่าเราจะต้องแจ้งต่อรัฐบาลไทย

- โดยสรุป ประสิทธิภาพของเราเทียบกับประเทศไทย แสดงให้เห็นว่ากรณีการเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ สร้างปัญหาให้กับบริษัทของเรามากมายเพียงไร ทั้งด้านค่าใช้จ่าย เวลา และอิสระในการประกอบธุรกิจ
- นอกจากนี้ปัญหาความลับทางการค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเปิดเผยส่วนประกอบ เป็นรายยี่ห้อ หากมีการแพร่ระบาดของกฎระเบียบแบบเดียวกันไปทั่วโลก จะเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจในวันของเรา

จนถึง พ.ศ.2550 กฎกระทรวงเกี่ยวกับการแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ ก็มีวิธีการปฏิบัติคือ บริษัทผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ แจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป็นรายยี่ห้อ แต่เมื่อกระทรวงสาธารณสุขได้เก็บเข้าตู้เซฟเป็นความลับ โดยไม่มีการนำรายการที่รับแจ้งมาใช้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ตามเจตนารมณ์ ที่มีการริเริ่มการร่างกฎหมายมาตรานี้ อันเป็นผลมาจากการแทรกแซงกระบวนการพิจารณาตรากฎหมายโดยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ต่อทั้งระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจนถึงระดับผู้บริหารสูงสุดของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ระดับรัฐบาลถึงรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

4. การสนับสนุนนักวิชาการไทยทำวิจัย เพื่อสร้างความสับสนประเด็นควันบูหรี่มือสอง

ในบรรดามาตรการควบคุมยาสูบที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติไม่ต้องการที่จะให้เกิดขึ้น กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ เป็นมาตรการหนึ่งที่บริษัทบุหรี่ให้ความสำคัญที่สุด งานวิจัยพบว่า การห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่ต่างๆ แม้วัตถุประสงค์หลักคือ การคุ้มครองสิทธิและสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ แต่ผลจากการมีกฎระเบียบหรือกฎหมายนี้ จะทำให้พฤติกรรมของคนสูบบุหรี่เปลี่ยนไป คือ ทำให้ผู้สูบบุหรี่น้อยลง ผู้สูบบุหรี่จำนวนหนึ่งเลิกสูบ เนื่องจากสูบบุหรี่ได้ลำบากมากขึ้น และไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

ที่สำคัญ การห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะเป็นการส่งสัญญาณว่า การสูบบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ที่ได้รับควันบุหรี่มือสอง และกฎหมายต้องคุ้มครองสิทธิของคนที่ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ ซึ่งจะเป็นการตอกย้ำค่านิยมด้านลบของการสูบบุหรี่ ซึ่งค่านิยมจะเป็นตัวกำกับพฤติกรรมของคน งานวิจัยยังพบว่ากฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ยังทำให้อัตราการเสพติดบุหรี่ของเยาวชนลดลงด้วย

ในสหรัฐอเมริกา ท้องถิ่นและรัฐต่างๆ เริ่มออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ หลังจากทีนายแพทย์ใหญ่สหรัฐอเมริกาประกาศว่า บุหรี่ทำให้เกิดโรคต่างๆ ประเทศไทยเอง กรุงเทพมหานครออกข้อบังคับห้ามสูบบุหรี่ในโรงพยาบาลนรและรถประจำทาง เมื่อ พ.ศ.2519

วัตถุประสงค์ของการออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะในระยะนั้น เหตุผลหลักอยู่ที่ควันบุหรี่ก่อความรำคาญแก่ผู้ไม่สูบ มีเหตุผลทางสุขภาพเป็นส่วนเสริมที่ว่า ควันบุหรี่ทำให้ระคายเคืองตาและทางเดินหายใจ ในช่วงนั้นยังไม่มีรายงานการวิจัยถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่ร้ายแรงจากการได้รับควันบุหรี่มือสอง

ควันบุหรี่มือสอง หรือ ควันบุหรี่ในบรรยากาศ กลายเป็นประเด็นสำคัญในปี พ.ศ.2529 เมื่อรายงานประจำปีของนายแพทย์ใหญ่กระทรวงสาธารณสุขสหรัฐอเมริกาสรุปว่า “การได้รับควันบุหรี่มือสองในผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ เป็นสาเหตุของโรคมะเร็งปอดและโรคอื่นๆ” รายงานนี้ทำให้ท้องถิ่นต่างๆ เร่งผลักดันกฎระเบียบการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะเพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

เอกสารภายในของบริษัทบุหรีที่ขึ้นหนึ่งระบุว่า (Hammond and Rowell, 2001 : 22-23)

“แม้ว่าอุตสาหกรรมบุหรีต้องเผชิญกับมาตรการจำกัดการสูบบุหรีที่แบ่งกว้างๆ เป็นสามประเภทก็ตาม แต่ก็ประสบความสำเร็จที่เดียวในการปกป้องตนเองจากผลกระทบของมาตรการเหล่านั้น”

มาตรการแรก คือ การออกกฎหมาย ในระยะสิบกว่าปีมานี้ เราต้องรับมือกับร่างกฎหมายว่าด้วยการสูบบุหรีในที่สาธารณะมากกว่าหนึ่งพันฉบับ และสามารถคว้าร่างกฎหมายเหล่านั้นไปได้มากกว่าร้อยละ 90 ร่างกฎหมายที่เราคว้าไปนั้นโดยทั่วไปจะถูกเสนอเข้าสภาในปีถัดไป โดยมักจะมีการยกร่างใหม่เพื่อตอบสนองข้อคัดค้านของผู้บัญญัติกฎหมาย...สถาบันยาสูบทั้งโดยนโยบายและการปฏิบัติมีหน้าที่คัดค้านการออกกฎหมายลักษณะนี้อย่างแข็งขัน

มาตรการที่สอง คือการฟ้องร้องบริษัทบุหรี เมื่อเปรียบเทียบกับการออกกฎหมายแล้ว การฟ้องร้องบริษัทบุหรียังไม่เกิดขึ้นมากนัก...

มาตรการที่สาม คือ การจำกัดการสูบบุหรีโดยหน่วยงานต่าง ๆ ตามความสมัครใจ

หลักฐานข้างต้นนี้ไม่ได้หมายความว่า อุตสาหกรรมบุหรีตั้งหน้าตั้งตาที่จะคัดค้านมาตรการจำกัดการสูบบุหรีทุกประเภท

“เน้นเรื่องการประนีประนอมในประเด็นที่เราไม่ได้ต้องสูญเสียอะไร เช่น เราจะยอมรับร่างกฎหมายกำหนดนโยบายห้ามสูบบุหรีภายในลิฟต์โดยสาร หากจำเป็นต้องผ่านกฎหมายสักอย่างเพื่อจำกัดการสูบบุหรี” (ฟิลลิป มอริส ปี พ.ศ.2530)

นอกจากภายในสหรัฐอเมริกาเองแล้ว บริษัทบุหรีข้ามชาติได้ร่วมกันวางยุทธศาสตร์ เพื่อรับมือกับกระแสห้ามสูบบุหรีในที่สาธารณะที่จะเกิดขึ้นทั่วโลก โดยสนับสนุนให้มีการตั้งศูนย์วิจัย Center For Indoor Air Research (CIAR) และ

Association on Research of Indoor Air (ARIA) ในปี พ.ศ.2531 และ ETS Consultants program (ETS : Environmental Tobacco Smoke , Second Hand Smoke : ควันบุหรี่ปในบรรยากาศ ควันบุหรี่ปมือสอง) (Assunta et al . ,2003)

วัตถุประสงค์ของโครงการที่ปรึกษาควันบุหรี่ปในบรรยากาศเพื่อพัฒนาเครือข่ายนักวิทยาศาสตร์อิสระนานาชาติ ซึ่งสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างน่าเชื่อถือต่อสาธารณะถึงการอ้างอิงที่คลาดเคลื่อนของผลกระทบของควันบุหรี่ปในบรรยากาศที่มีต่อสุขภาพ วัตถุประสงค์หลักคือ ให้นำปัญหาควันบุหรี่ปในบรรยากาศขึ้นมาเปรียบเทียบว่ามีปัญหาสาธารณสุขที่เร่งด่วนอีกมากมายที่แต่ละประเทศต้องให้ความสนใจ ก่อนที่จะมาสนใจปัญหาคคุณภาพอากาศภายในอาคาร รวมถึงควันบุหรี่ปในบรรยากาศ ฐุรกิจบุหรี่ปข้ามชาติตระหนักดีว่า บริษัทบุหรี่ปไม่ความน่าเชื่อถือในการโต้แย้งจุดยืนของบริษัทต่อควันบุหรี่ปในบรรยากาศ ฐุรกิจบุหรี่ปจึงต้องเสาะหานักวิทยาศาสตร์อิสระ มาพูดในสิ่งที่บริษัทบุหรี่ปจะพูด ถ้านักวิทยาศาสตร์อิสระสนับสนุนท่าทีของบริษัทบุหรี่ปจะทำให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น ไม่เฉพาะต่อสาธารณะ และต่อสื่อมวลชน แต่จะมีผลต่อนักการเมืองและผู้กำหนดนโยบายด้วย

อีกสาเหตุหนึ่งที่ต้องใช้นักวิชาการอิสระในแต่ละประเทศก็เพราะ เขาเหล่านี้จะเข้าถึงฝ่ายการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่นักวิชาการนานาชาติไม่มีทางทำได้

วิธีการได้มาซึ่งนักวิชาการที่จะเข้าร่วมโครงการจะทำอย่างรอบคอบ โดยเบื้องต้นจะทบทวนว่าอินดีที่จะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ เมื่อนักวิชาการแสดงว่าสนใจ บริษัทก็จะเสนอรายละเอียด รวมทั้งเงื่อนไขในความร่วมมือ บริษัทจะมอบชุดเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ให้นักวิชาการศึกษาและรายงานกลับมา หากสนใจว่าจะร่วมโครงการจึงจะมีการดำเนินการต่อไป

ภายในเวลา 5 ปี เครือข่ายนักวิทยาศาสตร์เพื่อการนี้ถูกสร้างขึ้นในอเมริกา พ.ศ.2530 ยุโรป พ.ศ.2531 เอเชีย พ.ศ.2532 และลาตินอเมริกา พ.ศ.2534 โดยสำนักงานกฎหมาย Covington and Burling ในวอชิงตัน ที่มีนายจอห์น รัฟฟ์ เป็นผู้ประสานงานหลัก

การดำเนินงานผ่านสำนักงานทนายความจะทำให้ดูเหมือนว่า เครือข่ายนักวิทยาศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับบริษัทบุหรี่

โครงการที่ปรึกษาควันทูหรีในบรรยากาศในส่วนของเอเชียจะเน้นแหล่งสารก่อมลพิษอื่นๆ เพื่อเบี่ยงเบนความสำคัญของควันทูหรีในบรรยากาศ โดยเน้นถึงสภาพอากาศที่ร้อนและชื้น วัฒนธรรมที่มีการจุดธูปภายในอาคารและการเลี้ยงสัตว์ปีกในบ้าน พฤติกรรมการกินอาหารที่ชอบรสจัด และอาหารปิ้งย่าง บนเตาถ่าน

ประเด็นหนึ่งที่ได้รับการเน้นคือ มลพิษในอากาศภายนอกอาคารในประเทศต่างๆ ในเอเชียที่อยู่ในสภาพเลวร้ายกว่าในประเทศตะวันตกมาก มลพิษภายนอกอาคารที่มากมายจะถ่ายเทเข้ามาภายในอาคาร เนื่องจากไม่มีระบบกักกรองอากาศที่มีประสิทธิภาพ ทำให้อากาศภายในอาคารถูกปะปนด้วยมลพิษจากภายนอกอาคาร ทำให้ควันทูหรีภายในอาคารไม่ใช่แหล่งมลพิษที่สำคัญดังเช่นในประเทศตะวันตก การใช้ข้อมูลวิจัยเรื่องผลกระทบของควันทูหรีในบรรยากาศต่อสุขภาพ จึงไม่สามารถที่จะนำมาใช้กับประเทศในเอเชียได้ จึงควรมีการทำการวิจัยในเอเชียเองถึงปัญหาของควันทูหรีในบรรยากาศต่อสุขภาพ

นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง ทางด้านพิษวิทยาและอาชีวอนามัยของประเทศต่างๆ ในเอเชีย ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของโครงการควันทูหรีในบรรยากาศเอเชีย คือ ดร. ร็อบเรนต์ และ ดร. โซเมรา จากฟิลิปปินส์ ดร. เสี่ยว ดร. ลินดา คู และ ดร. เบคอน –โซน จากฮ่องกง ดร. คิม และ ดร. โรห์ จากเกาหลี ดร. ฮีและดร. มาลินี วงศ์พานิช (Dr. Malinee Wongphanich) จาก คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ดร. เฟงเซินยี จากประเทศจีน และ ดร. กริชนา แรมพาล และดร. เฮง เฮง ลิม จาก มาเลเซีย

เอกสารภายในของบริษัทฟิลลิป มอริส ได้ระบุถึง กรณีของ ดร.มาลินี วงศ์พานิช ไว้ว่า

“มาลินี วงศ์พานิช ได้เริ่มดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการของสมาคมกลุ่มอาชีพทางด้านสุขภาพของอาเซียน (Asian Association Of Occupational Health - AAOH) เมื่อเดือนพฤศจิกายนปีที่แล้ว (ปี ค.ศ.1988 หรือ พ.ศ.2531) ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งสมัยละสามปี ในช่วงที่หมดวาระนั้น เธอได้เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมในระดับภูมิภาค (ซึ่งจัดทุกสามปี) และได้ขอให้ นายจอร์จ เลสลีย์ (นักวิทยาศาสตร์ในอุตสาหกรรมยาสูบ) พูดอภิปรายในหัวข้อเรื่องมลภาวะของอากาศภายในอาคาร ...มาลินี วงศ์พานิช เป็นบุคคลสำคัญที่เราควรติดต่อเพื่อเพิ่มความสัมพันธ์เนื่องจากตำแหน่งของเธออยู่ในระดับภูมิภาค และเธอมีเพื่อนในเครือข่ายมากมาย ซึ่งอยู่ในกลุ่มของนักวิทยาศาสตร์ชาวเอเชีย การมีส่วนร่วมช่วยเหลือเธอ อาจทำให้สัมพันธภาพที่มีกับสมาคมนี้มั่นคงและดำเนินต่อไปได้ด้วยดี”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารบริษัทบุหรี่เลขที่

2500048666/8673

<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categories=30>

เอกสารนี้ได้ระบุชัดเจนว่า ในความร่วมมือกับนักวิทยาศาสตร์ของประเทศต่างๆ นั้น บริษัทจะ “ควบคุม” ทิศทางการวิจัย รวมทั้งรายงานการวิจัย ดังปรากฏในเอกสารของนายเดวิด บิลลิงส์ มีถึงนายจอห์น รัฟฟ์ ลงวันที่ 10 เมษายน พ.ศ.2532 (Billing D. 1989) (ภาคผนวก ฉ)

“ที่เกาหลี เราได้ติดต่อกับ ดร. คิม ผู้เชี่ยวชาญมลพิษในอาคาร เรามอบเอกสารเกี่ยวกับควันทนุหรีมือสองให้เขาศึกษา เขาควรจะเน้นลักษณะพิเศษ ของสิ่งแวดล้อมภายในบ้านของแต่ละประเทศในเรื่องที่สัมพันธ์กับควันทนุหรีมือสอง (เช่นในเกาหลี ที่มีอนุภาคเรดอน และก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ จากการใช้เครื่องทำความร้อนใต้พื้นบ้าน) และที่ปรึกษาแต่ละคน ควรเสนอหัวข้อวิจัยที่ควรจะทำต่อไป...ดร.มาลินี และผู้ช่วยจะเข้าร่วมประชุมด้วยความสำเร็จของการประชุมจะขึ้นอยู่กับการวางแผนล่วงหน้าและความมีอิสระที่จะกำหนดให้มีได้แน่นอน เราไม่ต้องการให้เกิดเหตุการณ์แปลกใจในที่ประชุม โดยเราจะต้องตรวจทานข้อสรุปของที่ปรึกษาทุกคนล่วงหน้า แต่เราก็ไม่ต้องการที่จะควบคุม การประชุมเข้มงวดเกินไปจนไม่ให้ออกาสที่ปรึกษาในการแสดงความคิดเห็นบ้าง”

“บริษัท ฟิลลิป มอริส จำกัด คาดหวังที่จะให้กลุ่มนักวิทยาศาสตร์ทำงานในขอบเขตที่นักวิทยาศาสตร์ของทางบริษัทเป็นผู้พิจารณาว่างานวิจัยควรจะไปในทิศทางใด และที่เห็นได้ชัดคือการพิจารณาดังกล่าวก็จะต้องผ่าน การกลั่นกรองจากทนายของเราเพื่อลดประเด็นที่มีความอ่อนไหว”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากเอกสารของบริษัท ฟิลลิป มอริส จำกัด ที่เกี่ยวกับโครงการเสื้อคลุมสีขาวหรือ White Coat project (<http://www.ysmoking.com/home/th/documents.php?categories=30>)

ส่วนหนึ่งของรายงานการประชุม “คุณภาพอากาศภายในอาคารในเอเชีย พ.ศ. 2534” ที่เผยแพร่ในปี พ.ศ.2536 โดยโฮลคัม และเพเดลตี “The Impact of Ventilation on Indoor Air Quality” (Holcomb D. and Pedelty J.F. ,1993)

เนื้อความตอนหนึ่งปรากฏดังนี้

“ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพอากาศภายในอาคารมีหลากหลาย อย่างไรก็ตาม การทำให้คุณภาพอากาศภายในอาคารดีขึ้น มี 2 วิธี คือ การทำให้การระบายอากาศดีขึ้น และอีกวิธี คือ การควบคุมแหล่งต้นตอของมลพิษ แต่เนื่องจากมลพิษในอากาศในที่ทำงานมีต้นตอจากหลายแหล่ง การควบคุมแหล่งต้นตอของมลพิษ จึงน่าที่จะส่งผลต่อการที่จะทำให้คุณภาพอากาศดีขึ้นได้น้อย ตัวอย่างเช่น การควบคุมกรณีควันบุหรี่ในบรรยากาศ”

นายโรเจอร์ วอลด์ นักวิทยาศาสตร์อาวุโส ด้านพิษวิทยา สังกัดฟิลลิป มอริส ยุโรป ในปี พ.ศ. 2535 ทบทวนงานวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ของเครือขาย รวมทั้งของ ลินดา คู จากฮ่องกง สรุปว่า (Assunta M.et al., 2003)

“ในภาพรวมสำหรับประเทศจีน พันธุกรรม อาหาร และแหล่งควันพิษอื่นๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดมะเร็งปอด และเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ควันบุหรี่ในบรรยากาศมีผลน้อย หรือไม่มีผลต่อการเกิดมะเร็งปอด”

รายงานการวิจัยของลินดา คู ฎกบรัชท์อาร์ เจ เรโนลด์ นำไปขยายผลใน เซาท์ ไชนา มอร์นิง โพสต์ ดังนี้ “นักวิจัยชาวฮ่องกง (ลินดา คู) ระบุว่า อาหารที่คนจีนรับประทานเป็นสาเหตุหลักของมะเร็งปอด ไม่ใช่ควันบุหรี่ที่สูบ นักวิจัยระบุว่า อาหารจีนใช้สารกันบูด เนื้อสัตว์ที่ไขมันมาก พริกแดง ซึ่งมีไนโตรซามีนสูง เป็นสาเหตุหลักของมะเร็งปอด”

นายจอห์น รัพพ์ เจ้าหน้าที่ของฟิลลิป มอริส เอเซีย อิงค์ มีจดหมายลงวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2536 ถึงนักวิทยาศาสตร์ ประเทศต่างๆ ในเอเชีย (Rupp JP., 1993) (ภาคผนวก ซ)

“รายงานการประชุม Indoor Air Quality in Asia ได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในประเทศต่างๆ ในเอเชีย ในปี พ.ศ.2536 เนื่องจากว่า รายงานดังกล่าวให้ภาพรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพอากาศภายในอาคารที่ถ่วงน้ำหนักกับข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ของควันบุหรี่มือสอง...เราแนะนำว่าที่ปรึกษาหลายคนของเรา ควรจะเสนอผลงานวิชาการในการประชุมที่ปักกิ่ง... เพื่อเน้นถึงอาชีวอนามัยของแต่ละประเทศว่าเป็นปัญหาที่สำคัญกว่าควันบุหรี่มือสอง”

นอกจากความร่วมมือกับนักวิชาการในแต่ละประเทศเพื่อทำงานวิจัยและเป็นกระบอกเสียงแทนบริษัทบุหรี่ในการสร้างความสับสนต่อประเด็นควันบุหรี่มือสองแล้ว บริษัทบุหรี่ข้ามชาติยังมีโครงการส่งนักวิชาการที่มีชื่อเสียงให้เดินทางไปยังประเทศต่างๆ ทำการบรรยาย เพื่อลดความสำคัญของควันบุหรี่มือสอง ดังปรากฏในเอกสารของบริษัทบุหรี่ ดังนี้

“ศาสตราจารย์ เพอร์รี่ และเลสลี่ได้เข้าร่วมประชุมและบรรยาย ที่มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยมีผู้ฟังที่เป็นแพทย์นักวิชาการ และข้าราชการ เป็นจำนวนมากกว่า 250 คน ระหว่างการประชุมและการบรรยาย มีโอกาสอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณภาพของอากาศภายในอาคาร รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับควันบุหรี่มือสองหลังจากการบรรยายมีการอภิปรายถึงประเด็นต่างๆ อย่างเอาใจจริงเอาใจงโดยไม่มีการทักท้วงหรือคัดค้าน จากหลักฐานที่น่าเสนอเกี่ยวกับควันบุหรี่มือสอง ศาสตราจารย์ทั้งสองท่าน ได้แจกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวระหว่างการประชุมและในการประชุมเฉพาะกลุ่มกับนักวิทยาศาสตร์และข้าราชการ อีกทั้งศาสตราจารย์เพอร์รี่ ยังได้พบปะกับนักวิทยาศาสตร์จากสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology : AIT) อีกด้วย”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารบริษัทบุหรี่เลขที่ 2048771031 ที่ปรึกษาของทางอุตสาหกรรมยาสูบ ได้เข้ามาเสนอผลงานในประเทศไทย เมื่อปี ค.ศ.1993 (พ.ศ. 2536) เพื่อให้จะให้ความรู้แก่ทางผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพและข้าราชการว่าเรื่องของควันบุหรี่มือสองไม่ใช่เรื่องที่มีความสำคัญแต่อย่างใด

(<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categories=30>)

ผู้นิพนธ์เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเชิญเข้าฟังการบรรยายที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เชื่อว่าฝ่ายจัดการประชุมไม่ทราบว่ วิทยากรที่มาบรรยายนั้นได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากบริษัทบุหรี่ แต่ระหว่างการประชุม ผู้นิพนธ์ก็สงสัยและเชื่อว่า คณะผู้บรรยายมีความไม่ชอบมาพากล เพราะบรรยายเน้นถึงความสำคัญของปัญหามลพิษในอาคารที่เกิดจากแหล่งอื่นๆ ในประเทศเอเชีย เช่น การหุงต้ม เครื่องทำความร้อน และจากมลพิษภายนอกอาคาร แต่พยายามลดความสำคัญของอันตรายจากควันบุหรี่มือสอง ซึ่งขัดแย้งกับรายงานของสถาบันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม หน่วยงานอิสระของสหรัฐอเมริกา ที่ระบุว่า ควันบุหรี่ในบรรยากาศ ประกอบด้วยสารก่อมะเร็งนับสิบ

ชนิด เป็นมลพิษภายในอาคารที่สำคัญที่สุด เป็นแหล่งของสารก่อมะเร็งที่ร้ายแรงที่สุดของมนุษย์

ขบวนการสร้างความสับสนกรณีอันตรายของควันบุหรี่ในบรรยากาศ โดยบริษัทฟิลลิป มอริส ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่องในขณะนี้ โดยผู้ประสานงานหลัก คือ นายโรเจอร์ วอลด์

ดร.โรเจอร์ วอลด์ ช่วงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพิษวิทยา ประจำอยู่ที่องค์กรที่ชื่อ Contract Research Center (CRC) ที่เบลเยียม ที่เป็นเครือข่ายของบริษัทฟิลลิป มอริส มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับนายแพททริก เรย์คาร์ด ที่อยู่ที่บริษัทฟิลลิป มอริส นิวเจอร์ค และนายไพฑูรย์ วิโรจน์โกคา บริษัทฟิลลิป มอริส ประเทศไทย

ในระยะหลังโครงการที่ปรึกษาควันบุหรี่ในบรรยากาศในเอเชียลดความสำคัญลง จากการที่ประเทศต่างๆ ทอยออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะเพิ่มขึ้น ธุรกิจยาสูบข้ามชาติได้ปรับกลยุทธ์โดยการตั้งเครือข่ายใหม่ที่ชื่อ Asian Region Tobacco Industry Science Team (ARTIST) เพื่อ “แลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และความร่วมมือของโครงการต่างๆ ในภูมิภาค” รายงานของบริษัทฟิลลิป มอริส เอเชีย ฝ่ายกิจกรรมวิทยาศาสตร์ในปี พ.ศ.2539 บรรยายว่า “ปัญหาควันบุหรี่ในบรรยากาศยังไม่เป็นที่เข้าใจกันเต็มที่ในจิตใจของผู้กำหนดนโยบายของภูมิภาคนี้ และฝ่ายประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์องค์กรของบริษัทได้ริเริ่มโครงการเพื่อคงไว้ หรือสร้างการยอมรับค่านิยมการสูบบุหรี่ในสังคมเอเชีย” (*Phillip Morris: Worldwide Scientific Affairs Monthly Highlights* , 1999)

ทีมของ ARTIST นำโดย ดร.โรเจอร์ วอลด์ ได้เดินทางมาจัดประชุมสัมมนาที่กรุงเทพฯ ในประเด็น การวิจัยควันบุหรี่ในบรรยากาศ เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2542 โดยวัตถุประสงค์ของ ARTIST มี 3 ข้อ คือ

1. เพื่อสนับสนุนการวิจัยที่มีคุณภาพเกี่ยวกับยาสูบ ควันบุหรี่และการสูบบุหรี่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก
2. เพื่อสนับสนุนให้เกิดเทคโนโลยี ที่จะทำให้ผู้สูบบุหรี่และผู้ไม่สูบบุหรี่สามารถอยู่ในบรรยากาศเดียวกัน โดยไม่เกิดความขัดแย้ง
3. เพื่อศึกษา ปรีกษา และทบทวน การวิจัยที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคนี้

ARTIST ไม่มีวัตถุประสงค์ และจะไม่ดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้ไม่ว่าภายใต้สถานการณ์ใดๆ

1. แสดงความคิดเห็น (ไม่ว่าในที่สาธารณะ หรือที่ลับ) เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของการบริโภคยาสูบ
2. สนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และสุขภาพ
3. สนับสนุนทุนหรือทำวิจัยเกี่ยวกับการตลาด หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดใหม่

สมาชิกของ ARTIST ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2542 มีดังนี้

- Dr. Y.Akiyama (JT,Japan)
- Mr. S-C. Chan (Taiwan Tobacco & Wine Board, Taiwan)
- Ms. M. Chantrapomchait (Thailand Tobacco Monopoly, Thailand)
- Mr. T. Jia (China Tobacco Society, China)
- Dr. R. Lau (Phillip Morris Asia, Hong Kong)
- Dr. D-W. Lee (KGTRI, Korea)
- Dr. Y.Ohkawa (JT, Japan)
- Dr. S. B. Sears (RJR, USA)
- Dr. M. Sholichin (P. T. H. M. Sampoema, Indonesia)
- Dr. P. P. Singh (ITC, India)

- Dr. H. Sulaiman (RJR, Malaysia)
- Dr. K. Takada (Phillip Morris K.K., Japan)
- Dr. K. Walk (Phillip Morris U.S.A., USA)
- Mr. J. Xie (China National Tobacco Corporation, China)
- Dr. M. Zhang (Phillip Morris Asia, Hong Kong)

ในการเดินทางมาจัดประชุมที่กรุงเทพฯ ดร.โรเจอร์ วอล์คได้พบกับนายไพฑูรย์ วิโรจน์โกคา ผู้จัดการฟิลลิป มอริส ประเทศไทย เพื่อรับทราบถึงสถานการณ์ของประเทศไทย รวมทั้งนายไพฑูรย์ได้ปรึกษาถึงปัญหาทางเทคนิคที่จะทำให้อากาศในห้องสูบบุหรี่ ที่สนามบินดอนเมืองดีขึ้น

นอกจากกรณี ดร.มาลินี วงศ์พานิช ที่เป็นที่ปรึกษาด้านบุหรี่ในบรรยากาศเอเชียของบริษัทฟิลลิป มอริส แล้ว คงจะมีนักวิชาการคนอื่นๆ ในประเทศไทยที่ร่วมกิจกรรมวิชาการกับนักวิทยาศาสตร์ของฟิลลิป มอริส โดยที่อาจไม่รู้ถึงเล่ห์เพทุบายของบริษัทบุหรี่ ในการสนับสนุนงานวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการที่บริษัทบุหรี่ยุบยั้งให้ หรืออาจต้องการให้ได้ผลงานทางวิชาการ หรือเพื่อเหตุผลใดก็ตาม แต่นักวิชาการไทยต้องเข้าใจว่า ปัจจุบันวารสารทางวิชาการที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการระหว่างประเทศ จะไม่ตีพิมพ์ผลงานวิชาการที่ได้รับการสนับสนุนจากธุรกิจยาสูบ

อีกประเด็นหนึ่งคือ ในขบวนการฟ้องร้องบริษัทบุหรี่ยุบยั้งอย่างต่อเนื่องในสหรัฐอเมริกา และในประเทศอื่นๆ ทำให้เอกสารลับของบริษัทบุหรี่ยุบยั้งถูกเปิดเผยออกมาอย่างต่อเนื่อง ที่สุดแล้วสังคมไทยจะรู้ว่า นักวิชาการไทยคนไหนที่ตกเป็นเครื่องมือของบริษัทบุหรี่ยุบยั้งชาติในการขัดขวางนโยบายสาธารณะที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสุขภาพของคนไทย

สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

การสร้างควมสับสนกรณีควันบุหรี่มือสองและการขัดขวางการออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะในเอเชียยังคงมีต่อไป และดูเหมือนว่าในขณะที่ชัยชนะจะเป็นของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ โดยจะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ ในเอเชียที่บริษัทบุหรี่หมายตาและมีนักวิทยาศาสตร์เข้าร่วมโครงการที่ปรึกษาควันบุหรี่ในบรรยากาศในเอเชียมีเพียงประเทศไทย สิงคโปร์ และฮ่องกงที่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะที่ครอบคลุมพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่ ในประเทศที่เหลือ เช่น จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เกาหลี และอินโดนีเซีย กฎหมายยังอ่อนมาก คงไม่อาจปฏิเสธว่า ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการสร้างความสับสนและการวิ่งเต้นของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ

กรณีของประเทศไทยการที่สามารถผลักดันกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะผ่านสภาและมีการกำหนดพื้นที่ห้ามสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยบริษัทบุหรี่ข้ามชาติไม่ได้ออกมาแสดงจุดยืนคัดค้านอย่างเปิดเผยดังเช่นที่ทำกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก สาเหตุน่าจะมาจาก

- กระแสการต่อต้านบริษัทบุหรี่ข้ามชาติที่รุนแรง อันเป็นผลจากการที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติอาศัยอำนาจรัฐบาลสหรัฐอเมริกาในการบังคับให้ประเทศไทยเปิดให้มีการนำเข้าบุหรี่อย่างเสรี การต่อสู้ที่ยาวนานเป็นเวลากว่า 2 ปี (พ.ศ.2532 – 2533) สร้างความรู้สึกที่ไม่ดีของสังคมไทยต่อบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ทำให้นักวิชาการและฝ่ายการเมืองของไทยระมัดระวังในการที่จะให้ชื่อของตัวเองปรากฏว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ
- การรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้สังคมไทยรับรู้และยอมรับถึงอันตรายของควันบุหรี่มือสอง ผลการสำรวจพบว่ากว่าร้อยละ 90 ของประชากรรู้ว่าควันบุหรี่มือสองเป็นอันตรายต่อ

สุขภาพ ทำให้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะเป็นที่ยอมรับของ
ทั้งผู้ไม่สูบบุหรี่และแม้แต่ผู้สูบบุหรี่เอง

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะที่
ครอบคลุมพื้นที่สาธารณะเกือบทั้งหมดในขณะนี้ การบังคับใช้กฎหมายยังเป็นปัญหา
พอสมควร เนื่องจากขาดฝ่ายที่จะติดตามตรวจสอบให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย
รวมทั้งยังมีผู้สูบบุหรี่ส่วนหนึ่งที่ยังฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ที่สำคัญบริษัทบุหรี่ยังคงก่อกวนในการสร้างความสับสนประเด็นควันบุหรี่
มือสอง ดึงอีเมลที่ส่งถึงเว็บไซต์ของมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ในนามของชมรมนัก
สูบบุหรี่ (Smokefreezone.or.th) ดังนี้

*“Passive smoke/Second Hand Smoke/ETS เป็นสาเหตุ
ให้เกิดโรคมะเร็งปอด และโรคหัวใจจริงหรือ มีผลการศึกษาวิจัยที่
ยืนยันเรื่องนี้ได้แค่ไหนเพียงใด หากเป็นเรื่องจริงที่สามารถพิสูจน์
ได้ในทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข เหตุใดจึงยังมีผู้ที่
คัดค้านไม่เห็นด้วยกับฝ่ายที่นำเอาเหตุนี้มารณรงค์ให้ออก
กฎหมายห้ามการสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ดูความเห็นใน
<http://www.smokerclub.com/home.html>
<http://encyclopedia.smokersclub.com/212.html>”*
Passive smoke: ชมรมนักสูบบุหรี่ไทย (25 ธ.ค.2549 21:53:45)

โดยในเว็บไซต์ของบริษัทบุหรี่จะทำทนาย ชี้แนะให้ผู้สูบบุหรี่แสดงความไม่เห็น
ด้วย แนวทางการโต้เถียงการออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ซึ่งการ
เคลื่อนไหวนี้สำหรับประเทศที่เพิ่งจะริเริ่มควบคุมยาสูบ จะทำให้การผลักดันกฎหมาย
ควบคุมการสูบบุหรี่ในที่สาธารณะเป็นไปอย่างล่าช้า โดยเฉพาะหากฝ่ายการเมืองสมรู้
ร่วมคิดกับบริษัทบุหรี่ และสำหรับประเทศที่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะแล้ว ก็
จะทำให้การบังคับใช้เป็นไปด้วยความลำบาก เนื่องจากผู้สูบบุหรี่จำนวนหนึ่งจะเชื่อกัน

ยุงของบริษัทบุหรี่ ในขณะที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะขาดความกระตือรือร้นในการบังคับใช้กฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ เพราะสืบสวนว่าควันบุหรี่มีสองมียอันตรายจริงหรือไม่

หลายปีก่อน ข้าราชการกระทรวงสาธารณสุขรัฐบาลลาวปรึกษาผู้นิพนธ์ว่าทางกระทรวงสาธารณสุขลาวต้องการพิมพ์คำเตือนบนซองบุหรี่ว่า “การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอด” แต่ถูกบริษัทฟิลลิป มอริส ทักท้วง โดยบริษัทขอให้แสดงหลักฐานการวิจัยในลาวที่แสดงว่า การสูบบุหรี่ทำให้เกิดมะเร็งปอดในคนลาว

กลยุทธ์นี้เป็นกลยุทธ์ที่บริษัทบุหรี่ใช้กับประเทศต่างๆ ที่ผู้บริหารอาจจะรู้ไม่เท่าทัน หรือได้รับผลประโยชน์จากบริษัทบุหรี่ ทำให้ชะลอการออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมยาสูบ โดยขอให้รอหลักฐานการวิจัยหรือหลักฐานที่พิสูจน์ว่า กฎระเบียบที่จะออกนั้นมีความจำเป็นหรือจะมีผลจริงในประเทศของตน

กรณีของควันบุหรี่มือสองในอาคารก็เช่นกัน หากนักวิชาการของประเทศต่างๆ ร่วมมือกับบริษัทบุหรี่หรือตัวแทนของบริษัทบุหรี่ในการแสดงความลังเลต่อปัญหาควันบุหรี่ในบรรยากาศต่อสุขภาพ และทำวิจัยถึงปัญหาแหล่งมลพิษในอากาศ เพื่อกลบเกลื่อนความสำคัญของปัญหาควันบุหรี่ในบรรยากาศ เพื่อยกปัญหาความสำคัญของมลพิษในอากาศที่เกิดจากแหล่งอื่นๆ ทั้งภายนอกและภายในอาคาร ซึ่งบริษัทหรือนำไปขยายผลว่า ประเทศเหล่านี้มีปัญหามลพิษอื่นๆ มากมายจึงยังไม่ควรที่จะสนใจกับปัญหาการควบคุมควันบุหรี่ในบรรยากาศมากเกินไป

ซึ่งในความเป็นจริงมลพิษในอากาศนอกอาคารจากแหล่งอื่นๆ ก็มีผลกระทบต่อสุขภาพแม้จะรุนแรงน้อยกว่ามลพิษที่เกิดจากควันบุหรี่มือสอง และสมควรที่จะได้รับการแก้ไข แต่การแก้ไขมลพิษในอากาศภายนอกอาคารมีความซับซ้อนกว่าการแก้ไขปัญหาควันบุหรี่มือสองมาก ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานเครื่องยนต์ มาตรฐานควันจากท่อไอเสีย การควบคุมจำนวนยานพาหนะ ระบบจราจร ระบบการขนส่งมวลชน การ

จำกัดอายุการใช้งานของรถยนต์ การจำกัดมลพิษจากแหล่งอุตสาหกรรม ทำให้ความเป็นไปได้ในการควบคุมมลพิษในอากาศภายนอกอาคารในประเทศกำลังพัฒนาเป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลาอีกมาก

ในขณะที่การป้องกันอันตรายจากควันบุหรี่มือสอง (ซึ่งเป็นมลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมากกว่ามลพิษในอากาศจากแหล่งอื่นๆ) เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ง่ายกว่า โดยการจำกัดที่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะที่มีคนไม่สูบบุหรี่อยู่ด้วย

ดังนั้นสิ่งที่บริษัทบุหรี่ได้แย้งว่า ประเทศที่กำลังพัฒนาไม่ควรสนใจปัญหาควันบุหรี่มือสองในอาคาร ควรจะไปวิจัยและแก้ปัญหามลพิษในอากาศจากแหล่งอื่นๆ ก่อน จึงเป็นข้อเสนอแนะที่ขาดเหตุผลอย่างสิ้นเชิง เพราะหากประเทศกำลังพัฒนาเห็นด้วยกับข้อเสนอของบริษัทบุหรี่ นั้นย่อมหมายความว่า จะไม่มีการแก้ปัญหามลพิษควันบุหรี่มือสองและแหล่งอื่นๆ ด้วย ในขณะที่คนจะสูบบุหรี่มากขึ้นมากขึ้น

หากนักการเมืองหรือผู้กำหนดนโยบายสมัรู้ร่วมคิดกับบริษัทบุหรี่ด้วยแล้ว นโยบายสาธารณะในการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนของแต่ละประเทศก็ยากที่จะเกิด ซึ่งประเทศจำนวนมาก รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านเราอยู่ในข่ายนี้

5. การพาสื่อมวลชนไปทัวร์อเมริกา เพื่อให้เป็นกระบอกเสียงแทนธุรกิจยาสูบ

นอกจากการแทรกแซงวงการวิชาการในประเทศต่างๆ เพื่อสร้างความสับสนรวมทั้งให้เป็นกระบอกเสียงของบริษัทบุหรี่แล้ว บริษัทบุหรี่ยังหยิบยื่นผลประโยชน์ให้แก่สื่อมวลชน จากประเทศต่างๆ ในเอเชีย ด้วยการพาไปทัวร์โรงงานและสำนักงานของบริษัทในสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างแนวร่วมในการรับมือกับกระแสการรณรงค์ควบคุมการสูบบุหรี่ที่ทวีความรุนแรงขึ้น รวมทั้งการสร้างความสับสนกรณีควันบุหรี่ในบรรยากาศเพื่อหวังเหนี่ยวการผ่านร่างกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ

เอกสารที่เผยแพร่ของบริษัทภายในของบริษัฟลิป มอริส เอเซียอิงค์ ที่มีฐานอยู่ที่ฮ่องกง โดย คอลลิน ก๊อดดาร์ด ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์องค์กรบรรยายถึงการพาสื่อมวลชนไปดูงานของบริษัทที่สหรัฐอเมริกา (Goddard C., 1995) ไว้ดังนี้ (ภาคผนวก ซ)

“วัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง ก็เพื่อให้สื่อมวลชนท้องถิ่น ค้นเคยกกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดขึ้นหากมีการออกกฎหมายควบคุมยาสูบที่เข้มงวดเกินไป...

ประเด็นที่สอง เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานของเราต่อปัญหาควันบุหรี่มือสองในภูมิภาคนี้ ที่สำคัญที่ต้องเน้น คือ การพาสื่อมวลชนไปดูงานไม่ใช่กิจกรรมที่จบสิ้นหลังการเดินทาง แต่ควรเป็นส่วนหนึ่งของโครงการในภาพรวมที่ต่อเนื่อง...

ที่ฟิลิปปินส์ และฮ่องกง ได้มีการประกาศตั้งกลุ่ม “สิทธิของผู้สูบบุหรี่” โดยสรุปผมคิดว่า การพาสื่อมวลชนไปดูงาน ไม่เพียงแต่ทำให้มีการเสนอข่าวที่เห็นต่างจากฝ่ายต่อต้าน (การสูบบุหรี่) แต่ยังทำให้เกิดเครือข่ายกลุ่มผู้สื่อข่าวที่เรามั่นใจว่า จะให้ความสำคัญกับประเด็นและบทความของเราในอนาคต ในการวางแผนกลยุทธ์ที่จะรับมือกับภัยที่เกิดจากการออกกฎหมายสูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ”

ภายหลังการพาสื่อข่าวไปดูงานแล้ว บริษัทบุหรี่จะมีระบบติดตามว่า นักข่าวที่ได้รับทุนสนับสนุนให้ไปดูงานนั้น เมื่อกลับมาแล้วได้เขียนข่าวสนับสนุนบริษัทบุหรี่อย่างไรบ้าง กรณีที่กลับมาแล้วเขียนข่าวในทางลบต่อบริษัทเพราะอะไร (Leung, 1995 ภาคผนวก ฎ)

ในประเทศไทยฟิลลิป มอริส ก็มีการพานักข่าวไทยไปทัวร์อเมริกา ทริปละ 7 – 8 ฉบับ ปรากฏเป็นข่าวอยู่เนืองๆ ข้อมูลที่ขาด คือ นักข่าวเหล่านี้ ภายหลังจากกลับมาแล้วมีกี่คนที่กลายเป็นแนวร่วมของบริษัทบุหรี่ โดยการออกมาเขียนบทความหรือข่าวที่แสดงจุดยืนอยู่ข้างธุรกิจยาสูบ แสดงความก้ำก๋ายต่อนโยบายของรัฐบาลในการควบคุมยาสูบ หรือไม่พยายามให้ความสนใจต่อข่าวที่เกี่ยวกับการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่

แต่ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไร เป็นที่เชื่อแน่ว่าโครงการล้างสมองสื่อมวลชนของบริษัทบุหรี่จะยังคงมีต่อไป เนื่องจากกำไรมหาศาลของธุรกิจนี้ ดังนั้นการลงทุนเพียงเล็กน้อยนี้เป็นสิ่งคุ้มค่า

แม้แต่การประชุมวิชาการบุหรี่และสุขภาพในประเทศไทย ที่จัดโดยกระทรวงสาธารณสุข ก็ถูกเฝ้ามองอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเข้าไป “จัดการ” ผู้สื่อข่าวที่จะรายงานข่าวการประชุม ดังปรากฏในเอกสารภายในของบริษัทฟิลลิป มอริสอีกชิ้นหนึ่งดังนี้

“... เมื่อองค์การณรงค์เพื่อการควบคุมยาสูบ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Association for the Control of Tobacco : APACT) จัดให้มีการประชุมเรื่องการควบคุมยาสูบในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นการจัดการประชุมทุกสามปี เราได้ทำการสังเกตการประชุมดังกล่าว และด้วยเวลาที่เหมาะสม เราได้จัดให้มีหน่วยข่าวกรองเพื่อสืบให้ทราบว่าการประชุมมีการอภิปรายอะไรบ้าง เรายังสามารถบริหารจัดการได้อย่างรอบคอบกับสื่อมวลชนจำนวนมาก ที่รายงานเกี่ยวกับการประชุม”

ที่มา : ข้อความข้างต้นคัดลอกมาจากเอกสารของบริษัท ฟิลลิป มอริส จำกัด ที่ระบุถึงการเข้าไปล้วงความลับในการประชุมที่เชียงใหม่ ในปี ค.ศ.1995 (พ.ศ.2538) อีกทั้งยังสามารถควบคุมการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในเรื่องเกี่ยวกับการประชุมได้ด้วย

(<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categovies=30>)

บทที่ 4

สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ

จากหลักฐานทั้งหมดที่ผู้นิพนธ์รวบรวมและเรียบเรียงในรายงานนี้ จะเห็นว่า ภารกิจยาสูบพยายามดำเนินการทุกวิถีทางในการ

- ส่งเสริมการขายสินค้ายาสูบ
- สร้างงานวิจัยและข้อมูลข่าวสารที่ผิดๆ เสนอต่อสาธารณชน เพื่อหวังเหนี่ยว คัดค้านมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่
- วิ่งเต้นคัดค้านกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะในระดับต่างๆ ผ่าน
 - นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
 - ข้าราชการประจำ
 - นักวิชาการ
 - สื่อมวลชน
 - มวลชนจัดตั้ง (เช่น กลุ่มสิทธิของผู้สูบบุหรี่)

การวิ่งเต้นในการขัดขวางการกำหนดนโยบายสาธารณะ ของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะมีตั้งแต่

- บุคคล องค์กรที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติระดมเป็นแนวร่วม
 - รัฐบาลที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติตั้งอยู่ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น
 - สถานทูตประจำประเทศต่างๆ
 - สำนักผู้แทนการค้า และองค์กรการค้าระหว่างประเทศ
 - องค์กรต่างๆ ของสหประชาชาติ เช่น FAO
 - องค์กรที่ธุรกิจยาสูบจัดตั้งขึ้น เช่น สถาบันยาสูบ
 - องค์กรบังหน้าต่างๆ เช่น องค์กรสิทธิของผู้สูบบุหรี่ เครือข่ายนักวิชาการ

- การวิงวอนในการขัดขวางการกำหนดนโยบายสาธารณะของบริษัทข้ามชาติจะ
 - เป็นไปอย่างเป็นระบบ
 - มีแผนและเครือข่ายในการทำงานที่ชัดเจน
 - อาศัยมืออาชีพในการดำเนินการ
 - อาศัยนักวิชาการท้องถิ่นของแต่ละประเทศ เช่น กรณีควีนนุหรือในบรียากาศ
 - ต่อสู้ในทุกกรณี ทุกประเทศ โดยเฉพาะหากเป็นมาตรการใหม่ๆ เช่น การเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์
 - การดำเนินการวิงวอนมักจะเป็นทางลับเสียส่วนใหญ่ เนื่องจากธุรกิจนี้ได้รับความน่าเชื่อถือต่ำมากในทุกสังคม

การแทรกแซงนโยบายสาธารณะกรณีของประเทศไทย

- การแทรกแซงนโยบายสาธารณะด้านการควบคุมยาสูบโดยบริษัทนุหรือข้ามชาติมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ก็เสมอเหมือนกันที่บริษัทเหล่านี้ดำเนินการกับประเทศอื่น ๆ อาทิ
 - การพยายามเจรจากับผู้บริหารโรงงานยาสูบ ข้าราชการประจำกรมสรรพสามิตรวมทั้งรัฐมนตรีกระทรวงการคลังเพื่อร่วมกันเห็นชอบให้รัฐบาลไทยเปิดตลาดนุหรือ
 - การยื่นเรื่องต่อประธานาธิบดีจอร์จ บุช ซีเนียร์ เรียกร้องให้ใช้กฎหมายการค้ามาตรา 301 เพื่อเปิดการเจรจาให้รัฐบาลไทยเปิดตลาดนุหรือให้มีการนำเข้านุหรือได้อย่างเสรี
 - การวิงวอนผ่านบุคคลในวงการค้าและสื่อมวลชนด้านการกีฬาเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลไทยยกเลิกกฎหมายห้ามสินค้านุหรือสนับสนุนการค้ากีฬา

- การวิ่งเต้นผ่านรองนายกรัฐมนตรีเพื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อหาร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบมาตรา 11 เกี่ยวกับการแจ้งรายการส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ยาสูบ
- การวิ่งเต้นผ่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบมาตรา 11
- การจ้างนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นที่ปรึกษาโครงการที่ปรึกษาควีนบุรีในบรรยากาศในเอเชีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสับสนกรณีอันตรายของควีนบุรีในบรรยากาศ (ควีนบุรีมือสอง) ในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชีย
- การพาสื่อมวลชนไทยไปดูงานกิจการยาสูบของบริษัทบุหรี่ยามชาติที่สหรัฐอเมริกา เพื่อให้สื่อมวลชนเสนอบทความที่สนับสนุนธุรกิจยาสูบ และคัดค้านมาตรการควบคุมยาสูบ

แนวทางรับมือกับบริษัทยาสูบในประเทศไทย

หากศึกษาแนวโน้มการบริโภคยาสูบของประเทศไทยใน 20 ปีที่ผ่านมา อัตราการสูบบุหรี่ลดลงหากแต่ปริมาณการบริโภคไม่ได้ลดลง โดยคงที่อยู่ที่ปีละ 40,000 กว่าล้านมวน อัตราการสูบบุหรี่ที่ยังสูงมากในชายไทย และแนวโน้มการลดลงของอัตราการสูบที่เป็นไปอย่างช้าๆ ตามที่ปรากฏในภาคผนวก ทำให้คาดการณ์ได้ว่า แนวโน้มการบริโภคบุหรี่ยังจะไม่ลดลงในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การควบคุมยาสูบที่ยังไม่ได้ทำกันจริงจัง โดยเฉพาะการช่วยให้ผู้ที่เสพติดบุหรี่ยุติเลิกสูบ และการที่บริษัทบุหรี่ยังคงดำเนินมาตรการทางการตลาด เพื่อล่อลวงค้าใหม่ แม้จะมีกฎหมายห้ามโฆษณาที่เข้มงวด และสภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นตามการพัฒนาของประเทศ รวมถึงการเปิดการค้าเสรีต่างๆ อันมีผลให้มีการลดภาษีนำเข้า และบุหรี่ยี่มีราคาถูกลง

สิ่งที่จะเกิดขึ้น คือ การแข่งขันกันด้านการค้ายาสูบจะรุนแรงขึ้น โดยทั้งบริษัทบุหรี่ยามชาติ และโรงงานยาสูบไทยจะทำทุกวิถีทางเพื่อทางหนึ่งคือ เพิ่มกลยุทธ์เพื่อ

รักษาสวนแบ่งการตลาดของฝ่ายตนและอีกทางหนึ่งคือ พยายามทุกวิถีทางที่จะคัดค้าน
หน่วยงานที่ควบคุมการควบคุมยาสูบที่รัฐบาลและกระทรวงสาธารณสุขจะทยอยผลักดัน
ออกมา ตามพันธกรณีที่รัฐบาลไทยมีต่อองค์การอนามัยโลก ภายใต้อนุสัญญาควบคุม
ยาสูบ เช่น การเปิดเผยส่วนประกอบผลิตภัณฑ์ที่ไทยยังไม่สำเร็จ การยกเลิกบุหรี่ที่
ร้านค้าปลอดภาษี การแก้ปัญหาบุหรี่เถื่อน (บริษัทบุหรี่ข้ามชาติสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง)
การแก้ปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมายห้ามโฆษณาข้ามพรมแดน การห้ามสูบบุหรี่ในสถาน
บันเทิง ผับ บาร์ ซึ่งทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นเรื่องที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติไม่ต้องการให้ประเทศ
ใดๆ รวมทั้งไทย ประสบความสำเร็จและมีความคืบหน้าในการดำเนินการทั้งสิ้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ

1. เพิ่มความจริงจังในการรณรงค์ถึงพิษภัยของการสูบบุหรี่และควันบุหรี่ใน
บรรยากาศ (ควันบุหรี่มือสอง) ต่อสุขภาพ โดยเฉพาะต้องให้ความรู้แก่
นักการเมืองและสื่อมวลชนให้มากที่สุด
2. ต้องมีระบบเฝ้าระวังธุรกิจยาสูบที่มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ ข้อมูลที่ปรากฏ
ในเอกสารวิชาการนี้ เป็นผลจากการที่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติถูกบังคับโดยศาลใน
สหรัฐอเมริกาให้มีการเปิดเผยเมื่อ พ.ศ.2534 สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากนั้น ฝ่าย
ควบคุมยาสูบยังไม่สามารถจะเข้าถึง และบริษัทบุหรี่ข้ามชาติคงมีระบบ
บันทึกสิ่งต่างๆ ที่บริษัททำในทางลับ แตกต่างจากในอดีต เพื่อให้ไม่ใ้
สาธารณชนรู้ว่าบริษัทได้ทำอะไรไปบ้าง ในความพยายามที่จะคัดค้าน
มาตรการควบคุมยาสูบของประเทศต่างๆ
3. เปิดโปงกลยุทธ์ทางการตลาดต่างๆ ของบริษัทบุหรี่ และการวิ่งเต้นเพื่อคัดค้าน
มาตรการควบคุมยาสูบ
4. เปิดโปงนักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชนไทย ที่ร่วมมือกับบริษัท
บุหรี่ข้ามชาติ ในการคัดค้านมาตรการควบคุมยาสูบของไทย
5. เปิดโปงนักวิชาการไทยที่ร่วมมือกับบริษัทบุหรี่ในการทำวิจัยเพื่อสร้างความ
สับสน ประเด็นควันบุหรี่ในบรรยากาศต่อสุขภาพในประเทศไทย

6. ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ทั่วโลก เพื่อทราบความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ของบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่า บริษัทเหล่านี้จะใช้แผนกลยุทธ์ที่คล้ายคลึงกันในการเป็นป้อนทำลายกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศต่างๆ
7. ทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายในการควบคุมยาสูบเป็นประเด็นสาธารณะให้สังคมรับรู้อย่างกว้างขวาง การดำเนินการอย่างเปิดเผยจะลดโอกาสที่นักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการในการร่วมมือกับธุรกิจยาสูบ
8. ต้องรู้เท่าทันบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ ซึ่งมักจะอ้างกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (อย่างบิดเบือนและผิดๆ) มาขัดขวางการกำหนดนโยบายสาธารณะ
9. ต้องรู้เท่าทันว่า บริษัทบุหรี่ข้ามชาติไม่สามารถอาศัยสถานทูตสหรัฐอเมริกาหรือสำนักผู้แทนการค้าในการขัดขวางมาตรการควบคุมยาสูบของแต่ละประเทศ เนื่องจากสภาคองเกรสได้ออกกฎหมายห้ามไว้ (Dogget Amendment)
10. ผลักดันให้รัฐบาลไทยดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO FCTC)
11. ป้องกันไม่ให้โรงงานยาสูบไทยเป็นแนวร่วมกับบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ เพราะหากมีการร่วมมือกันบริษัทบุหรี่ข้ามชาติจะใช้โรงงานยาสูบไทยเป็นด่านหน้าในการขัดขวางนโยบายควบคุมยาสูบของรัฐบาลไทย โดยผ่านบอร์ด (คณะกรรมการบริหาร) โรงงานยาสูบ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการคลัง
12. ป้องกันไม่ให้มีการแปรรูปโรงงานยาสูบ เพราะการแปรรูปจะทำให้โรงงานยาสูบต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเพื่อเพิ่มผลกำไร ซึ่งประสิทธิภาพการบริหารที่เพิ่มขึ้น หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะคัดค้านมาตรการควบคุมยาสูบของรัฐบาลไทย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฎกระทรวง. (2540). ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535
- โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ / มูลนิธิหมอชาวบ้าน. (2534). ทำไมจึงไม่ควรให้บุหรี่สนับสนุนกีฬา.
- ชูชัย ศุภวงศ์และสุภกร บัวสาย. (2540). วิวัฒนาการ การควบคุมการบริโภคยาสูบในประเทศไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ประกิต วาทีสาธกกิจและกรองจิต วาทีสาธกกิจ. (2547). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 28. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ. โครงการสารานุกรมไทยฯ.
- ประภาพรพรณ เทวกุล ณ อยุธยา. (2543). พัฒนาการทางปฏิบัติ : หยุดการแพร่ภัยบุหรี่. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ประกิต วาทีสาธกกิจ. (2549). สูเพื่อไทยไร้ควันบุหรี่. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ประกิต วาทีสาธกกิจ. (2549). สงครามการค้ายาสูบ พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ภาษาอังกฤษ

- Assunta M., Fields N., Knight J., and Chapman S. (2003). “Care and Feeding” : The Asia ETS Consultants Program. Working Group Papers, Sydney: University of Sydney.
- Billings DM. (1989). ETS Project Update. April 10. Bates No. 2500048643-8654. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/uzf87e00>

- Chitanonhd H. (1990). Tobacco Use: An-update-March. National Committee For Control of Tobacco use, The ministry of Public Health, P.43-53
- Chitanonhd H. (2000). The Passage of Tobacco Control Laws: Thai Davids versus Transnational Tobacco Goliaths. Thailand Health Promotion Institute, The National Health Foundation, Bangkok, P.120 – 123
- Foreman D. (1993). Thailand/Ingredient Disclosure. May 14. RJ Reynolds. Bates No. 508879523. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/wql30d00>
- Foreman D. (1995). Thailand/Cigarette Ingredient Disclosure. April 3. RJ Reynolds. Bates No. 511409268. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/xrp44a00>.
- Goddard CL. (1995). N 403 June 12. Philip Morris. Bates No. 2048551264-1266. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/bvc57d00>
- Hammond, R. Rowell, A. (2002). Trust us: We're the Tobacco Industry. Campaign for Tobacco-Free Kids (U.S.A) Washington D.C., U.S.A
- Holcomb,L.D. and Pedelty , J.F. (1993). The Impact of Ventilation on Indoor Air Quality : Meeting Health Standard. Proceeding of IAI Congress. Bangkok , Thailand. Tyne and Wear, Jaspri Ltd . , P.47 -66
- Leung M. (1995). N 403. June 5. Philip Morris. Bates No. 2048551267-1268. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/cvc57d00>.
- Marcotullio RJ. (1992). Thailand-Ingredient Disclosure. January 14. RJ Reynolds. Bates No. 509687277. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/pgs73d00>
- Phillip Morris. (1999). SIM January Monthly: Worldwide Scientific Affairs Monthly Highlights. February 16. (For internal use only)

- Phillip Morris Worldwide Regulatory Affairs. (1999). Original Budget
- Rupp JP. (1993). [No Title] November 4. Philip Morris. Bates No. 2063834924-4926. <http://legacy.library.ucsf.edu/tid/muj32d00>.
- Smith GR. (1998). By Brand Ingredients for Thailand. March 27. Bates No. 321112039-2040. <http://bat.library.ucsf.edu/tid/adh24a99>.
- U.S. Department of Health, Education and Welfare. Public Health Service. (1964). Public Health Service Publication No.1103. Washington D.C. , U.S.A
- Vateesatokit P. (2003). Tailoring Tobacco Control Efforts to the Country: The Example of Thailand. In: Tobacco Control Policy: Strategies, Successes and Setbacks deBeyer J and Brigden LW eds. Washington D.C.: World Bank, P.54-79
- World Health Forum. (1988). International Olympic Committee Warns Against Tobacco.
<http://www.ash.org.uk/smuggling/allsocs.html>, 12-16
<http://en.wikipedia.org/wiki/tobacco-industry>
<http://encyclopedia.smokersclub.com/212.html>
<http://www.guardian.co.uk/bat/article/0,,191286,00.html>
<http://www.smokerclub.com/home.html>
<http://www.ysmoking.com/home/th/document.php?categovies=29-31>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

*Copy
F&I file - Assistant Thailand*

R. J. REYNOLDS TOBACCO INTERNATIONAL - WINSTON-SALEM, NC

REC'D
JAN 15 '92
RLS

DATE: January 14, 1992
TO: Ray Donner
FROM: Richard J. Marcotullio
SUBJECT: Thailand - Ingredient Disclosure

Attached is a report from Paul Dietrich on his discussions concerning ingredient labelling in Thailand. Please keep the information confidential.

While the situation in Thailand is the most pressing, it is obviously of concern if IOCU in fact intends to make ingredient labelling a worldwide campaign. Even more reason for making certain that if and when ingredient disclosure (beyond T&N) is proposed in Thailand that we make every effort possible to oppose it.

By copy of this memo, I am alerting Bob Suber to the fact that we will have to develop a course of action not only for Thailand but for other possible attempts to require ingredient disclosure.

Best regards,

Be prepared

Rich
Richard J. Marcotullio

cc: Don Albert
Wolfgang Dahne
Brenda Follmer
Jack Koach
Larry Matthews
Jerry Perry
Bob Suber

Attachment

50968 7277

ภาคผนวก ข

SENT BY:

5-14-83 : 3:32PM :

RJR RESEARCH:# 1/ 1

file
Additives-Thailand

R. J. REYNOLDS TOBACCO INTERNATIONAL - WINSTON-SALEM, NC

D. Cooper Rees
MAY 18 '83
557

DATE: May 14, 1993

TO: Don Albert

FROM: Don Foreman

SUBJECT: Thailand / Ingredient Disclosure

At your request, I reached Rich Marcotullio in Washington this morning, and we discussed the Thai ingredient disclosure issue at some length. According to Rich, we should continue our policy of opposing the adoption of rules in Thailand requiring "by brand" ingredient disclosure. Should Thailand adopt these rules, it could carry serious global repercussions, and would be completely contrary to our overall corporate interests, both from an international as well as a domestic viewpoint.

Although there are unique circumstances in Thailand, this is an issue that the industry is having a difficult time containing in a number of markets, including New Zealand and the US. Since it is a part of the anti-tobacco agenda, it is expected to receive serious consideration in a number of countries within the next few years. If it were adopted in Thailand, as well as Canada, it would substantially weaken our opposition in these other countries. Again, such a disclosure in these other markets would not be in our best interests.

Although we recognize, as you pointed out, that we may ultimately end up with "by brand" disclosure in Thailand despite our opposition, it is important from an overall corporate viewpoint that we do everything possible to prevent it. Any change in our policy on this issue would require acquiescence by our highest levels of management.

Regards,

Don Foreman
Don Foreman

DF:pr

cc: Rich Marcotullio
Bob Suber

50887 9523

VIA ELECTRONIC MAIL

ภาคผนวก ค

**R. J. REYNOLDS TOBACCO INTERNATIONAL, INC. - WINSTON-SALEM, NC
EXTERNAL RELATIONS DEPARTMENT**

DATE: April 3, 1995 cc: Joe Papovich
Don Nelson (PM)
Gene Russell (B&W)

TO: Joe Damond

FROM: Don Foreman

SUBJECT: Thailand/Cigarette Ingredient Disclosure

Attached is a news article from Bangkok indicating that the Thai government may soon issue regulations calling for a disclosure of cigarettes on a "by brand" basis. This is an issue that has been looming for several years, and it has the potential to drive imported cigarettes from the market. By way of a very brief background, you should understand that we do not object to disclosure of the ingredients in our cigarettes. We have continually offered over the past two and a half years to disclose our ingredients on a company basis, which would meet all legitimate regulatory concerns of the Thai government. Our only objection is to disclosure of ingredients on a by-brand basis since doing so would needlessly entail the divulgence of extremely confidential trade secrets associated with the formulation of our international brands. Once these brand formulations are divulged, it would be possible for any of our competitors - including the state-owned tobacco monopoly in Thailand - to manufacture perfect "copies" of our products.

Our market access is of course governed by a 1990 301 agreement that opened the Thai market to U.S. manufactured cigarettes. It is our firm conviction, as reiterated in the attached news article, that the impetus behind the "by-brand" disclosure is keeping imports out of the Thai market. The Thai government is well aware that we cannot disclose the formulation of international brands such as *Marlboro*, *Winston*, or *Lucky Strike*, anymore than Coca-Cola could divulge to the government of Thailand the secret formula for their soft drink.

Could you make the Embassy in Bangkok aware of the issue, and see if they could request consultations on the issue before regulations are issued? At your convenience, we would also like to meet with you to discuss whatever options are available to us to protect our interests under the 301 agreement.

Thanks for your help.

Don Foreman

DF/gr

Attachment

51140 9268

ภาคผนวก ง

กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๕๐)

ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

พ.ศ. ๒๕๓๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ยิกาแรตหรือบุหรี่ยิการ์ที่จะขายต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ดังนี้

(๑) ยาเส้น กระดาษหรือใบยาที่ใช้มวนและวัสดุกั้นกรอง (Filter) ต้องไม่มีเชื้อรา

(๒) ยาเส้น หรือ ใบยา ต้องไม่มีสารดีดีที (Dichloro Diphenyl Trichloroethane) และอนุพันธ์ของดีดีทีที่เจือปน หรือมีเจือปนได้ไม่เกินสิบส่วนในหนึ่งล้านส่วน

(๓) สารที่ใช้ในการปรุงแต่ง (Additives) ต้องไม่มีสารในปริมาณที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ข้อ ๒ ผู้ผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ยิกาแรตหรือบุหรี่ยิการ์แต่ละตราต้องแจ้งรายการส่วนประกอบ ดังนี้

(๑) สารที่เกิดจากการเผาไหม้ของส่วนประกอบ (Emission products) ของบุหรี่ยิกาแรตต่อหนึ่งมวน โดยระบุปริมาณของสาร คือ ทาร์ (Tar) นิโคติน (Nicotine) และคาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon Monoxide) เป็นมิลลิกรัมตามมาตรฐานการวิเคราะห์

ขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (International Organization for Standardization)

(๒) ส่วนประกอบที่เป็นสารที่ใช้ในการปรุงแต่ง (Additives) ต่ออนุหรี่หนึ่ง มวน โดยระบุปริมาณของสารแต่ละชนิด ชื่อทางเคมีและหมายเลขทะเบียนของสารนั้นซึ่ง กำหนดโดยหน่วยงานบริการเอกสารย่อทางเคมี (Chemical Abstracts Service) ของ สมาคมเคมีอเมริกัน (American Chemical Society)

ในกรณีสารที่ใช้ในการปรุงแต่ง (Additives) ไม่มีชื่อทางเคมี ต้องระบุ ชื่อทางชีววิทยาหรือต้นกำเนิดทางชีววิทยาด้วยชื่อมาตรฐานภาษาละติน (Standard Latin Nomenclature) หรือชื่อที่ใช้เรียกกันโดยทั่วไปหากไม่มีชื่อหรือต้นกำเนิดทางชีววิทยา

ในกรณีผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทอนุหรี่ชิกาเรตหรืออนุหรี่ชิการ์ตราได้มี หลายขนาด หรือหลายชนิดหรือหลายประเภท การแจ้งรายการส่วนประกอบตาม (๑) และ (๒) ให้แจ้งโดยแยกตามขนาด ชนิดหรือประเภทของอนุหรี่ชิกาเรตหรืออนุหรี่ชิการ์ แล้วแต่ กรณี

ข้อ ๓ เมื่อกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบ ประเภทอนุหรี่ชิกาเรต หรืออนุหรี่ชิการ์ต้องแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตามข้อ ๒ ก่อนนำผลิตภัณฑ์ยาสูบออกจากแหล่งผลิตหรือก่อนนำเข้ามาในราชอาณาจักร และต้องแจ้งรายการส่วนประกอบดังกล่าวทุกสามปีหลังจากการแจ้งครั้งแรกโดยให้แจ้ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดสามปี

ข้อ ๔ การแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทอนุหรี่ ชิกาเรตหรืออนุหรี่ชิการ์ตามข้อ ๒ และข้อ ๓ ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ตามแบบ ยส ๑ และ ยส ๒ ทำกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๕ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทบุหรี่ยาสูบหรือบุหรี่การจากที่ได้แจ้งไว้แล้ว ให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบแจ้งรายการส่วนประกอบที่เปลี่ยนแปลงล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนวันที่จะนำผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เปลี่ยนแปลงออกจากแหล่งผลิตหรือก่อนนำเข้ามาในราชอาณาจักร และให้นำความ ในข้อ ๓ และ ข้อ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐

(ลงชื่อ) **มนตรี พงษ์พานิช**

(นายมนตรี พงษ์พานิช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๓๑ ก วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๐) (มีผลบังคับใช้ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑)

To: Graham Read/Souhampton/GB/BATCo @ BAT, Scott Appleton/Macon/US/BAT @ BAT
cc: Brian Roberts/Macon/US/BAT @ BAT
From: Graham R. Smith/Souhampton/GB/BATCo
Date: 27/03/98 08:13:59
Subject: 'By Brand' Ingredients for Thailand

For you information..... we have sent our brand disclosures to Peter Godby. Ingredients were in alphabetical order and use was by "quantity not exceeded" in mg/cig.

Graham

To: Peter Godby/Staines/GB/BATCo, Patrick O'Keaffe/Staines/GB/BATCo, Andrew Leung/Singapore/SP/BATCo, Laura Knight/HK/CN/BAT
cc: HY Lim/Bangkok/TL/BATCo, Richard Wooding/Singapore/SG/BATCo, Graham R. Smith/Souhampton/GB/BATCo, David Bacon/Staines/GB/BATCo, Brendan Brady/Staines/GB/BATCo, Christopher Proctor/Staines/GB/BATCo
From: Orm Pornthipraps/Bangkok/TL/BATCo
Date: 27/03/98 11:07:03 ZE7
Subject: 'By Brand' Ingredients for Thailand

MESSAGE FROM MARTIN RIORDAN

The outlook remains that 'by brand' disclosure is required here following yesterday's refusal by Health to budge off this Regulation. The Health Minister is one of the minority government coalition party group, SAP, and remember his current Party boss, Montri, signed this regulation last April, and was at the centre of allegations/rumours that he wanted US\$5 million!

FYI, feedback today from the Economic Ministries of the Thai. Government, and the US Embassy, were that we must keep some momentum up till the Deputy PM, and Minister of Commerce, Dr. Supachal, can take any minor amendments we can suggest for 'by brand', but perhaps allowing disclosure by banding, or max levels, etc. This would help us internationally against unacceptable benchmarking of the Thai. regulation. This same group of officials will be flying to the UK next week for the ASEM meetings in London.

Peter Godby's proposed visit here next week (Wed - Fri) should help to:

1. Agree amendments with the other companies;
2. Agree with Baker & McKenzie a probable disclosure with the MOPH Office, with their crazy lock, key and safe system for the proposed four month period. What does this mean, etc, etc.; and
3. Join me in some local meetings.

The US Embassy said today's coverage on the withdrawal in Thailand of the TTM brand 'Marble', initiated by Mr. Karun, at the centre of yesterday's meeting, should be viewed as a poor offering by the Thai Government before next month's visit to Bangkok of the USTR group. (I will have the coverage faxed to PG today). The media reports said the Thai Govt initiated the withdrawal because of threats from PMI. Of course, we used Marble as a useful lobby of why the EU had lodged the ingredient objections, to avoid what TTM had done to PMI in Thailand.

If/when we get a final regulation, this will be circulated. Meanwhile, we look as though a declaration will proceed under protest to MOPH next week, and PG and I will carefully review confidentiality proposed. This should see stocks move through Customs within a week.

April 10, 1989

MEMORANDUM TO MR. RUPP

Re: ETS Project Update

This memorandum summarizes the meetings that George Leslie and I had on our most recent trek to Asia. It also outlines our ideas concerning the scope and format of the Bangkok meeting scheduled for June 22 and 23.

I. CONSULTANT RECRUITING

A. Korea

1. Dr. Yoon Shin KIM
Associate Professor of Environmental
Sciences
College of Medicine
Hanyang University

Dr. ROH introduced us to his friend Dr. KIM, an expert on indoor air pollution in Korea. We have a copy of KIM's CV, which contains an impressive inventory of academic qualifications. KIM is fluent in both English and Japanese, and holds doctorates from the universities of Tokyo and Texas. KIM's professional interests correspond precisely with the consulting needs of our clients: environmental and occupational epidemiology, industrial health and occupational safety, and indoor air pollution and its health effects.

We gave KIM the ETS literature packet and invited him to the Bangkok meeting, which he will attend. KIM is already familiar with much of the scientific literature on

2500048643

- 12 -

literature and should be prepared to discuss it authoritatively. In particular, they should focus on the unique features of their countries' indoor environments that bear on the ETS issue (i.e., in Korea, the widespread presence of radon and the use of the "ondol" underfloor heating system as a frequent source of CO). Finally, each of the consultants should offer some suggestions on the future course of investigation and areas for further research.

Dr. Wongphanich also will attend the conference as our guest and has offered the services of a junior aid, who will make advance technical preparations and provide general assistance as needed. The success of the meeting will depend in part on a judicious mix of advance planning and allowance for spontaneity. Clearly, we do not want any surprises at the meeting. By reviewing in advance the conclusions of all the consultants, we should minimize that possibility. On the other hand, we do not want to script the meeting unduly, so as to leave no room for consultant interaction. More thought will be given to this as the date of the meeting approaches.

David M. Billings

2500048654

ภาคผนวก ข

9. Nov. 1993 14:57
COVINGTON & BURLING

PHILIP MORRIS ASIA INC 5246394

No. 0220 P. 3/20

63

REC'D
P. M. A. I.
- 5 NOV 1993
D. S. HARRIS

November 4, 1993

To: Mr. Donald Albert
Dr. Sharon Boyse
Mr. Robert Fletcher
Mr. Donald Harris
Dr. Yoshihiko Ohkawa
Ernest Pepples, Esquire
Ms. Margaret Taylor

From: John P. Rupp

My understanding is that the meeting next Monday has been called to consider activities that might be undertaken on the ETS issue in addition to those occurring in connection with, or under the auspices of, the ETS Consultant Program. While not wanting to get in the way of those discussions, it would be very helpful if we could get final approval on Monday of several of the Consultant Program proposals that we have put before the supporting company group. The proposals that I have in mind are as follows:

1. Korea Air Quality Monitoring Study. As I mentioned at last week's meeting, any further delay in our approval of this study will push back the starting date for field work. If the proposal that we have circulated on this project can be approved on Monday of next week, we should still be able to begin field work in January. A positive decision also would permit us to begin exploring with the Center for Indoor Air Research ("CIAR") whether that organization would be prepared to act as formal sponsor of the study. The next CIAR board meeting has been scheduled for December 2 and 3. To be considered, proposals need to be circulated to board members approximately three weeks in advance of scheduled meetings.

2. Beijing Occupational Health Conference. This conference, which is being sponsored by Indoor Air International ("IAI") and the Asian Association of Occupational Health ("AAOH"), is scheduled to be held in September 1994. A number of our consultants participated in the prior IAI/AAOH conference, which was held in Bangkok and resulted in the publication of a monograph entitled "Indoor Air Quality in Asia." We have circulated the monograph widely within the

2063834924

9. Nov. 1993 14:57
COVINGTON & BURLING

PHILIP MORRIS ASIA INC 5246394

No. 0220 P. 4/20

63

Distribution
November 4, 1993
Page Two

Asia Region during 1993 since it contains both a balanced picture of indoor air quality and of the science of ETS.

We strongly recommend that several of our consultants be encouraged to submit papers for the Beijing conference. The paper by Drs. Baek and Kim of Korea could report on the results of the Korean air quality monitoring study. Papers by several other consultants could focus on aspects of the ETS issue, report on other VOC monitoring results that we should have by that time and/or discuss other occupational health issues relating to their country much more important than the ETS issue. In addition to Drs. Baek and Kim, we would like to be able to encourage participation in the Beijing conference by Dr. Chiang of Taiwan; Drs. Reverent and Roa of the Philippines; Drs. Quah and Lee of Singapore; and Dr. Haryoto of Indonesia; Dr. Liao and perhaps Dr. Kwok of CES Consultants Limited of Hong Kong; Dr. Lim of Malaysia; and Drs. Kasuga, Kodama and Matsushita of Japan.

For the most part, our support of the consultants listed above would be limited to travel, accommodation and registration expenses. By placing such a limitation on the extent of our support, we believe that the cost of this activity could be held to \$45,000, slightly under the total cost that we projected in the budget document that we circulated on October 21. Since the organizers of the Beijing conference have asked for abstracts of presentations to be submitted by the first week of December, we need to begin very soon the process of discussing with our consultants the topic(s) that they might cover in their individual presentations.

3. British Council Symposia. We discussed at our meeting last week the reasons why a decision on the British Council symposia need to be made as soon as possible. The proposed symposia sites are Hong Kong, Jakarta, Seoul, Kuala Lumpur, Taipei and Bangkok. In each of those places, VOC emissions -- particularly from motor vehicles -- are urgently in need of attention. The subsidy that would be required from us for the six-city symposium series we have proposed is \$120,000. That amount should cover the expenses of our local consultants who would be asked to make presentations, the expenses of the core presenters (who would travel from city to city) and the costs of the monograph that would be produced at the conclusion of the series.

4. CES Study Proposal. If possible, we would like to obtain at next Monday's meeting approval of this proposal.

2063834925

9. Nov. 1993 14:58
COVINGTON & BURLING

PHILIP MORRIS ASIA INC 5246394

No. 0220 P. 5/20

Distribution
November 4, 1993
Page Three

which we have circulated to all supporting companies. The cost of the proposal is approximately \$30,000.

* * * * *

The total cost of the four activities described above is \$410,000. Although that represents a significant portion of the proposed 1994 budget, many less costly initiatives can be built around the four activities described above. They are, in that important sense, core activities for 1994. Again, we are seeking approval now because of the lead-time involved in each. Depending upon the level of commitments that ultimately are made to the Consultant Program for 1994, the approvals we currently are seeking should leave us with between \$800,000 and \$900,000 of budgetary authority for 1994.

Numbers 1, 3 and 4 were approved for the 1994 Program.

1. COVINGTON APPROVAL — IT WAS SOME ADDITIONAL TECHNICAL QUESTIONS AND IS PUSHING FOR "ASIAN" (BEING JAPANESE) INVOLVEMENT ON THE STUDY TEAM. KOREANS ARE ALREADY PARTICIPATING.

NOTE: THE TOTAL 1994 PROGRAM BUDGET WAS NOT YET BEEN APPROVED -- WILL BE DONE BY MID-DECEMBER FOLLOWING ~~THE~~ CONSIDERATION AND FEASIBLE INCORPORATION OF "NEW IDEAS" AT "LATERAL THINKING/DISCUSSION MEETING" YESTERDAY. PROPOSALS INCLUDED GREATER EMPHASIS ON DIRECT COMMUNICATION WITH CONSUMERS AND THE GENERAL PUBLIC.

AM
g/n

2063834926

ภาคผนวก ซ

Misc. 3

PHILIP MORRIS ASIA INCORPORATED
INTER-OFFICE CORRESPONDENCE
HONG KONG

To : Distribution
From : Colin L. Goddard
Subject : Media Trip

Date : June 12, 1995

I have put together this file relating to the recent media trip to the United States for two reasons.

Firstly, it is the first major activity that we have undertaken with the specific objective of familiarising local working journalists with the social and economic effects that can often result from excessive anti-smoking legislation.

Secondly, as one of the many activities that we have planned and are planning as part of our regional ETS campaign, it is important that such a trip be seen in conjunction with the total programme rather than a one-off and stand-alone activity.

As you will see from the very detailed report from Burson-Marsteller, the overall effect of the stories that appeared in the media on and around "World No-Tobacco Day" was to give far more balance than would have been the case had there been no stories from the journalists who attended the trip.

Of course, the article that appeared in the South China Morning Post was unfortunate, to say the least, and has given rise to much analysis and soul-searching as a result. I don't think there's much I can add to Marian Leung's remarks except to endorse them and to emphasise that what ultimately appeared was a result of editing that went far from reflecting what the journalist (Karin Bishop) had intended.

Around the region at the end of May were hundreds of mainly syndicated, anti-tobacco stories that were published (often without substantial change) from a dossier of material sent out some three or four months ago by the World Health Organisation.

Apart from the Philippines (where much play was made on the timely announcement of the formation of a Smokers' Rights Group) and Hong Kong, I have yet to see any other coverage that could even vaguely be considered balanced or favourable.

2048551264

In conclusion, I do want to recognise the substance of the trip itself. As a result of the cooperative and inspired involvement of many of our own people in New York and Burson-Marsteller's U.S. colleagues, the programme that was put together was nothing short of excellent. This was clearly recognised by the participants on the tour.

Best regards,

Colin L. Goddard

Distribution: Mr Peter L. Barnes
Mr David Chan
Ms Jenny Fung
Mr Donald S. Harris

~~Mr [REDACTED]~~

2048551256

Burson-Marsteller

14/F, Corp. Building Tower,
730 King's Road, North Point,
Hong Kong.
Tel: 852 2224
Fax: 852 1101, 852 1060

5 June, 1995

Mr. Colin L. Goddard
Regional Manager
Corporate Affairs & Communications
Philip Morris Asia Inc.
23/F, Two Pacific Place
88 Queensway,
Hong Kong

By fax: 2524 6394

Dear Colin,

Further to our brief telephone conversation last Thursday afternoon, I would like to explain in more detail my conversation with Karin Bishop regarding her articles on the Post.

According to Karin Bishop, there is a story behind. Originally, she planned to write four articles regarding the tour. One article would focus on the scientific arguments of ETS and the U. S. Environmental Protection Agency was considered to be approached for their views. Another article was to focus on the economic impact of the public smoking ban on restaurants in New York City.

Actually she has started writing these two articles. But when she took these story ideas to her Features Editor, she was rejected. The result was, she only needed to write the other two articles as she was told.

Then the smaller article with the title 'Smoking the irony out' was originally written in a more balanced way. For instance, it has never suggested in the original article that 'the barrage of information that was presented to us over the three-day period' is full of 'apparent contradictions'. Karin Bishop admitted that in fact she found the information given in the tour so useful that she was driven to write stories about it.

Apparently, according to her, the whole article was sub-edited without her prior knowledge. All the more balanced and positive sentences were cut. The rest of the article was then rewritten into such a way to reinforce a negative portrayal of the tour.

.../2

2048551267

Mr. Colin L. Goddard
PM - Corporate Affairs & Communications
.../cont'd page 2

I tend to take Karin Bishop's explanations seriously because she has indeed never shown such resentment to Philip Morris during the tour and there is no reason for her to please us by making up such stories now.

The conclusion, that I share so much with her, is that it is the Post's basic position to be completely anti-smoking. Rational arguments will be ignored in favour of an anti-smoking stance. Obviously, this will only bear bad implications for Philip Morris if this newspaper deliberately chooses not to listen, but rather looking for every chance to abuse the tobacco industry.

Yours sincerely,

Marian Leung
Manager,
Public Affairs & Corporate
H.K./China

c.c. Mr. Don Harris
Mr. John Clarke
Miss. Catherine Benson

2048551268

ประวัติผู้เขียน

ผู้เขียน (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ) จบการศึกษาด้านแพทยศาสตรบัณฑิต จากคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2512 ผ่านการฝึกอบรมเพื่อเป็นแพทย์เฉพาะทางสาขาอายุรกรรมโรคปอดที่สหรัฐอเมริกา ระหว่าง พ.ศ.2513 - 2518 และเข้ารับราชการเป็นอาจารย์ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2518 - 2547 โดยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์และหัวหน้าภาควิชาอายุรศาสตร์ ระหว่าง พ.ศ.2530 - 2538 คณบดีคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี พ.ศ.2541 - 2547

ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมในขบวนการควบคุมการบริโภคยาสูบของไทยตั้งแต่การทำกิจกรรมเป็นครั้งคราวระหว่าง พ.ศ.2519 - 2529 ภายหลัง พ.ศ.2529 ได้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อการรณรงค์ควบคุมยาสูบอย่างจริงจังภายใต้โครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ มูลนิธิหมอชาวบ้าน และได้มีส่วนร่วมในการผลักดันให้รัฐบาลมีมติห้ามโฆษณาบุหรี่ในปี พ.ศ.2531 ต่อมาได้เข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติปี พ.ศ.2532 และเป็นกรรมการในอนุกรรมการกฎหมาย ได้ร่วมยกย่องรวมทั้งร่วมผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาสูบตลอดจนประกาศและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ได้เป็นหนึ่งในผู้แทนไทยที่ร่วมเจรจาปัญหาความขัดแย้งการเปิดตลาดบุหรี่ไทยภายใต้กฎหมายการค้ามาตรา 301 ของสหรัฐอเมริกา ต่อเนื่องไปถึงการเจรจาที่เกตต์ (ที่ประชุมว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีและศุลกากร)

ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการควบคุมยาสูบของประเทศ ไทย การผลักดันกฎหมาย การผลักดันนโยบายขึ้นภาษียาสูบอย่างต่อเนื่อง การผลักดันให้มีการนำภาษียาสูบและสุราร้อยละ 2 นำมาตั้งเป็นกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในรูปธรรมของพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ.2544 ผลจากการทำงานด้านการรณรงค์ควบคุมยาสูบอย่างต่อเนื่องทำให้

- ได้รับเชิญให้เป็นผู้นิพนธ์หนังสือที่จัดพิมพ์โดยธนาคารโลก (พ.ศ.2546) Tobacco Control Policy Strategies: Success & Setbacks หัวข้อ Tailoring Tobacco Control Efforts to the Country ; The Example of Thailand เพื่อเป็นกรณีศึกษาสำหรับประเทศต่าง ๆ ในการควบคุมยาสูบ
- ได้รับรางวัลเหรียญ (Tobacco or Health) จากองค์การอนามัยโลก พ.ศ. 2535 ในฐานะผู้ที่มีผลงานรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ดีเด่นของประเทศไทย
- ได้รับรางวัล Luther L. Terry Awards จาก American Cancer Society ซึ่งเป็นรางวัลระดับโลกที่ตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก พ.ศ.2543 สำหรับบุคคลที่มีผลงานดีเด่นด้านการรณรงค์ควบคุมการสูบบุหรี่ระดับโลก ในฐานะ Outstanding Individual Leadership in Tobacco Control และเป็นชาวเอเชียคนแรกที่ได้รับรางวัลนี้ (10 สิงหาคม พ.ศ.2543)
- ได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล-ปิปราวน์ เพื่อการแพทย์และสาธารณสุขไทย ประจำปี พ.ศ.2544 ในฐานะผู้ปฏิบัติตนปฏิบัติงานเพื่อเป้าหมายการมีสุขภาพที่ดีของประชาชนโดยส่วนรวม

ปัจจุบันประเทศไทย

ได้เปิดเสรีทางการค้ากับนานาประเทศอย่างกว้างขวาง
มีบริษัทข้ามชาติเข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก
การแทรกแซงขบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านต่าง ๆ
ของประเทศไทยโดยธุรกิจ
โดยเฉพาะธุรกิจข้ามชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา
นักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ และภาคประชาชน
ต้องตื่นตัวในการเฝ้าระวัง รู้เท่าทัน
เพื่อให้การกำหนดนโยบายสาธารณะของไทย
ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

36/2 ซอยประดิพัทธ์ 10 ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2278-1828 โทรสาร 0-2278-1830

www.ashthailand.or.th www.smokefreezone.or.th

e-mail : ashthai@asianet.co.th

ISBN 978-974-11-0901-2

9 789741 109012